

LUND UNIVERSITY

Ungdomar och Drive in-idrott - en utvärdering av organiserad spontanidrott 2009-2011

Linde, Stig; Elvhage, Gudrun

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linde, S., & Elvhage, G. (2012). *Ungdomar och Drive in-idrott - en utvärdering av organiserad spontanidrott 2009-2011*. (Utvärderingsrapporter Idrottslyftet). Riksidrottsförbundet.

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

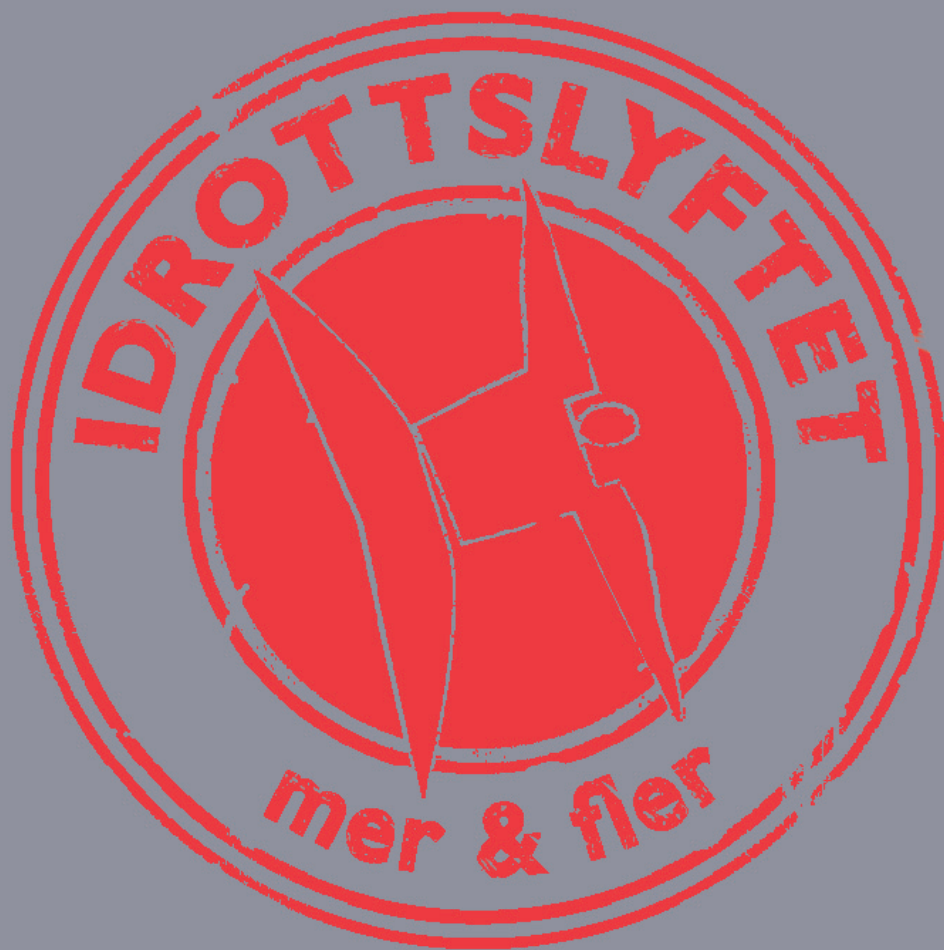
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

**UNGDOMAR OCH DRIVE IN-IDROTT
-en utvärdering av organiserad
spontanidrott 2009-2011**

Information om Idrottslyftets utvärderings- och forskningsinsatser

Genom regeringens satsning, kallad ”Idrottslyftet”, fick den svenska idrottsrörelsen under perioden 2007 – 2011 möjlighet att genomföra den hittills största satsningen någonsin för att utveckla barn- och ungdomsidrotten. Idrottsrörelsen har sammanlagt fått två miljarder kronor för att öppna dörrarna till idrotten för fler barn och ungdomar och utveckla verksamheten, så att de väljer att idrotta längre upp i åldrarna. Arbetet skulle utgå från ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv och genomsyras av riktlinjerna i ”Idrotten vill”.

Självklart är det viktigt att en satsning av denna storleksordning följs upp och utvärderas. Riksidrottsstyrelsen tog därför i ett tidigt skede beslut om en forsknings- och utvärderingsplan, som bestod av följande tre delar:

1. Redovisningar och rapporter

Samtliga specialidrottsförbund, distriktsidrottsförbund och SISU-distrikt har varje år fått lämna in statistiska uppgifter samt en beskrivning av sitt arbete kring Idrottslyftet till RF. Dessa uppgifter har därefter sammanställts av RF och mynnat ut i en rapport som årligen skickats in till regeringen. Dessa rapporter finns att ta del av på följande länk: <http://www.rf.se/Vi-arbetar-med/Politiskafragor/Idrottslyftet/Rapporter/>.

2. Extern utvärdering

Syftet med den externa utvärderingen har varit att på ett så objektiva sätt som möjligt beskriva och diskutera hur idrottsrörelsen uppnått Idrottslyftets mål och syften. Den har pågått löpande under stora delar av satsningen och tagit sin utgångspunkt i förbundens egna mål och strategier och vilka genomslag dessa fått på föreningsnivå. Detta för att bland annat få fram en generell bild av vad valda strategier och metoder resulterat i. Dessa erfarenheter är viktiga att ha med i det fortsatta utvecklingsarbetet.

För att genomföra den externa utvärderingen har RF anlitat sex lärosäten samt två konsultföretag, varav det ena gjort en överläsning av samtliga sju utvärderingar för att finna gemensamma slutsatser.

3. Forskning om barn- och ungdomsidrott

RF och tillhörande förbund har genom en rad tidigare forsknings- och utvärderingsprojekt ökat sin kunskap om hur idrottsverksamheten fungerar. Ytterligare kunskap om idrottens betydelse för både individer och samhälle, som bygger på en väl dokumenterad bild av verkligheten, är viktig.

Som ett led i denna strävan utlyste RF i samarbete med CIF under våren 2009 forskningsmedel till vetenskapliga studier, som skulle ta sin utgångspunkt i frågeställningar med anknytning till idédokumentet ”Idrotten vill” eller till Idrottslyftets mål och syften. 12 forskningsprojekt beviljades medel.

När detta skrivs i mars 2012 är alla utvärderingsrapporter samt 8 av 12 forskningsrapporter klara. Alla färdiga rapporter presenteras på www.rf.se/idrottslyftet. För att det ska synas att rapporterna ingår i Idrottslyftets utvärderings- och forskningsserie har RF valt en enhetlig layout. Några innehållsmässiga och språkliga justeringar har dock inte gjorts, utan detta ansvar har överlämnats till respektive rapportförfattare.

Med förhoppning om att dessa rapporter bidrar till eftertanke och utveckling av er verksamhet!

Erik Strand
Generalsekreterare
Riksidrottsförbundet

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning till rapporten	5
Åtta teman från fallstudierna	8
Framgångsfaktorer och kommentarer	20
Teoretiska perspektiv	24
En resande idé.....	27
Fem fallstudier.....	34
Örebroandan – Örebro Boxningsklubb.....	35
Landskrona och Centrum-Öster lyftet.....	38
Cruz Azul i Biskopsgården	45
Norrköping/Hageby (Idrott utan gränser/Hagahöjdens BK m.fl.).....	50
Flemingsberg och Vårby m.fl. /Huddinge IF.....	53
Metodappendix.....	68
Referensmaterial Drive in-projektet.....	72
Litteraturlista.....	72
Bilaga Intervjuguide, exempel	74

Sammanfattning

Projektet

Målet med Drive in-projektet (ht 2009-vt 2011) beskrivs i projektplanen (RF/SISU 2009) vara att ”öppna dörrarna” till idrotten för fler, dvs. att få ungdomar som inte är aktiva inom idrottsrörelsen att börja utöva idrott. Via distriktsidrottsförbunden planerades verksamhet att genomföras på sjutton platser. Insatserna skulle enligt projektplanen äga rum i ”riskområden med stor segregering”, lågt idrottsutövande och ungdomsrelaterad helgproblematik. Från hösten 2009 skulle aktiviteterna påbörjas för målgruppen, ungdomar mellan 13 och 20 år. Aktiviteterna tänktes som kvällsverksamheter främst fredags- och lördagskvällar. Det ansågs viktigt att projektet utformades så att det skulle tilltala både flickor och pojkar, med ett utbud som skulle intressera så många ungdomar som möjligt. Områdena skulle, utifrån huvudsyftet, ha möjlighet att forma sitt arbete utifrån lokala förutsättningar. RF:s bidragsbudget var 100 000kr per område och år, att utbetalas till ansvariga föreningar. Ambitionen var att dessa medel skulle ”växlas upp” genom att kommun och andra aktörer tänktes bidra.

Utvärderingsuppdraget

Utvärderingsfrågan är kvalitativ: vad har fungerat bra? Vilka är framgångsfaktorerna? När en ny verksamhetsform ska realiseras i lokala sammanhang är fallstudien en möjlig form. Av resursskäl har antalet områden för studien begränsats till fem. Urvalet var strategiskt i syfte att få ett varierat urval.

Resultaten

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ansluta ”spontan” bör verksamheten vara förutsägbar, med datum och tid för Drive in-aktiviteterna fastställda och kända. Drive in-verksamhet är organiserad spontanidrott. Kvaliteten är enligt vår bedömning beroende av ett aktivt arbete med deltagarna om värdegrund och normer för verksamheten. Enkätresultat visar att den kontinuerliga verksamheten

uppskattas av ungdomarna, där många anger att de ofta deltar, och även framledes vill delta. Uppskattningsvis hälften av deltagarna tillhör målgruppen ”icke aktiva”.

Kontinuiteten i Drive in-verksamheten kräver resurser och en stabil ”infrastruktur”. Tillgång till idrottshall och lokalt förankrade ledare är en förutsättning som, visar det sig, inte är självklart given. Den lokala föreningen behöver även ha kapacitet att förankra verksamheten i lokalsamhället, rekrytera resurser, följa upp verksamheten ”på golvet” och dokumentera denna för vidare ansökningar om finansiering. Detta eftersom extern finansiering krävs. Många ledare är arvoderade, dock inte alla. Det visar sig att fritidsgårdarna i de studerade områdena utgör ett viktigt stöd för Drive in-verksamheterna.

Spontanidrott blir ofta fotboll. I fallstudierna har vi också sett kampsporter som Drive in-verksamhetens kärnaktivitet. Vi har mött två modeller för Drive in-verksamhet. A) Alltid samma idrott med återkommande ledare (ex. ”Football Fridays”). B) Presentation av ett utbud av olika idrottsaktiviteter där olika förningsledare medverkar, samordnade av en lokal plats- eller områdesansvarig (ex. ”Drop in-idrott”).

Lärdomarna kring flickors och pojkars deltagande är flera. Erfarenheterna från de studerade områdena visar att om erbjudandet om spontanidrott riktas till ”alla”, så kommer inte flickorna. Särskilda tider för flickor/tjejer och kvinnliga ledare ökar förutsättningarna för att flickor ska delta, liksom uppsökande informerande insatser.

Inledning till rapporten

Disposition

Utvärderingsrapporten är uppbyggd på följande sätt. Efter den inledning (I) där utvärderingsuppdraget, projektet som utvärderats och en kort genomgång av tillvägagångssättet pre-

senteras följer ett avsnitt med åtta teman (II). Dessa är sprungna ur de fem fallstudierna som beskrivs i slutet av rapporten. Genom dessa teman får läsaren en summering av lärandet i de fem fallstudierna.

Härnäst (i avsnitt III) kommenterar vi projektets mål och formulerar vad vi uppfattat som framgångsfaktorer för projektet. Här ges också några rekommendationer till hur lokala Drive in-projekt kan stödjas.

I avsnitt IV diskuterar vi sedan Drive in-idén och våra iakttagelser med hjälp av två teoretiska ”glasögon”: dels genus, dels nyinstitutionell organisationsteori.

I avsnitt V presenteras så de fem fallstudier som utgör utvärderingens empiriska material. Avslutningsvis beskriver vi utförligare metod och tillvägagångssätt i ett metodappendix (VI).

Som läsare kan man således läsa rapporten på två sätt. Dels framifrån för att få en sammanfattning och summering av viktiga inslag i Drive in-projektet, dels bakifrån och börja i de fem områdesbeskrivningarna, för att då ha ett underlag för att bedöma om utvärderarens kommentarer och slutsatser är rimliga.

Uppdraget

Som en del av Idrottslyftet initierade Riksidrottsförbundet (RF) 2009 ett projekt med rubriken DRIVE IN-IDROTT – en mötesplats för ungdomar. En extern utvärdering skulle följa projektet. Riksidrottsförbundets projektledare för Drive in-projektet angav att fokus för utvärderingen skulle vara den lokala föreningen med sina aktiviteter och ställde frågan som utvärderingen skulle besvara: Vad fungerade bra och vad fungerade sämre i de initierade aktiviteterna?

Projektet och dess intention.

Satsningen genomfördes under perioden från hösten 2009 till och med vårterminen/sommaren 2011. Målet med Drive in-projektet beskrivs i projektbeskrivningen (RF/SISU 2009) vara att ”öppna dörrarna” till idrotten

för fler, dvs att få ungdomar som inte är aktiva inom idrottsrörelsen att börja utöva idrott. Strävan är också att rekrytera dessa personer till den organiserade idrotten samt att skapa en modell för kommuner och föreningar som vill arbeta vidare med ”organiserad spontanidrott”.

Inledningsvis fick distriktsidrottsförbunden uppdraget att söka upp möjliga föreningar. Sju av RF:s distriktsidrottsförbund (DF) involverades i arbetet. DF skulle vara föreningarnas samarbetspart och fungera som samordnare, bollplank och stimulera till vidareutveckling. Totalt planerades verksamhet att genomföras inom sjutton områden. Lokala projektplaner skulle arbetas fram och ledare rekryteras. Verksamheten skulle under projekttiden inte vara berättigad till LOK-stöd.¹

Insatserna skulle enligt projektplanen äga rum i ”riskområden med stor segregering”, lågt idrottsutövande och ungdomsrelaterad helgproblematik. Från hösten 2009 skulle aktiviteter startas upp. Målgruppen för Drive in-aktiviteten angavs som ”ungdomar i åldern 13 – 20 år som idag inte är aktiva inom idrottsrörelsen”. Genom att öppna dörrarna till idrotten ska detta bidra till att de får en meningsfull sysselsättning.

Aktiviteterna tänktes som kvällsverksamheter främst fredagskvällar, lördagskvällar + ev söndagar, men även lokala arrangemang vid skollov eller natturneringar vid riskhelger.

Ytterligare bestämmningar för projektets utförande görs i projektplanen:

Det anses viktigt att projektet utformas så att det tilltalar både flickor och pojkar, samt är intressant för så många ungdomar som möjligt. Det betyder, enligt projektplanen, att det är viktigt med ett brett utbud med stor valfrihet. Det anses också viktigt att verksamheten utformas på ett sätt så att inte redan aktiva ungdomar ”tar över” och får ett extra träningspass på bekostnad av målgruppen.

¹ LOK = statligt lokalt aktivitetsstöd. Verksamhet som får annat statligt stöd, såsom i detta fallet Idrottslyftet, är inte bidragsberättigad.

Projektets delmål.

Projektet förväntas bidra till:

1. Att utveckla en arbetsmetodik och en kunskapsbank för föreningar/kommuner som vill arbeta inom detta fält.
2. Att det nya sättet att arbeta bidrar till föreningens utveckling även inom den ordinarie verksamheten.
3. Att fungera som ett rekryteringsverktyg till idrottens ordinarie föreningsverksamhet, både vad gäller aktiva och ledare.
4. Att verksamheten ska fortsätta i en majoritet av dessa områden även efter projekt-tidens slut.

Det fanns även förhoppningar om andra effekter, RF:s projektledare har nämnt mindre vandelisering i områdena. I projektplanen angavs även att de ingående aktörerna har möjlighet att forma sitt arbete utifrån lokala förutsättningar.

Vägen till målet kan således se olika ut. Samverkan är dock en förutsättning för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett bra sätt. Avsikten är också att de ekonomiska resurser som föreningarna tilldelas ska växlas upp genom att en kommunal insats görs och därutöver gärna tillsammans med andra aktörer som exempelvis bostadsbolag och andra lokala aktörer.²

Utvärderingens tillvägagångssätt

I ett skede när en ny projekttid ska ta organisatorisk form är den rimliga ambitionen för en utvärdering att studera vad som händer och hur. Projekttiden saknar manual och är knapphändigt beskriven. Eftersom färdiga framgångsmål inte föreligger är en responsiv utvärderingsmodell lämplig. Detta leder till att utvärderingen till stor del bör ha en kvalitativ karaktär. Det handlar då om att undersöka vilka kvaliteter intressenterna ser att engagemanget med Drive in-konceptet för med sig. Den utvärdering som vi jobbar med är således ingen effektstudie, utan en utvärdering av implementering. Annorlunda uttryckt: hur en verksamhetsidé översätts till och realiserar i lokala sammanhang. Av resursskäl kunde

inte alla medverkande föreningar studeras. Ett begränsat men varierat urval bestämdes utgöra grunden för en fallstudie. RF skulle via distrikten ansvara för insamling av deltagarstatistik.

Alla föreningar stod inte i startblocken hösten 2009. I avvaktan på att fler skulle komma igång bestämde utvärderare och projektledare att göra en pilotstudie inom utvärderingen av en förening som redan var igång, Huddinge IF. (Däruv den mer omfattande dokumentationen av detta fall.) Efter hand utkristalliserades i samtal med RF:s projektledare ytterligare fyra föreningar/områden. De utvalda fallen var under 2009-2010 i mycket olika stadier av realiserandet av Drive in-idén. Under 2010 och våren-sommaren 2011 har vi besökt aktiviteterna, samlat in deltagarnas synpunkter via enkäter och i några fall även ställt frågor i mindre grupper. Vi har även intervjuat ledare och förtroendevalda i föreningarna och deltagit i möten för erfarenhetsutbyte mellan föreningar.

De fem fallstudierna återfinns i slutet av rapporten. Se även metodappendix sist i rapporten.

Utvärderingen är genomförd av Gudrun Elvhage, lektor och forskare vid Dalarnas högskola och Stig Linde, adjungerad lektor vid Socialhögskolan i Lund.

² Projektbeskrivning RF/SISU 2009, s.2

Åtta teman från fallstudierna

Informationen om de fem studerade områdena summerar vi här tematiskt. Det första temat speglar deltagarnas syn på Drive in-aktiviteterna. Därefter beskriver vi erfarenheter om föreningens kapacitet som projektanordnare, och behovet av samverkan och stödstrukturer.

En sådan är distriktsidrottsförbunden som antagit olika roller. Hur de olika verksamheterna organiserats samt motiv och drivkrafter belyses sedan. Det sista temat handlar om resurserna.

Deltagarna

Resultat från enkätstudien – ungdomar och deras åsikter

Under våra besök i Drive in verksamheterna i Huddinge, Göteborg, Landskrona, Norrköping, och Örebro har vi förutom att vi har intervjuat ledare även samlat in enkätsvar från de ungdomar som deltog vid vårt besök. De allra flesta av ungdomarna ville vara med och fylla i enkäterna. När det gäller ett av fallen, flickorna i Flemingberg, har vi samlat in enkäter vid två tillfällen³. Sammanlagt har vi samlat in 224 enkäter och det var 80 flickor och 144 pojkar som har besvarat enkäten. Antal utdelade enkäter var 224 men alla har inte besvarat alla frågor vilket i tabellerna visas som bortfall. I vårt material finns ungdomar som är både yngre och äldre än de åldrar som Drive in riktades till 13-20 år men Drive in har varit attraktivt för flera åldersgrupper och variationen är således bred när det gäller deltagarnas åldrar.

³ I frågeställningarna har vi i bearbetning tagit hänsyn till om materialet kan ha blivit vinklat på grund av att det troligtvis var samma flickor som deltog i andra omgången av datainsamlingen. Det var 11 flickor som deltog i den andra omgången av datainsamlingen.

Drive in och deltagare i fem olika områden

Tabell 1. Antal deltagare i Drive in uppdelat på verksamheter och kön (N=224).

Verksamheter	Pojkar	Flickor	Totalt
	Antal	Antal	Antal
Flemingsberg 2010 fotboll	57	20	77
Flemingsberg 2011 fotboll		11	11
Vårby 2010 fotboll	30		30
Vårby 2010 fotboll		10	10
Skogås 2010 basket	19	15	34
Landskrona 2010 Fotboll, taekwondo	10	19	29
Göteborg 2011 fotboll	9		9
Norrköping 2011 fotboll	8		8
Örebro 2010 boxning	10	6	16
Totalt	144	80	224

Tabellen visar att det vid mättillfället var flest deltagande ungdomar i Flemingberg. I Flemingberg startade Drive in aktiviteterna redan 2009. Både flickor och pojkar har deltagit. Vårby har också ett stort antal ungdomar, där Drive in startades även för flickor under hösten 2010. I Landskrona har tjugotalet flickor i Dammhagsskolan besvarat enkäten. Vi besökte verksamheten för flickor under deras fjärde tillfälle. Pojkarnas Drive in-aktiviteter vid Pilängsskolan avslutades senare. I Örebro har både flickor och pojkar deltagit samtidigt, men det är färre flickor jämfört med pojkar och vid vår datainsamling var det också fler pojkar än flickor som besvarade enkäten.

Ungdomarnas ålder

Tabell 2. Ungdomarnas ålder i Drive in aktiviteter

Ungdomarnas ålder	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
9-14 år	40	56	78	62	54	118
15-20 år	45	64	20	16	36	80
Äldre än 20 år	15	21	2	2	10	23
Totalt	100	141	100	80	100	221

De flesta ungdomarna som vid vårt besök fyllt i enkäter var i åldrarna nio till fjorton år. Flickorna är yngre jämfört med pojkarna. Det var nästan 80 procent av deltagande flickor som var mellan nio och fjorton år jämfört med pojkarnas andel där det var drygt hälften som

var i denna åldersgrupp. I Huddinge kommun och Flemingsberg har män över tjugo år deltagit och några var över trettio år. Verksamhetsansvariga i Huddinge menar att det är bättre att bjuda in dem som vill delta i fotbollen än att stänga ute männen.

Deltagande i Drive in

Tabell 3. Antal gånger som ungdomarna har deltagit i Drive in (ungdomarnas egna svar)

Antal gånger som ungdomarna deltagit	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Ingen det här är första gången	5	7	9	7	6	14
1-2 gånger	8	11	19	15	12	26
3-4 gånger	8	11	9	7	8	18
5 ggr eller fler	79	112	64	50	74	162
Totalt	100	141	100	79	100	220

I våra enkäter har flertalet ungdomar svarat att de har deltagit fem gånger eller fler i Drive in-verksamheten. Det visar att verksamheten Drive in på de flesta platser är etablerad och lockar ungdomarna att återkomma. Fasta tider, kontinuitet och rymliga bra lokaler är framgångsfaktorer men också uppdelade tider för killar och tjejer gör att det kommer fler flickor. I ett område svarade flertalet ungdomar att det var första gången de kom till Drive in vilket troligtvis berodde på att de vid vårt besök hade uppmanats att komma dit.

Ungdomarnas svar på om de vill fortsätta med Drive in aktiviteter

Tabell 4. Ungdomarnas svar på frågan om de vill fortsatt att komma på Drive in verksamheten, uppdelat på kön.

Vill du fortsätta att komma hit?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Ja	97	122	98,7	74	97,5	196
Nej	2	3			1,5	3
Vet inte	1	1	1,3	1	1	2
Totalt	100	126	100	75	100	201

Nästan alla ungdomar vill fortsätta och komma till Drive in-aktiviteten. Ungdomarna kunde själva kommentera frågan och det är endast två ungdomar som säger att de inte vet.

Att det är övervägande delen av de svarande ungdomarna som säger att de vill fortsätta tyder på att det är uppskattade arrangemang. Av de öppna svaren går det också att utläsa att ungdomarna är mycket positiva. De skriver ”fortsätt med det här”, ”bra vi vill ha det kvar”, ”allt är bra”.

Information om Drive in verksamheten

Tabell 5a. Ungdomarnas svar på frågan om hur de fick veta att Drive in verksamheten fanns

Hur fick du reda på att Drive in fanns?	Alla ungdomar	
	Andel	Antal
Ledare fritidsgården	21	46
Ledare på träningen/min tränare	47	105
Kompisar	15	34
Lärare på skolan	3	7
Mina föräldrar	8	17
Läst i tidning/annons	4	9
Affisch	2	5
Totalt	100	223

Det vanligaste sättet som ungdomarna fått information om Drive in är genom deras tränare eller lag. Ledare på fritidsgården är också en vanlig informationskälla. Flera av kommunerna har fritidsgården som en bas för samarbete med en förening. Fritidsgårdarnas ledare känner igen ungdomarna som deltar i deras verksamhet, vilket gör det lätt att initiera en verksamhet och få ungdomarna att pröva på en ny aktivitet. En mindre del är kompisar (15 procent), som har påverkat varandra för att komma till Drive in.

Hur ungdomarna fick veta att Drive in verksamheten fanns.

Tabell 5b. Ungdomarnas svar på frågan om hur de fick veta att Drive in verksamheten fanns, uppdelat på kön (alla ungdomar har inte besvarat frågan).

Hur fick du reda på att Drive in fanns?	Pojkar		Flickor	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Ledare fritidsgården	22	32	18	14
Ledare på träningen/min tränare	46	66	48	39
Kompisar	13	19	19	15
Lärare på skolan	1	2	6	5
Mina föräldrar	11	15	3	2
Läst i tidning/annons	6	8	1	1
Affisch	1	1	5	4
Totalt	100	143	100	80

Om vi jämför hur flickorna fick reda på Drive in jämfört med pojkarna var det fler flickor som uppgav att det var deras ledare/tränare som hade talat om det för dem. Många flickor i Landskrona hade genom sms fått information från den särskilda ledaren som också hade varit på skolan och pratat med dem om Drive in. Ledare eller tränare, som ungdomarnas redan känner, till har bra möjligheter att påverka både flickor och pojkar att komma till aktiviteterna. Fritidsledarna har också chans att påverka ungdomarna. Det är något fler kompisar som påverkat flickorna att delta medan pojkarna uppger fler föräldrar. Liten inverkan verkar tidningsannonser och affischer ha för att informera ungdomarna. Sammanfattningsvis har de personliga relationerna haft den största rollen för att informera om verksamheten. Relativt stor betydelse har också fritidsgårdens personal haft för att sprida information om Drive in.

Ungdomarnas svar på frågan om vem som ansvarar och driver verksamheten.

Tabell 6. Ungdomarnas svar på frågan om vem som driver Drive in verksamheten, uppdelat på kön

Vem driver Drive in?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Kommunen	21	30	32	25	25	55
Skolan	1	1			1	1
Fritidsgården	34	48	4	3	23	51
En idrottsförening	37	52	49	39	41	91
Annan	7	10	15	12	10	22
Totalt	100	141	100	79	100	220

Vid insamlandet av enkätsvaren framkommer att många av ungdomarna inte kände till vem som arrangerade Drive in-verksamheten. De frågade varandra, ledaren eller gissade. Av de svar som vi sedan fick, framgår att de flesta trodde att det var en idrottsförening som ordnade Drive in (de uppgav sin egen förening/den arrangerade föreningens namn). Många svarade också att det var fritidsgården som hade ansvar för Drive in, vilket inte är konstigt eftersom idrottshallarna i flera områden ligger i direkt anslutning till fritidsgården. Fler pojkar svarade att det var fritidsgården som arrangerade Drive in, jämfört med flickorna.

Vår tolkning är att ungdomarna uppfattar att kommunen är detsamma som fritidsgården. Flickorna uppgav i större utsträckning att det var kommunen som hade initierat Drive in.

Ungdomarnas svar på frågan om vad de tycker är bra med verksamheten.

Tabell 7a. Ungdomarnas svar på vad de tycker är bra med Drive in verksamheten

Vad är bra med Drive in?	Pojkar och flickor	
	Andel	Antal
Jag får träffa kompisar	39	84
Jag får spela, träna	21	45
Jag har något att göra	14	30
Det är roligt	20	43
Ledarna är bra	1	1
Det är bra ordning	1	3
Annat	4	8
Totalt	100	218

Flertalet av ungdomarna uppger att det bästa med Drive in är att få träffa kompisar. En femtedel av ungdomarna tycker det är roligt och nästan lika stor andel uppger att det bästa är att de får träna och spela. 18 procent av ungdomarna svarar att det som är bra med Drive in är att de har något att göra. Det är helt klart att det är flera faktorer som samverkar till att ungdomarna tycker om att komma till Drive in. Det är inte enbart sociala faktorer utan att man också uppskattar det idrottsliga, det vill säga att träna och spela.

Ungdomarnas svar på frågan om vad de tycker är bra med verksamheten, uppdelat på pojkar och flickor.

Tabell 7b. Ungdomarnas svar på vad de tycker är bra med Drive in verksamheten uppdelat på kön

Vad är bra med Drive in?	Pojkar		Flickor	
	Andel	Antal	Andel	Antal
Jag får träffa kompisar	31	44	51	40
Jag får spela, träna	19	27	23	18
Jag har något att göra	17	24	8	6
Det är roligt	22	31	15	12
Ledarna är bra	1	1		
Det är bra ordning			3	2
Annat	8	12		
Totalt	100	140	100	78

Det är fler flickor som uppger att det som är bra med Drive in-aktiviteterna är att de får

träffa kompisar jämfört med pojkarna. Att få spela och träna samt att det är roligt är annars det vanliga svaret för både pojkar och flickor. Inga stora skillnader framkommer mellan pojkarnas eller flickornas svar.

Ungdomarnas svar på frågan om vad de tycker är mindre bra med verksamheten.

Tabell 8. Ungdomarnas svar på frågan om vad som är mindre bra med Drive in verksamheten, uppdelat på kön.

Förslag till förbättringar	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Flera gånger i veckan	50	47	70	46	59	93
Särskilda tider flickor-pojkar	10	9	8	5	9	14
Särskilda tider yngre-äldre	18	17			11	17
Bättre ordning	3	3	2	1	3	4
Mindre grupper /mindre väntan	7	6	5	3	6	9
Andra sporter	2	2	5	3	3	5
Annat	7	9	12	8	11	17
Totalt	100	83	100	66	100	159

I enkäten frågade vi också vad ungdomarna tyckte var mindre bra och de flesta svarade "inget" eller "ingenting" vilket vi tolkade som att de var nöjda. De ungdomar som svarade på frågan (det var många ungdomar som inte besvarade frågan), framkom att de önskade att det skulle vara flera Drive in-tillfällen i veckan. Det var fler flickor som önskade fler tider i veckan medan pojkarna i större utsträckning ville ha uppdelade tider för yngre och äldre deltagare. Annat som de önskade var priser på träningarna och utrustning såsom overaller och annat material.

Ungdomarnas syn på ledarna i Drive in

Tabell 9. Ungdomarnas svar på frågan hur en ledare ska vara i Drive in verksamheten, uppdelat på kön

Hur ska en ledare på Drive in vara?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Rättvis	25	34	52	41	35	75
Hjälpsam/trevlig	28	38	13	10	23	48
Sträng	14	19	25	20	18	39
En som känner alla ungdomar	5	6			3	6

Duktig i den här idrotten	7	9	10	8	8	17
Annat	21	28			13	20
Totalt	100	134	100	79	100	213

På frågan om hur en ledare ska vara i Drive in-verksamheten svarade mer än en tredjedel av ungdomarna att ledaren ska vara rättvis. Hjälpsam och trevlig var också vanliga egenskaper som de uppgav. 18 procent av ungdomarna ansåg också att ledaren skulle vara sträng vilket kan bero på att det är stora grupper och ledaren måste kunna hålla ordning i gruppen. Flickorna svarar i högre grad att ledaren ska vara rättvis men både flickor och pojkar tycker det är mer betydelsefullt med rättvisa än att ledaren är duktig i idrotten.

Ungdomarnas och deras syn på nolltolerans

Tabell 10. Ungdomarnas syn på nolltolerans, (dvs. mot hot, våld och dåligt språk) i Drive in verksamheten, uppdelat på kön.

Hur ser du på nolltolerans, hot, våld, dåligt språk på Drive in?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Det är bra	78	91	87	68	82	159
Det är bra men följs inte	3	3	9	7	5	10
Jag vet inte om någon sådan regel	3	4			2	4
Jag har ingen åsikt om det	8	9	3	1	6	11
Annat	8	10	1	1	5	11
Totalt	100	117	100	77	100	195

Flertalet av ungdomarna anser att det är bra att det finns en regel om nolltolerans på Drive in. Något fler pojkar svarar att de inte vet eller har ingen åsikt om detta. Av svaren går också att utläsa att reglerna är kända. Det är något fler pojkar som inte har någon åsikt om det jämfört med flickorna men skillnaderna är inte stora. Vid ett tillfälle var det tydligt att inte ungdomarna förstod enkätfrågan på grund av språkliga skäl. De uppfattade inte vad frågorna innebar. Efteråt förstod vi att det hade behövts fler ledare vid datainsamlingen för att klargöra frågorna men det framkom också att ledarna inte hade pratat med dem om nolltolerans.

Ungdomarnas svar på om de deltar i ett lag

Tabell 11. Ungdomarnas deltagande i lag utanför Drive in verksamheten, uppdelat på kön.

Är du med i något lag och tränar?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Ja	44	60	62	47	50,2	107
Nej	56	75	38	31	49,8	106
Totalt	100	135	101	78	100	213

Svaren visar att det är en stor andel av ungdomarna, det vill säga hälften av ungdomarna som är med i annat eller i samma lag och tränar. Det kan tolkas som att idrotten inte är ny för ungdomarna och att de ungdomar som deltar redan har erfarenheter av att idrotta och är vana med lagidrott. Det är inga större skillnader mellan flickor och pojkar men något fler flickor svarar att de är engagerade i lag och tränar. Flickorna i Flemingsberg kallar oftare sin träning för ”lag” vilket kan ha medfört en del missförstånd när de svarade på frågan. Vi tolkar det som att det utgör en sådan liten del av vårt material så att det inte nämnvärt har påverkat resultatet.

Ungdomarnas alternativa sysselsättning

Tabell 12. Vad ungdomarna skulle göra om de inte deltog i Drive in verksamheten, uppdelat på kön.

Vad skulle du göra om du inte spelade med här?	Pojkar		Flickor		Totalt	
	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Vara på fritidsgården	12	15	19	14	15	29
Vara hemma	22	28	31	23	25	51
Vara med kompisar	14	18	15	11	15	29
Vet inte	5	6	7	5	5	11
Annat	47	59	28	21	40	80
Totalt	100	126	100	74	100	200

En fjärdedel av ungdomarna som svarade på enkäten säger att de skulle vara hemma om de inte hade kommit till Drive in-aktiviteten. Något större andel av flickorna svarar att de skulle ha stannat hemma vilket vi tolkar som att det har skett en förändring när det gäller flickornas sysselsättning. Det är i linje med

vad som har varit ett av syftena med Drive in att locka fler flickor till idrottsaktiviteter. En stor andel av pojkarna svarar annat och här framkommer svar som att göra läxor, träna annan idrott eller att inte göra något särskilt.

Föreningens förmåga att organisera

Föreningarna i denna studie varierar i storlek och ålder. I någon ett par hundra medlemmar och i en annan 1500 medlemmar. Några har inte så många år på nacken, andra är äldre och väletablerade föreningar. De har också olika vana vid att driva projekt. Det är svårt att bedöma en förenings organisatoriska förmåga. Likväl är det ett viktigt tema att belysa i denna utvärdering. Vi ska här summera några iakttagelser.

För det första. Fallstudierna lär oss att Drive in-projektet inte bara innebär föreningens engagemang på fredag- och/eller lördagskvällar. Distriktschefen i Göteborg pekar på en inledande förankringsfas – idealt kanske under ett halvår – för att prata samman de berörda parterna. Ledarrekrytering är ett annat grundläggande arbete, liksom en kontinuerlig ledarsupport när aktiviteterna väl kommit igång. Även den lokala förankringen måste underhållas och utvecklas i ett kontinuerligt nätverksarbete, i synnerhet om man har som en målsättning med Drive in att riva barriärer och skapa kontakt mellan exempelvis brandförsvaret och ungdomar. I all projektverksamhet är dokumentation och uppföljning ett ibland förbiset krav, åtminstone om man även fortsättningsvis vill söka externa projektmedel.⁴

För det andra. Föreningen bör ha en fungerande administrativ kapacitet, för hantering av projektmedel, utbetalning av ledararvoden, hantering av skatt och sociala avgifter, kommunikation (bl.a. hemsida, m.m.). ”En projektledare behöver stöd från ett kansli”, menar en intervjuad distriktskonsulent. Ett projekt betyder administrativt merarbete, en belastning som måste tas med i beräkningen.

⁴ Och det är tanken i Drive in-projektet som har som ett uttalat mål att medlen från RF ska ”växlas upp”, genom att det tillförs andra resurser. (Mer om vilka former det tagit sig i det följande.)

För det tredje. Drive in-projektet står inte för sig själv. RF förutsätter i sin projektbeskrivning att föreningarna söker samverkan. Fallstudierna visar att de olika lokala projekten är beroende av lokala stödstrukturer. Studierna visar främst på tre: fritidsgården, kommunala projektmakare och de regionala idrottsförbunden, av oss här kallade distrikten.

Alla dessa tre iakttagelser är relaterade till det faktum att det är ett projekt vi studerar. Det är en del av projektets logik (något nytt och särskilt i förhållande till den ordinarie linjeverksamheten), som överskrider ordinarie verksamhetsgränser. Det är också en del av en samhällsutveckling som premierar målrationellitet och där finansiering av verksamhet kopplas till prestationer och tydligare resultatstyrning, åtminstone när det gäller externa resurstillskott.⁵ Skiftet från verksamhetsbidrag till projektfinansiering är också en förändring i sättet att organisera.

Behovet av samverkan

I RF:s projektplan ses samverkan som ”en förutsättning för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett bra sätt” (RF/SISU2009, s. 2). Vilka former av samverkan möter vi i våra fem fall? I detta avsnitt beskrivs kortfattat den lokala samverkan i de fem fallen.

Utvärderingen visar att Drive in-verksamheterna har olika former för samverkan med andra organisationer. Somliga av de studerade föreningarna har breda kontaktytor och utvecklade nätverk. De har genom sedan länge byggt upp kanaler och vägar för samarbete. Föreningen är väl känd har en stabil relation till kommunen. Det finns en långsiktighet i samverkan och en tillit.

I Örebro menar boxningsklubbens chefstränare att samverkan med kommunen ”är ett måste, för kommunen har ju muskler och krafter och resurser” som föreningen behöver. Han har också kontakter med kuratorer och polis ”efter behov”. Likväl efterlyser han mer samarbete just runt Drive in-verksamheten.

Det är ett ypperligt tillfälle att knyta kontakter där de i normala fall inte kan

göra. Nu kan de göra det. Nu kan de komma in och se vissa personer som i normala fall ställer till för dem. Jag har ju försökt flera gånger att få hit polis och fältare.

Vid intervjun framkommer även att chefstränaren är politiskt engagerad och har genom att sitta i fullmäktige ett brett kontaktnät. I styrgruppen för Örebroandan är samverkan institutionaliserad genom att både kommunen och bostadsbolag är företrädare.

I Landskrona är samverkan som idé utgångspunkten för LISA - Landskrona idrottsföreningars samarbetsorganisation. Att arbeta med föreningslivet är att arbeta med delaktighet, och nå de boende. Föreningslivet har här stötats av det kommunala projektet Centrum-Österlyftet som tog på sig projektledarskapet för Landskronas Drive in-verksamhet. Genom dessa etablerade nätverk har man relationer till och stöd från kommunens fritidsförvaltning. Däremot har man inte lyckats engagera polis och brandkår i Drive in-verksamheten.

Sådana uppbyggda former av samverkan som nämnts ovan saknar klubben Cruz Azul i Biskopsgården i Göteborg. Föreningen har svårigheter att hitta fungerande kanaler till kommunens olika förvaltningar, såväl socialtjänst som skola och fritidsförvaltning. Däremot samverkar klubben med arbetsförmedlingen kring lönebidrag och olika former av anställningsstöd för de medarbetare som arbetar i föreningen. De får också sponsorstöd av ett bostadsbolag.

Ytterligare en variant av samverkan möter vi i Norrköping. I ansökan om medel från RF beskriver sig Östergötlands Idrottsförbund som ”RF:s förlängda arm” med ansvar för att Drive in-projektet i Hageby genomförs. Föreningarnas roll beskrivs i ansökan som ”utförare”. I överenskommelse med Norrköpings kommun fick det kommunala projektet Idrott utan gränser (IUG) ansvaret för att rekrytera olika föreningar att medverka. IUG har även haft ansvaret för att det har funnits en ”platsansvarig” varje fredagskväll. Vissa kvällar har fritidsgården varit medansvarig för Drop in i Hagebyhallen. Samarbetet med IUG har enligt Östgötadistriktets ansvariga fungerat dåligt.

5 Wijkström & Einarsson 2006

Det har brustit i kontakterna mellan distrikt och IUG och likaså mellan IUG och de föreningar som tänktes medverka.

I Huddinge känner kommunen väl till Huddinge IF:s verksamhets syfte med tydlig inriktning på breddidrott och samhällsnyttiga ambitioner. Klubben har t.ex. fått pris för sina insatser mot rasism och främlingsfientlighet. En viktig samarbetspart är fritidsgårdarna. Föreningens idrottskonsulent är väl känd och har till exempel pratat om friskvård på fritidsgården. Ungdomschefen har på sin sida hjälpt till att hitta ledare till föreningen, till exempel äldre tjejer som tidigare gått på fritidsgården. Även fritidsgården i Flemingsberg menar att samarbetet med Huddinge IF (HIF) fungerar bra. Fritidsgårdarna och föreningen har i några fall gemensam personal/ledare som känner ungdomarna. Man drar nytta av att ledarna är uppvuxna i Flemingsberg, har gått på fritidsgården och känner området, vilket är en trygghet för ungdomarna. Samverkan med brandkåren är en annan viktig del av Football Fridays och föreningen har även kontakter med den lokala polisen. Föreningens ordförande finns med i det lokala brottsförebyggande rådet.

Värdefulla stödstrukturer

Fritidsgården

I alla av våra fem fall är Drive in-aktiviteten direkt relaterad till en fritidsgård, och därmed den kommunala fritidsförvaltningen. Fritidsgården vill vi beskriva som en "infrastruktur". Den är ofta en del av det byggnadskomplex där idrottshallen finns, och fritidsgården har i vissa fall tidigare disponerat de halltider som Drive in-aktiviteten sedan fått överta. Fritidsgården i sig är en lokalresurs. I Örebro nyttjar man fritidsgårdens lokaler när boxningsklubben blir för trånga. I Biskopsgården var det fritidsgårdens lilla sporthall som stod till buds för Cruz Azul när hösten kom och man behövde komma inomhus.

Mellan fritidsgårdar och föreningar sker ett utbyte av tjänster, och i Huddinges fall även av ledare och information. I några fall är det nyckelpersoner bland Drive in-ledarna som har sin huvudsakliga anställning på fritidsgår-

den. Fritidsgården är även en del av projektets kommunikation. Ett exempel: Football Fridays i Flemingsberg annonseras på fritidsgårdens hemsida www.ungzon.se.

Lokala projektentreprenörer

I Landskrona var det en erfaren projektorganisation inom kommunen som tog sig an Drive in. Centrum-Öster-lyftet, ett statligt finansierat projekt för lokal utveckling, blev med sitt nätverk inom både den kommunala och föreningsvärlden "projektvagga" för Drive in. I Landskronafallet möter vi också ett parallellprojekt med så kallade engagemangsguider, även det ett projekt där Centrum-Öster-lyftet formulerade ansökan, denna gång till Ungdomsstyrelsen. Engagemangsguiderna arbetade under hösten 2010 bland annat med det specifika syftet att rekrytera deltagare till Drive in för tjejer. Ett annat exempel från fallstudierna är Norrköping där ett kommunalt idrottsprojekt blev Östgötadistriktets "förlängda arm" i organiserandet av Drive in-aktiviteter.

I Huddinge är klubben själv en van projektentreprenör som planerar och organiserar idrottsprojekt vilka förmått att attrahera externa projektmedel från flera finansiärer.

Distrikten

En annan potentiell stödstruktur utgör distriktsorganisationen. Förutom deras initierande roll när det gällde att kanalisera projektidén till en lokal förening har distrikten, om än i olika omfattning och på skilda vis, backat upp föreningarna. (Se vidare avsnitt nedan om distriktsorganisationernas roll i projektet.)

Distriktens roll(er) i projektet

Distrikten engagerades av RF:s projektledare för att välja ut de föreningar som skulle ingå i projektet. Några direktiv i övrigt förutom att distrikten ska stå för statistikinsamling har sedan inte utgått från nationell nivå. Hur har distriktsansvariga sett på sin roll?

Örebrodistriktet har jämte Stockholms idrottsförbund haft den tätaste uppföljningen av

Drive in-idéns implementering. Praktiskt innebär det att de ansvariga från de deltagande föreningarna i Stockholm har bjudits in till 2-3 lunchträffar varje termin. I Örebro där Örebro Läns Fotbollsförbund har ansvaret finns en styrgrupp för "Örebroandan". Här har också representanter för kommun och bostadsbolag ingått. De områdesansvariga från de fyra örebroföreningarna har samlats en gång i kvartalet för avstämning.

Skåneidrotten beskriver sig som en del i ett "triangelndrama" mellan distrikt, kommun och förening, men där kommun och förening har huvudansvar, och där distriktet lagt genomförandeansvaret på föreningarna. "De kan sin verksamhet".

Även Västsvenska idrottsförbundets policy är tydlig i det att de menar att Drive in-projektet är en fråga för föreningarna som inte distriktet kan ta så stor roll i. Varken Skåneidrotten eller Västsvenska idrottsförbundet har samordnat några regionala erfarenhetsutbyten som de studerade föreningarna tagit del av.

Östgötaidrottens utvecklingschef driver en annorlunda linje. Han berättar att man där "vill göra mer" än att lägga ansvaret på en förening. Man samverkar med kommunerna runt ferieverksamheter och ledarutbildning för sommarjobbade ungdomar liksom om Drive in (Drop in). På frågan om distriktets roll menar han att distriktet har nytta av Drive in-projektet. "Vi kommer med en idé och har pengar". Med dessa resurser söker distriktet kontakt med stadsdelsutvecklare och fritidsgårdar.

Som nämnts har Stockholms idrottsförbund tagit en aktiv roll i projektet, men på ett annat sätt än Östergötlands idrottsförbund. I Stockholm var utgångspunkten att hitta platsansvariga, "starka och driftiga personer" som kunde stå bakom projektet i dess lokala form. Föreningarna beskrivs som de huvudsakliga aktörerna men Stockholms idrottsförbund har betonat vikten av att Drive in

ska ses som ett försöksprojekt som genomförs på olika Drive-in-idrottsplatser i Stockholms län. Vi är alla delaktiga i, och måna om att göra förutsättning-

arna så bra som möjligt i alla områden. (Minnesanteckningar från möte "Drive-in-idrott", 3/9 2009)

Uppföljningen, t.ex. i form av insamling av deltagarstatistik, fungerar även olika. I Stockholm och Örebro redovisar de deltagande föreningarna statistik till distriktet, liksom i Västsverige. Östgötaidrotten har, i det fall som här studerats, haft svårigheter att få in deltagarstatistik från "platsansvariga". I Skåne har den Drive in-ansvariga föreningen i Landskrona efter övertagandet av ansvaret efterlyst kontakt med distriktet. Rapporteringen till RF för Drive in-projektet har följaktligen stora brister.

Olika sätt att organisera Drive in

Som framgått är det flera parter engagerade i projektets lokala utformning. Fallstudierna visar på skilda sätt att organisera, med olika roll- och ansvarsfördelning.

Vi kan för det första konstatera att det vi har framför oss är ett "triangelndrama", där distrikt, kommun och förening(ar) utgör huvudpersonerna.

Hur detta "drama" utspelar sig är därmed inte givet. Inte heller rollfördelningen. Detta visar sig när man ställer frågan om ansvaret för den lokala Drive in-verksamheten. Utifrån våra besök och kontakter med distriktet (se de fem fallstudierna för närmare detaljer) framträder följande bild.

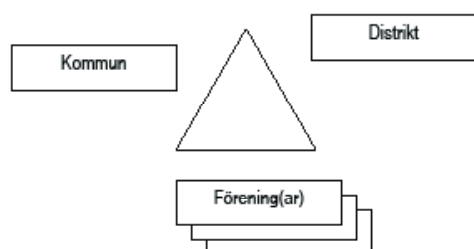
- I Örebro har boxningsklubben Drive in-verksamheten i sin hand, basalt understödd av kommunen och det regionala fotbollsförbundet.
- I Landskrona var det ett kommunalt projekt som engagerade idrottsföreningar, och också vävde in andra projekt, för att sedan (när det kommunala projektet tog slut) överlämna det till Taekwandoakademien.
- I Göteborg utsågs den studerade föreningen till projektägare (vilket accepterades med stolthet), men som det visat sig utan fungerande kommunalt stöd.
- I Norrköping var det ett kommunalt

projekt som i en överenskommelse med distriktet blev operativ samordnare för Drive in-verksamheten.

- I Huddinge är det föreningen, med tydlig relation till Stockholms idrottsförbund och därmed till tre andra Drive in-verksamheter, samt med ett uppbyggt kommunalt stöd, som självständigt organiserar verksamheten.

Fallstudierna visar oss en heterogen bild av ansvaret för Drive in-aktiviteterna. För att förstå den bättre tar vi hjälp av ett samhällsvetenskapligt begrepp.

Hybridorganisationer

”Hybridorganisationer” är ett begrepp från forskningen om ideell sektor (Billis 2010, Lundström & Svedberg 1998). Begreppet kan bidra till vår förståelse av ovanstående. Ordet hybrid betyder ”mellanting”, ”en blandning av”.⁶

Man kan beskriva hybridorganisationen som i avsaknad av demokratisk beslutsstruktur (dvs ingen traditionell förening), det finns olika slag av huvudmän, den är uteslutande lokalt förankrad och har nära kopplingar till det offentliga (Lundström & Svedberg 1998:121). Den är snävt uppgiftsorienterad med fokus på aktivitet och inrymmer både professionellt ansvariga och ideella, dvs. ej avlönade utförare. En sådan organisation befinner sig i ”ett oklart gränsland mellan det offentliga och det frivilliga” (Lundström & Svedberg 1998: 122). Ett exempel på denna slags organisation är frivilligcentralen, där en anställd samordnare koordinerar ideella insatser i samverkan, i samråd med, eller separerad från det lokala föreningslivet.

Moderna så kallade ad hoc-organisationer som i det här fallet kommunala enheter med hybridliknande karaktär beskrivs ofta få en restfunktion, det vill säga de utför insatser som vare sig den offentliga sektorn eller sociala frivilligorganisationer velat ta sig an (Lundström och Svedberg, 1998). Den saknar koppling både till föreningsliv och folkrörelsetradition.

Hybridmodellen ger oss ett sätt att beskriva Drive in-verksamhetens villkor och organisering, Hybridmodellen som bild stämmer dock olika väl med de fall vi studerat. Mest överensstämmande med den ovan beskrivna hybridmodellen är Drive in-verksamheterna i Norrköping och Landskrona där kommunala intressenter varit drivande. På ett liknande sätt som frivilligcentralerna blir idrottsföreningarna här en slags serviceutförare, en producent av välfärdstjänster, i detta fall ett utbud av fritidsverksamheter.

Ett sätt att förstå detta är att kommunerna förmår idrottsklubbar att utföra vad som Lundström & Svedberg kallar en restfunktion. (Lundström & Svedberg 1998: 121). I dessa fall: stökiga ungdomar i riskområden ska hållas borta från gator och torg genom att fångas upp i idrottsverksamhet.

Intervjuerna visar att det i Norrköpings och Landskronas fall, där vi igenkänner hybridmodellen mest tydligt, uppstår osäkerheter. Vem ansvarar? Vem rapporterar man till? Missförstånd och kontaktsvårigheter kan naturligtvis uppkomma i alla sammanhang. Vi bedömer dock att risken är större där rollerna inte är de man förväntar sig och där rollförväntningarna är svårare att uttyda. Detta har i vilket fall varit en svårighet för oss i vårt utvärderingsuppdrag där vi inför dessa fall ställt oss frågan: Vem i dessa områden ”äger” Drive in?

I de tre andra fallen har det varit enklare att besvara den lokala ägarfrågan: det gör Örebro Boxningsklubb, det gör Cruz Azul och det gör Huddinge IF. Som vi sett garanterar inte det framgång. Även om ”ägaren” är tydlig krävs en möjliggörande omgivning som består av infrastruktur och resurser.

Är hybridmodellen mer funktionell än en renodlad

⁶ Norstedst ordbok 2003

kommunal verksamhet eller en rent föreningsbaserad dito? Den frågan kan inte besvaras inom denna utvärderings ram, vi får nöja oss med att visa på denna fråga, värd att undersöka vidare i Drive in-idéns eventuellt fortsatta process.

Motiv och drivkrafter

Det här temat belyser föreningarnas och i synnerhet föreningsledarnas/projektledarnas motiv och engagemang. Hur kan drivkrafterna för att arbeta med Drive in-aktiviteterna beskrivas, och ser det olika ut? Finns det mönster som går att urskilja?

För att beskriva detta tar vi hjälp av forskningen om frivilligt engagemang. I vår studie kan vi återfinna det som den danska forskaren Ulla Haberman tar upp som drivkrafter i frivilligarbete i idrottsföreningar (Habermann 2001). Ett av de motiv hon kunde se bland idrottsledare var demokratiska medborgarideal och gör man ytterligare till kopplingen idrott och socialt arbete kan man se att det är teorier om altruism och mötet med andra människor som anges som förklaring till varför man är engagerad.

I fyra av de fem fallen som vi har studerat har vi mött ett påtagligt engagemang hos projektledarna för Drive in. Oavsett om det är en föreningsanknuten Drive in eller om det är en kommunal organisation som samordnar verksamheten kan vi återfinna ledare som är intresserade och engagerade i verksamheten. I det femte fallet, i Norrköping, har vi inte mött det lika påtagligt.

I tre av Drive in-projekten, Landskrona, Örebro och Norrköping var projektledarna för Drive in tjänstemän anställda av kommunen och med en delvis annan position än de föreningsanställda projektledarna i Huddinge och i Biskopsgården.

Som exempel på de förra kan nämnas Örebro boxningsklubb vars huvudledare och chefstränare, K, är anställd av fritidsgården liksom han är områdesansvarig för Drive in-verksamheten. Ledaren har ett starkt engagemang för sin idrott; boxning. Men åtagandet gäller inte enbart sporten. ”Vi försöker göra så mycket

för området, för Örebro överhuvudtaget, för att det är det jag är anställd för, att få det bättre i Örebro”. Han säger också att ett syfte för honom är att få ungdomarna att röra på sig och må bra av fysisk aktivitet. Här passar Drive in-konceptet in i en övergripande målsättning.

Flera av de forskare som har studerat motiv för frivilligarbete tar fram sociala normer och rollidentifiering som förklaringsgrunder (Penner 2002). Våra intervjuer med Drive in-ansvariga visar på personliga motiv hos ledarna. Ett tydligt exempel är boxningsklubbens huvudledare. Han har ett mål för sin sak, han vill påverka och han beskriver sig själv som en ”magnet”. Ungdomarna lyssnar på honom. Han är också medveten om att det är han som skapat föreningen, ”K är föreningen”. Ledaren K menar att han har uppnått sin dröm:

Från en kille i Vivalla som inga föräldrar ställer upp på, ända till toppen, till en av de bästa i världen. Man måste vara klar med sitt förflutna för att kunna göra det här. Så det är ett krav jag också ställer på mina ledare, du har ordnat socialt liv innan du börjar hjälpa andra.

Ledaren som ägnar tid även på helger till boxningsklubben säger att: ”arbetet ger energi och ungdomarna ger mycket tillbaka”. Samtidigt måste han ha längre ledighet på sommarhalvåret för återhämtning. Värderingskrockar och avsaknad av socialt stöd kan vara orsaker till att eldsjälarna blir utbränd (Brännberg 1996). Ledare vi intervjuat uttrycker att de får mycket stöd för sin verksamhet. En förmåga att delegera och en stödjande ledning som exempelvis i Huddinge idrottsförening kan vara en lösning på att inte eldsjälarna bränns ut. Men vi har också fått höra om stöd från de närmaste omgivningarna, exempelvis fritidsgårdarna, som vi anar är betydelsefullt.

I Landskrona finns också ett eldsjälsbetonat intresse hos ledarna i klubben som sköter Drive in. De ansvariga ledarna i klubben ser Drive in-verksamheten som en möjlighet: ”vi ska börja få ungdomar att sporta”. Men det handlar också om att hjälpa unga att bygga upp sitt självförtroende. Som kampsportförbund får de också förväntningar på sig, både från skolor och föräldrar, att fostra ungdomar ”med kampsportens goda värderingar” berättar huvudtränaren.

I Huddinge idrottsförening har vi mött både ordförande och projektledare som drivande krafter. De har engagemang och pratar med övertygelse om samhällsansvar. Huddinge IF driver tydligt en linje som handlar om bredd och idrott för alla ungdomar.

Vi har sett att eldsjälarna ser ut på olika sätt i klubbarna. Brännberg (1996) skiljer projekt-makaren från eldsjälen. Ordinarie eldsjälur upprätthåller till exempel en föreningsverk-samhet, medan projektmakare har en vilja att överskrida rådande strukturer och skapa något nytt. Projektmakarrollen strävar efter något som inte är, d.v.s. en förändring av verksam-heten.

I våra fall kan vi urskilja Huddinge idrottsför-ening (som är en av Drive in-idéns pionjärer) och Cruz Azul (som knyter an till ett inter-nationellt omfattande föreningsarbete) som möjliga ”projektmakarföreningar”. I CruzA-zul uttrycker ledarna att de inte begränsar sig till idrott utan att sociala aktiviteter är viktiga. Föreningens styrelse hade från början idéer om att till exempel starta ett tjejecafé även om klubben så småningom insåg att det var svårt att inrymma café-idén i Drive in-projektet. Projektmakarrollen i föreningarna kan också tolkas från en resursmässig synvinkel. Projekt kan vara ett sätt att ”få in pengar till området”, som föreningens ordförande uttrycker det i Biskopsgården. Drive in projektet är ett pro-jekt som bidrar till att få in pengar till klubben eller till lokalsamhället.

Resurser och hushållning

I budgeten i RF:s projektplan avsattes 100 000 kronor per förening och år, för genomförande i sju områden.⁷ Hösten 2009 drog RF:s Drive in-projekt igång. I minnesanteck-ningar från träffen i oktober 2009 hos Stock-holms idrottsförbund står följande att läsa:

Vad täcker pengarna? De pengar som finns tilldelade ska täcka hela verksam-heten. Eftersom verksamheten kommer att kosta mer än de avsatta medlen, måste alla sträva efter att hitta vägar till uppväxling.

I minnesanteckningarna Stockholm från februari 2011 noteras det att, ”trots att alla fyra områden har ekonomiskt och personellt stöd både från respektive kommun och bl.a. lokala bostadsbolag har man svårt att få pengarna att räckta till”. Huddinge IF beräknar kostnaden till 150 000 kr per område och år. Det täcker enligt klubben ledararvoden, lite material och administration.

I sin ansökan till Brottsförebyggande rådet 2010 beräknar Huddinge IF att det åtgår 10 timmar per vecka för ”administration, ekono-mistyrning, bokföring, kontorsutrustning och nätverksbyggande kring projektet”.

Hur har man då sökt resurser?

Att skaffa resurser

Den så kallade uppväxlingen har skett på flera sätt, och med olika omfattning. Som tillskott till RF:s projektmedel har föreningar sökt och fått:

- Kommunala bidrag från Kultur- och fritidsförvalningen (HIF)
- Projektbidrag från Allmänna arvsfonden (HIF)
- Utvecklingsstöd från Brottsförebyggande rådet (HIF)

Arbetsförmedlingen har också bidragit till ”uppväxlingen” genom

- Anställningsstöd såsom instegsjobb och lönebidrag (Cruz Azul)

Kommunerna har inte minst stått för lokaler, men också bidragit med kompetens:

- Upplåtelse av idrottshallar (om än med problem i Cruz Azuls fall)
- Kommunal projektkompetens och projekt-stöd (Landskrona)
- Fritidsgårdar och fritidsförvaltningar har, som nämnts, varit en viktig partner som bidragit med halltider, utbyte av tjänster och i vissa fall även med personal.

Bostadsbolag har också bidragit, som i Cruz Azuls fall, med

- bokning av idrottsplan och sponsrat med priser vid tävlingar.

⁷ De aktuella sju distriktsidrottsförbunden skulle få 40 000kr / år för samordning och administration.

Ledararvoden

Den stora utgiftsposten har i de flesta fall varit arvodena till ledarna. Dessa har haft olika nivåer och omfattning. I Örebro boxningsklubb har utgångspunkten varit: ”ingen får arvode men vi gör något kul tillsammans.” Huvudledaren berättar hur de resonerar:

Vi har ju kommit på att har vi börjat avlöna folk så måste vi fortsätta avlöna folk. Det går inte. Har vi gett en pengar måste vi ge de andra också. Det funkar inte, vi har inte de resurserna. Alla pengar som kommer in går tillbaka till medlemmarna. Så det blir så att vi förvaltar åt dem, ser vi ett par trasiga handskar, vi behöver nya maskiner, vi behöver de här utbildningarna, de här resorna, så går det tillbaka till föreningen.

I Landskrona låg arvodesnivån 2010 på 200 kr/timme⁸.

I Göteborg var projektledaren heltidsanställd med fler uppgifter än Drive in.

Östgötaidrotten uppger att arvodet där är 500 kr/ledare och kväll, inkl sociala avgifter och skatt, till maximalt tre ledare per kväll.⁹

I Huddinge är arvodet per ledare 250 kr/timme för upp till fyra timmar per kväll.¹⁰ Huddinge IF menar å sin sida att arvodet är ”en schysst timlön”, vilket motiveras av att man då kan ställa krav på ledarna.¹¹

Hälften av våra 16 ledare saknade anställning innan Football Fridays. Det är därför inte minst viktigt att erbjuda ledarna relevant utbildning och ekonomisk ersättning som motsvarar det ansvar och de arbetsuppgifter de ska hantera. En värdig lön är en förutsättning för att kunna ställa krav på ledarna, vilket i sin tur är en förutsättning för kvaliteten i verksamheten.¹²

Här bör noteras att omfattningen av ledaruppdraget är olika. I Örebro är det en större grupp ungdomar som ”tjänstgör” enligt schema, tre varje fredag, medan det i Huddinge är samma ledarteam varje fredag under Drive in-säsongen.

Ledararvodet har diskuterats i Huddinge kommuns Kultur- och fritidsnämnd.¹³ Nämnden ansåg att den timlön som Huddinge IF angivit i sin ansökan, (då, 2009, 200 kr/timme), var ”orimligt hög i förhållande till lönenivån vid våra mötesplatser för ungdom” och gav ett lägre bidrag än det av föreningen äskade.

¹³ protokoll 20091205, §76

⁸ Rapport Drive in-idrott Landskrona stad, Vuxenförvaltningen, 2010-06-11

⁹ Intervju Östergötlands idrottsförbund 2011-06-13

¹⁰ Intervju Huddinge IF:s ordförande 2010-06-21

¹¹ Intervju Vårby aktivitetsledare 2010-04-09, idrottskonsulent HIF 2011-08-04

¹² BRÅ-ansökan 2010, s.4

Framgångsfaktorer och kommentarer

Utifrån erfarenheterna från de fem fallstudierna kommer vi i detta avsnitt att kommentera de av RF angivna projektmålen¹⁴, formulera vad vi uppfattat som kvaliteter och framgångsfaktorer, samt formulera några rekommendationer till stöd för framtida lokal Drive in-verksamhet.

Uppföljning av projektmål

De mål som skrevs saknade mätbara standards eller kriterier. Det gör det svårt att utvärdera måluppfyllelse. Nedanstående målgenomgång bör därför ses som kommenterade lärdomar och inte som en utvärdering av måluppfyllelse.

Projektets huvudsyfte är:

Att öppna dörrarna till idrotten för fler ungdomar och bidra till att de får en meningsfull sysselsättning. Vilket innebär att denna verksamhet ska riktas till icke aktiva ungdomar

Är de fem fallen vi studerat representativa för den totala Drive in-satsningen i sexton områden? Eftersom deltagarrapporteringen varit bristfällig är det svårt att bedöma. I de studerade verksamheterna har vi mycket varierande närvarotal. I ett fall angavs 3-15, i ett annat fall medeltalet 13 deltagare, till den mest etablerade verksamheten med upp emot 90 deltagare (då uppdelat på flera målgrupper och tider under kvällen).

Uppenbart är att ungdomar samlats och vi ser i enkätsvaren från våra besök att deltagarna i hög grad återkommer och vill fortsätta komma. Detta kan tolkas som att deltagarna, med RF:s målformulering, finner det meningsfullt att komma till Drive in-aktiviteterna. Målet kan därför vara uppfyllt när det samlas tre ungdomar i ett område, likaväl som nittio i ett annat. Det är en fråga om kvalitet.

När man "icke aktiva ungdomar"? I enkätsvaren ser vi att ungefär hälften av deltagarna vid enkätillfällena svarat att de är med i något lag och tränar och därmed kan betraktas som

"aktiva". Om då, grovt räknat, hälften av ungdomarna svarat nej på om de är med i något lag är det en indikation på att man kan ha nått den avsedda målgruppen. Givetvis kan de utöva någon annan idrott som inte är lagidrott, eller vara "aktiva" på andra sätt.

Det vi kan konstatera är att verksamheterna når ungdomar som återkommer. RF, DF och föreningarna får efter denna försöksperiod reflektera kring ambitionsnivån: vilket deltagarantal bland aktuella målgrupper är önskvärt och rimligt, och vad får det kosta? Fallstudierna tyder på en, som vi bedömer det, betydande potential, men visar också att det kräver flera saker för att uppnå detta. (Se nedan: Framgångsfaktorer och kvaliteter).

Projektet ska därutöver bidra till:

Att utveckla en arbetsmetodik och en kunskapsbank för föreningar/kommuner som vill arbeta inom detta fält.

RF har arrangerat ett erfarenhetsutbyte (2 oktober 2010) för föreningarnas och distriktsorganisationernas funktionärer, men någon kunskapsbank har inte skapats. Ett av de fem studerade distrikten (Stockholm) har arrangerat återkommande dokumenterade erfarenhetsutbyten med de berörda föreningsrepresentanterna. Utifrån vad vi sett av Stockholmsinitiativet bedömer vi att detta är ett konstruktivt arbetssätt för att arbeta fram en kunskap som fler kan dra nytta av. Förutom kunskapsutveckling innebär arbetssättet också en slags kvalitetssäkring.

Att det nya sättet att arbeta bidrar till föreningsutveckling även inom den ordinarie verksamheten

Vad som anses som föreningsutveckling är inte definierat. Betyder det mer verksamhet, eller annorlunda? Mer flickor? Mer integration? Svaret är inte givet, inte ens bland utvecklingsansvariga på distrikten.

Otvetydigt har Drive in-projektet bidragit till att föreningarnas kontaktyta gentemot lokalsamhällets ungdomar har utökats. Omfatt-

¹⁴ RF/SISU 2009

ningen av dessa kontakter med målgruppen varierar dock avsevärt mellan de studerade föreningarna.

Hur har projektet påverkat föreningarna? Också här är variationen stor. Vi har bland de studerade fallen sett hur Drive in-aktiviteten är utan koppling till föreningens ordinarie verksamhet (Norrköping). Vi har också sett hur den kompletteras och integreras i de ordinarie aktiviteterna (Örebro, Huddinge).

Drive in-projektet kan också ha bidragit till idrottsföreningens image. En organisationsledare bland Stockholms fyra medverkande klubbar sa vid ett möte att "Föreningen får varumärke i kommunen som social breddförening."

Ekonomiskt kan Drive in-verksamheten fungera som en inkomstgivande verksamhet. Den utvecklingspotentialen är dock, som konstaterats, liten om man enbart har RF-medlen som finansiering. Men som en bland andra externfinansierade aktiviteter kan Drive in-medlen bidra till en volym där organisationsledare kan jobba heltid, vilket kan bidra till föreningsutveckling.

Att fungera som ett rekryteringsverktyg till idrottens ordinarie föreningsverksamhet, både vad gäller aktiva och ledare.

På frågan om Drive in-projektet fungerat som ett rekryteringsverktyg har några distriktsansvariga svarat "vet inte". Statistikinhämtningen ger inte underlag.

Andra distriktsansvariga talar om en tendens, "några fler medlemmar" och det berättas också hur ungdomar från Drive in-verksamheten kan lotsas in i ledaruppgifter, men att man behöver jobba längre tid för att det ska kunna konstateras.

RF:s mål om rekrytering är inte alltid den lokala föreningens mål. Det saknar drivkraft, konstaterar en organisationsledare.

Under projekttiden ska 7 av RF:s distriktsidrottsförbund (DF) involveras i arbetet. Totalt kommer verksamhet att genomföras inom 17

områden. Fördelningen på områden: Skåne (3 områden), Stockholm (3 områden), Värmland (2 områden), Västerbotten (2 områden), Västsvenska (3 områden), Örebro (2 områden) och Östergötland (2 områden).

Sexton av de i målet angivna sjutton områdena kom igång med aktiviteter. Som vi har sett i de här studerade fallen har några områden råkat ut för störningar av olika slag. Projekt har stundtals kommit av sig på grund av lokal- eller ledarbrist. Med tanke på hur beroende varje lokalt Drive in-projekt är av sin närmaste omgivning är detta svårigheter man får räkna med.

Aktiviteten vänder sig i första hand till ungdomar i åldern 13 – 20 år som idag inte är aktiva inom idrottsrörelsen. (...) Det är viktigt att projektet utformas så att det tilltalar både flickor och pojkar samt är intressant för så många ungdomar som möjligt. Det betyder att ett brett utbud med stor valfrihet är viktigt.

Den angivna åldersgruppen stämmer i huvudsak med våra fem fall. När det gäller flickor finns en tendens att de finns i de lägre åldrarna, och för pojkarna att det också återfinns killar äldre än 20 år i verksamheten.

Tendensen om vi lyssnar på distriktsansvariga är i en aspekt tydlig: Riksidrottsförbundets Drive in-projekt 2009-2011 har till en dominerande del varit pojkarnas arena. Vissa undantag finns, vilket vi också redovisar: verksamheter för tjejer som byggts upp med hjälp av kompletterande metoder och målmedveten styrning.

Utifrån de fem fallen ser vi att det finns en underförstådd logik i RF:s tes om att det breda utbudet gör att fler blir intresserade. Bland de fem studerade fallen är det dock inte det breda utbudet som intresserat flest deltagare. Inte heller är det så att det nödvändigtvis är flickor som efterfrågar det breda utbudet, så som det ibland hörs sägas.

Frågan är hur påbudet om brett utbud ska tolkas. Är det att det i varje område ska vara ett brett utbud? Eller att det i en framtida

utveckling av Drive in-verksamheter i en kommun där ska finnas flera olika Drive in-verksamheter, men som var och en är densamma, allt enligt metodlogiken att det ska vara tryggt, organiserat och förutsägbart.

Risken med RF:s mål är att de anger så många positiva önskade kvaliteter att det, åtminstone för en enskild förening, blir hart när omöjligt att uppnå. Vi ser i fallstudierna att det i flera områden finns Drive in-verksamhet enbart för flickor, eller enbart för pojkar. Likaså att det varit svårt att med framgång erbjuda ett brett utbud.

Men som nämnts, det är också en fråga om hur målen ska tolkas. Kanske är det i helheten, nationellt, som bredden ska finnas, inte i varje lokal verksamhet.

Framgångsfaktorer och rekommendationer

Våra bedömningar av kvaliteter och framgångsfaktorer grundar sig på de fem fallstudierna. Det innebär att det kan finnas både framgångsfaktorer och kvaliteter som vi inte uppmärksammat eller som syns irrelevanta i andra föreningar eller lokalsamhällen. Listan nedan är därför inte uttömmande, ej heller generellt giltig. Som underlag för diskussion när Drive in-verksamheter ska initieras eller följas upp tror vi att följande punkter är relevanta och användbara.

Framgångsfaktorer och kvaliteter relaterade till målgruppen.

Fasta tider och kontinuitet.

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ansluta ”spontant” är det en fördel att datum och tid för Drive in-aktiviteterna är fastställda och kända. Enkätresultaten pekar på att den kontinuerliga verksamheten uppskattas av ungdomarna, där många anger att de ofta deltar i Drive in-verksamheten och framledes vill delta.

Målgruppstänkande.

Erfarenheterna från Huddinge och Landskrona är att man behöver avdela särskilda tider

för flickorna, samt att det bör vara åtminstone en kvinnlig ledare. Men erfarenheterna är inte entydiga. Boxningsklubben i Örebro har flickor bland sina deltagare, utan särskilda öppettider för flickor. Här finns dock kvinnliga ledare, i en ”trygg” lokal, klubbens egen.

Trygghet och ordning.

Trygghet och ordning sägs vara särskilt viktigt för flickorna, och ibland deras föräldrar. Vi vill kommentera att det kanske är lika viktigt för pojkarna. Vi vet inget om de killar som inte söker sig till Drive in på fredagskvällar. Men konceptet med öppet organiserat spontanidrottande tycks tilltala killar i högre grad än tjejer. Alternativt att de studerade verksamheternas tider är mer anpassade för pojkars rörelsemönster i förorten än flickornas.

Framgångsfaktorer och kvaliteter relaterade till ledare.

Lokalt förankrade ledare.

Ledarna inom Drive in-verksamheterna behöver ha integritet men också relationer till ungdomarna i lokalsamhället. Det handlar om att ledaren ska ha förmåga att kommunicera och kunna skapa en strukturerad verksamhet med acceptans från ungdomarna.

Ledarstöd.

Ledarna ”på golvet” behöver i sin tur både personligt och organisatoriskt stöd från den förening eller eventuellt andra organisation som definierar uppdraget. Det behöver finnas en projektledare eller områdesansvarig med tid och engagemang att förankra Drive in-aktiviteten i lokalsamhället och i föreningen, och som också följer upp vad som händer under kvällarna. Dessa projektledare har i sin tur nytta av stödstrukturer utanför organisationen/föreningen i form av distriktsorganisationen och en stabil lokal infrastruktur.

Utbildning.

I några fall har det varit svårt att intressera

ledarna för utbildning, i andra fall har det varit närmast en rutin och ett obligatorium. För yngre ledare bidrar det till en tydlighet i uppdraget och därmed en säkerhet i rollen. Äldre erfarna ledare kan ha mer nytta av möten för erfarenhetsutbyte.

Värdegrund/tydligt koncept.

Den ledare och den förening som arbetat med att formulera sin värdegrund blir tydligare och säkrare i organiseringen av en lokal Drive in-verksamhet. Vi bedömer att detta är en viktig kvalitet.

Framgångsfaktorer och kvaliteter i den lokala organiseringen

Tydlig ägare.

Drive in-aktiviteter är en till namnet, och delvis till formen, ny skepnad i förorternas projektdjungel. Erfarenheter från de fem fallstudierna visar att det krävs en tydlig ägare. Ett otydligt "ägarskap" medför osäkerhet om verksamhetens identitet och ansvaret för den samma. En följd av oklarhet i ägarskapet kan vara att de sociala relationer som eftersträvas blir mindre angelägna. Ledarna "på golvet" måste vilja skapa relationer med ungdomarna eftersom Drive in konceptet bygger på andra strukturer än de traditionella lag- eller föreningsstrukturerna.

Lokaler

Tillgång till lokaler har naturligt setts som en förutsättning för Drive in-projektet. Som fallet Göteborg visat var det inte självklart att den förutsättningen skulle uppfyllas. Bristen på lokaler har där varit ett återkommande problem under projektiden.

Samarbete med fritidsgårdar.

Drive in-verksamheterna har stor nytta av fritidsgårdar. I våra fem fall är fritidsgården/fritidsförvaltningens fritidsledare en mycket viktig stödstruktur, för lokaltillgång, personal- och informationsutbyte.

Projektkompetens.

Erfarenheter från våra fallstudier visar att en av flera betydelsefulla projektledaregenskaper

är vana att skapa relationer och kommunicera projektiden. Projektledaren bör vara uthållig och till och med envis. En påtaglig framgångsfaktor är kapaciteten att dokumentera projektet i text och bild, något som är viktigt i sökandet efter resurser.

Tid för lokal förankring.

Tidsfaktorn är ingen framgångsfaktor i sig, men tiden spelar roll för en lyckad verksamhet. Flera av nämnda framgångsfaktorer samverkar med varandra över tid.

Kontinuitet är en faktor som spelar roll för förutsägbarheten. Flera av de studerade verksamheterna har haft avbrott på grund av brist på lokaler och ledare vilket har inverkat negativt. Drive in-verksamheten ska ju bli en välkänd verksamhet som ungdomarna räknar med. Ledargruppen kan också, om den är något så när kontinuerlig och om tid och intresse finns, skapa ett internt lärande. Korta eller avbrutna projekttider för sådana nyskapande verksamheter riskerar att omintetgöra satsningarna.

Rekommendationer om stödjande insatser till de lokala projekten.

Tydlig rollfördelning.

Till en stödjande struktur hör en tydliggjord ansvarsfördelning mellan förening(ar), distrikt och kommun.

Uppföljning och kontroll.

Uppföljning av verksamheten kräver bra statistikhantering med tydliga rutiner. Den kvantitativa rapporteringen behöver dock kompletteras av en mer kvalitativ uppföljning. (Se följande punkt).

Erfarenhetsutbyte och lärande.

Distriktskonsulenterna kan i sin position av både närhet och överblick ges nyckelrollen att ansvara för metodutveckling och bygga den kunskapsbank för Drive in-verksamheterna som RF i sin projektbeskrivning (2009) eftersträfvade. Detta kräver engagerade distriktskonsulenter med tid för kontinuerlig uppföljning och erfarenhetsutbyte runt Drive in, inte minst för att utgöra en stödjande struktur till föreningarna och deras projektledare.

Samverkan mellan RF och distrikten.

Distriktets roll har varierat i de studerade fallen. Därför gör vi bedömningen att en tydligt definierad roll för distrikten med förväntade insatser och en klargjord ansvarsfördelning skulle vara till fördel. Alternativt kan en i RF centralt placerad samordnarresurs med direktrelation till lokala föreningar ges ansvar för en fortsatt och utvecklad Drive in-satsning.

Avslutningsvis förmedlas här en önskan, från en lokal projektledare till RF på nationell nivå, om en kunskapsbakgrund:

Jag tycker det skulle vara jättebra om det fanns, som en sida på rf.se som heter Drive in och där konceptet förklaras och länkar till dom olika platserna och föreningarna, som är med.

Teoretiska perspektiv

Med hjälp av två teoretiska perspektiv, genus och nyinstitutionell organisationsteori, vill vi i detta avsnitt belysa Drive in-verksamheten på andra sätt än enbart beskrivande. Syftet är att fördjupa förståelsen av det som beskrivs i fallstudierna. Valet av dessa två perspektiv motiveras av dels den i projektplanen angivna målsättningen att tilltala både flickor och pojkar, och dels utvärderingsuppdragets fråga om vad som fungerat bra och vilka svårigheter man mött i arbetet att organisera Drive in-aktiviteter.

Drive in och genus

RF betonar i sin projektplan vikten av att projektet utformas så att det tilltalar både flickor och pojkar. Ambitionen är rimlig. Föreningsidrottande flickor mår bättre fysiskt och psykiskt, har mer tillit till samhället och är mer aktiva samhällsmedborgare (Trondman 2005). Därför har vi särskilt tittat på skillnader mellan pojkar och flickor i våra fem Drive in-verksamheter. Vår fråga var om Drive in som en ny och innovativ verksamhet skiljer sig åt jämfört med idrott och genus allmänt.¹⁵

¹⁵ Conells definition (2003) av genus används i vår rapport där genus avser de sociala relationer genom vilka mäns och kvinnors kön och kroppar tillskrivs skilda betydelser.

Med tanke på att Drive in-verksamheterna destinerats till bostadsområden med fler andel utrikes födda än i medeltalet i riket finns det också skäl att uppmärksamma frågan om deltagandet för flickor med utländsk bakgrund. I en undersökning av flickor och pojkars idrottande (Trondman 2005) framkommer att nästan 90 procent av pojkar och 85 procent av flickor i åldrarna 13-20 år har erfarenhet av föreningsidrott. Tittar man på utrikes födda hade 4 procent av pojkarna aldrig föreningsidrottat och 26 procent av utrikes födda flickor. Skillnaden är markant mellan könen bland de utrikes födda. Om man ser detta som en indikator på integration, det vill säga att en invandrad persons integration indikeras av att vara med i en idrottsförening, så är föreningsidrotten som integrationsmedel betydligt mer framgångsrik bland utrikes födda pojkar än flickor.

Trondman (2005) menar att utrikes födda flickor idrottskänslighet¹⁶, var markant lägre än både utrikes födda pojkar och inrikes födda flickor och pojkar. Utrikes födda flickor stod för 5 procent jämfört med inrikes födda flickor 16 procent. Utrikes födda pojkar hade 31 procent jämfört med inrikes födda pojkar 21 procent. Orsaker till att utrikes födda flickor inte idrottade i samma grad har uppmärksammats i en studie av Skille (2006). Flickorna uppgav själva att de hade mycket skolarbete och att kontakt med vänner tog tid. Strängare regler för övernattningsgäster gällde för utrikes födda flickor. De fick helt enkelt inte lov att åka bort och övernatta. Ledarna uppmärksammade detta och signalerade en öppenhet kring problemet, de menade att det inte var en självklarhet för flickorna att alla fick lov att åka bort. Andra förklaringar till att utrikes födda flickor inte deltar i samma grad, som Skille (2006) tar fram, är dålig ekonomi i familjen och prioriteringen av barns fritidsaktiviteter. Betydelsen av familj och nätverk är stor bland utrikes födda pojkar och flickor och påverkar i hög grad fritidssysselsättningar.¹⁷

¹⁶ Idrottskänslighet hos unga; det vill säga unga som tilldelar idrotten mycket stor betydelse i sina liv.

¹⁷ Trondman & Dovborn (2007) menar att klass och ekonomi inte utesluter kön och etnicitet som förklaring till könsskillnader inom kategorin unga invandrare. En poäng som Trondman & Dovborn har, är att det är fullt möjligt att se att invandrarflickor kan stå utanför idrotten av skilda skäl och det är inget samhälleligt problem att flickor ägnar sin fritid åt andra aktiviteter.

Hur ser det då ut i de studerade Drive in-verksamheterna?

I vår studie var det 36 procent flickor jämfört med 64 procent pojkar som deltog vid datainsamlingen dvs. som svarade på vår enkät vid de tillfällen vi besökte verksamheten. Då ska noteras att flickor deltog endast i tre områden: 54 flickor i Huddinge, 20 flickor i Landskrona och 6 flickor i Örebro.

Vill man få med de invandrade flickorna på idrottsaktiviteter kan vi se att i de fall där man har organiserat Drive in för flickor, med exempelvis särskilda tider lockar det i större utsträckning flickorna att komma. Som vi också har påtalat fanns i Landskrona en struktur med uppsamlade och möte utanför hallen som gjorde att det var lätt för flickorna att samlas och gå till idrottshallen. I Huddinge lärde man sig att särskilda tider för flickor och kvinnliga ledare ger goda förutsättningar för tjejers deltagande i Football Fridays. Att det finns fotbollsklasser i skolan tror ledarna också gynnar intresset, vilket återigen påminner oss om Drive in-verksamhetens omvärldsberoende.

I Örebro deltog både flickor och pojkar och det fanns ingen uppdelning mellan flickor och pojkar under Drive in-kvällen. I intervjuerna med både de kvinnliga och manliga ledarna framkom att de såg det som betydelsefullt med kvinnliga ledare. Det har inte funnits någon anledning att ha skilda tider, enligt ledarna, medan några påpekade att det var ett problem med omklädnadsrum som inte räckte till. De flesta av ungdomarna bytte om hemma efter träning.

I vårt enkätmaterial har fotboll dominerat som idrott. De flickor som besvarat enkäten verkar inte föredra någon annan typ av idrott. Det är mindre än fem procent som har fyllt i deltagarenkäten som önskar en annan sport än den som de deltar i.

Spontanidrott och genus

Trondmans studie (2005) visar att invandrarflickor¹⁸ inte heller i spontanidrott deltar i samma utsträckning, jämfört med andra kategorier av flickor och pojkar. Också inom spontanidrott finns en stor polarisering mellan könen och invandrade flickor och pojkar. 13 procent av de utrikes födda flickorna som någon gång under året har spontanidrottat, jämfört med utrikes födda pojkar där 56 procent hade spontanidrottat¹⁹ (Trondman & Dovborn, 2006). Kategorin invandrarflickor är en kategori som i hög utsträckning står utanför idrotten oavsett organisationsform.

Hur kommer det sig att utrikes födda flickor är mindre organiserade i idrott, och duger förklaringar som annan arbetsfördelning i hemmet med större ansvar för familj och hem? Trondman och Dovborn (2006) m.fl. tar fram olika faktorer som identitet, livsvärden och konflikter med den sociala identiteten som förklaringar till könsskillnader inom idrotten. De lägger även till maktperspektiv för att få svar på frågan om vem kontrollerar hur idrotten är organiserad och utövad, hur den representeras samt hur den tolkas och förklaras.

En etnografisk studie av samma författare (Dovborn & Trondman 2007) visar också att flickor i hög grad var underordnade pojkar. Studien är begränsad men lyfter frågan illustrativt där det i en spontanidrottsituation med pojkar och flickor polariseras frågor om maktdemonstration respektive delaktighet. Författarna beskriver det som tre dimensioner, dels att flickornas medverkan var beroende av pojkarnas vilja att låta dem vara med, att pojkarna bestämde villkoren för flickornas medverkan samt att pojkarna hade kontrollen över hur fotboll skulle spelas. Spelet blev också hårdare och få eller inga passningar gick till flickorna.

¹⁸ Enligt Trondman och Dovborn (2006), går det att både försvara och kritisera invandrarflickor som kategori. Genuskultur kan ha avgörande betydelse för förståelsen av varför invandrarflickor är underrepresenterade inom föreningsidrotten men kategorin invandrarflickor kan också användas i alltför generaliserad betydelse. Genom att fokusera på betydelsen av kultur och genus går det att öka förståelsen av de ungas idrottande och idrottsintresse och skillnader och likheter inom föreningsidrott, spontanidrott och idrotts habitus.

¹⁹ Av de inrikes födda pojkarna var det 39 procent och inrikes födda flickor 23 procent

Vidare beskriver forskarna att prestationsinriktningen betonades starkt. Hierarki och antagonism präglade situationen. Det gjorde att pojkarna framgångsrikt kunde dominera spelet i den form de bestämt. Flickorna ageerade efter ett tag med att inte delta. Selektionen av pojkar rättfärdigas av aggressivitet, konkurrens och risktagande. Risken är uppenbar att situationen blir en genusformande erfarenhet, att pojkar lär att uttrycka förakt mot det andra könet. Flickor uppfattas som svaga varselser och ovilliga att ta risker.

Konserverar drive in könsojämlikhet inom idrotten?

Därför har vi ställt oss frågan om Drive in kan bevara könsojämlikhet istället för att förändra förhållanden.

I Landskrona valde projektledningen för Drive in-verksamheten att ha olika lokaler för pojkarna och flickorna. Vid vårt besök vid Pilängsskolan var det pojkarna på fritidsgården som deltog i Drive in-aktiviteten (fotboll). Vi kunde märka en relativt tuff stämning mellan pojkarna och konkurrensen var hård i fotbollsmatchen som vi följde. Det utlystes priser och kombinationen av tävlingsambitioner samt i en liten trång lokal gjorde att vi upplevde situationen som mindre idealisk. Den etnografiska studien som refererades ovan där bollspel blev arena för maktutövning blev verklighet i Drive in-verksamhetens form. (se fallstudie).

I Biskopsgården har Drive in varit pojkarnas arena. För att vara ute sent behöver många av flickorna sällskap i en del fall av sina föräldrar eller syskon. Det är svårt att ensamma få vara ute för sina föräldrar och kanske cykla till idrottsaktiviteten. En annan faktor är vilket utbud av idrott som erbjuds i Biskopsgården samt information, tillgänglighet och säkerhet. Även om också pojkarna är rädda ibland att vistas ute sent på kvällarna drabbar detta flickorna hårt.

På högstadieskolor i Biskopsgården finns två fotbollsprofiler, vilket har skapat möjligheter för idrottsintresserade ungdomar, men i egentlig mening bara för pojkar som situationen ser ut nu. Fortfarande är det pojkar som

får fler möjligheter att idrotta. Idrotten, i det här fallet fotboll, bejakar killarna och stärker deras självkänsla, kompetens och möjligheter. Ur denna aspekt kan Drive in-verksamheten betraktas som en form av backlash och konserverande faktor. Killarna får möjligheter att utöva idrott, som i Biskopsgården spela fotboll och utvecklas och blir "sedda". Flickorna får inte alls de möjligheterna. Planer på ett tjejcafé faller utanför Drive in-idén.

Kan ojämlika förhållanden förändras för utrikes födda flickor?

Både i Hageby i Norrköping och i Biskopsgården har enbart pojkar deltagit. Från handlingsplanerna finns inget som förklarar hur projektledaren eller distrikten har resonerat när inte flickorna finns med. I Huddinge har föreningen formulerat mål för att flickorna ska omfattas av Drive in verksamheten. Detsamma gäller Drive in- i Landskrona. Vi tolkar det som att det behövs klara strukturer och tydliga målsättningar för att nå flickorna. I de områden som Drive in har initierats och i våra fem fall där det finns många invandrade flickor krävs en uttalad policy för att nå målgruppen.

Om vi ser på Landskronas satsning på Drive in för flickor går det att se att Connecting LA, evangemangsguiderna i kommunen, lyckades väl genom en särskild organisation för att samla flickorna. Det innebär en struktur med fasta tider och kontinuitet och med möten på samma plats för flickorna. Genom sms samma tid varje fredag, påminns flickorna och de följs åt till hallen tillsammans med ledarna genom staden. Flickorna möter varandra och har sällskap vilket gör att det blir tryggt för tjejerna. I enkäten svarade många av flickorna att de uppskattade att få spela och träna. Detta möjliggjordes genom projektfinansiering utanför Drive in-budgeten.

Ut med tjejerna – in med killarna!

Vi ser i den refererade idrottsforskningen att flickor med utländsk bakgrund i hög grad står utanför idrottens verksamheter. Det är därför väl motiverat att söka nya innovativa former för att uppmuntra deltagande. Den tankemodellen finns också i en del av de verksamheter vi stu-

derat. Ambitionen blir här: Ut med flickorna! (från hemmen, välkomnande dem till idrotten som samhällsarena). De ofta nämnda engagemangsguiderna i Landskrona representerar en sådan strävan.

Andra inslag i vår studie illustrerar att det finns ytterligare en paroll, som kan komma i konflikt med den förra, och som står för en annan tankemodell: In med killarna! (från gatan där dom vandaliserar och stör). Detta kräver en annan metod. Här behöver man inte i första hand söka upp. Killarna (som gärna vill spela fotboll) kommer till Drive in. Här behövs istället vad vi kallat en ansvarspedagogik, där ledarna i Drive in involverar de deltagande i att skapa ett normsystem inom Drive in-verksamheten, med träning i konfliktlösning. Kanske kan man säga att det handlar om att desarmera en maktkamp och istället skapa den nolltolerans mot kränkningar och grovt språk Huddinges konsulent menar att Drive in-ledarna där lyckats införa.

Därmed inte sagt att maktkamp enbart är enbart en manlig aktivitet. Underordning och maktutövning har omtalats även bland Huddinges fotbollstjejer som kunde bli föremål för nedsättande omdömen på facebook från de flickor som tittade på.

Parollerna Ut med flickorna! – In med killarna! betecknar två ambitioner för Drive in-verksamhet. Fallstudierna visar att de inte så lätt låter sig kombineras. Om Drive in-aktiviteter ska vara konstruktiva och inte destruktiva bidrag till lokalsamhället fordras en vakenhet för att idrott kan bli arena för diskriminerande genusordningar och maktkamper.

Tjejer och spontanidrott, vilka är era erfarenheter?

-Att inte blanda pojkar och flickor och att flickorna får en tidig tid, inte så sent på kvällen.

-Att det är öppet för föräldrar så att de får sitta med och se.

-Att tjejerna får vara ifred.

-Det ska vara lätt att vara med, inte behöva de senaste sportskorna, kunna ha slöja.

-Fokus på fotboll, men att det också ska finnas tid för samtal. Det kan vara viktigt för pojkar också, men särskilt för tjejerna.

(ur intervjuer i Huddinge mars 2010)

En resande idé

Ett sätt att betrakta förändring och implementering är att se det som en översättningsprocess. En idé, exempelvis om organiserad spontanidrott, ”reser” bildligt talat över det organisatoriska landskapet. Idén, paketerad av någon aktör för att väcka intresse, bärs in och ”packas upp” i en lokal praktik. I varje skede förändras idén utifrån de behov som den förmedlande eller mottagande aktören tänker sig att den nya idén ska möta. (Czarniawska & Joerges 1996). Det är som en distriktskonsulent uttryckte det:

den här typen av verksamhet får aldrig betraktas som en industri, att kopiera en bra modell från ett ställe och tro att den kan fungera på ett annat ställe.

”Drive in”, eller ”organiserad spontanidrott”, förstår vi som en import från England, men det kan säkert finnas andra influenser. Huddinge IF och Djurgårdens IF hade båda gjort något lokalt av den i några Stockholmsförorter, innan den ompaketerades till Riksidrottsförbundets ”Drive in-projekt”. Därifrån har den spritts genom RF:s distriktsorganisation, men också på andra sätt. Denna utvärdering har koncentrerat sig på några utvalda fall, men idén finns i många fler lokala utföranden än så.

Det är också värt att notera att det finns många fler idéer i omlopp som berör idrottsföreningarnas fält. RF:s Idrottslyft har flera inslag, både lokala projekt och regionala via specialförbunden liksom ”skolsamverkan” som många av de aktörer vi stött på varit involverade i. Kommunerna är också aktiva översättare av idéer och implementerar sådana projekt som ”Idrott utan gränser” i Norrköping eller Cityidrott i Landskrona, för att ta ett par exempel. Grundskolorna utvecklar idrottsprofiler där också idrottsledare från föreningarna engageras. Drive in är således bara en i raden av ”resande idéer” om idrottsutövning, för att uttrycka sig i översättningstermer.

Drive in-idéns gränser och innehåll

När den lilla klubben Cruz Azul av kommunens representant föreslogs som en av de ”utvalda” förstod klubben Drive in-idén som ett socialt projekt, att döma av den ursprungliga projektansökan. Man associerade det till sin fritidsklubbsverksamhet och sin sociala ambition i just ett sådant område som RF riktade projektmedlen till (ett kriterium var ”riskområden med stor segregering”²⁰). Cruz Azuls ”översättning” av Drive in-idén accepterades inte av RF och en förhandling om projektets gränser vidtog: Att ge ungdomar en meningsfull sysselsättning – måste det vara idrott? Om så, var börjar ”vägen till” idrottsutövandet? Kan det inledningsvis vara sociala aktiviteter, såsom ett café för tjejer? Kan det vara läger?

Innehållsmässigt visar det sig att den i Stockholm paketerade idén innehöll vissa karaktärsdrag som bara delvis ”följt med” i de studerade casen. Å ena sidan översattes ”Djurgårdsandan” i Örebro analogt till ”Örebroandan”. Å andra sidan har Huddinge IF:s erfarenheter av vad som krävs för att få tjejer till verksamheten inte ”landat” i Göteborg och Norrköping.

Det organisatoriskt krävande inslaget med att skapa ”barriärbrytande” möten mellan närpolis, brandförsvaret och andra samhällsrepresentanter i närsamhället, som är en inte oväsentlig del av Huddingeföreningens Drive in-koncept ”Football Fridays”, har inte anammats av någon av de andra fyra studerade Drive-in arrangörerna.

Det i Huddinge IF starkt betonade värdegrundsarbetet och vad vi skulle kunna kalla ansvarspedagogiska metod (se fallstudien) anas knappt i RF:s projektplan (maj 2009) men har lyfts fram i spridningsprocessen eftersom Huddinge IF:s idrottskonsulent, ledare och ordförande föreläst om sina erfarenheter i flera sammanhang. Flera metodinslag som man använt i Huddinge – särskilda tider för tjejer, formandet av regler tillsammans med gruppen, de fasta och lokalt förankrade ledarna – kan ändå bara delvis, eller inte alls, kännas igen i de andra orternas verksamhet. Detta kan ha flera skäl. Det kan bero på att man lokalt anpassat eller ”nyöversatt” den

ursprungliga projektidén. Det är också i linje med RF:s projektplan (maj 2009):

Alla områden har dock utifrån huvudsyftet möjlighet att forma sitt arbete utifrån lokala förutsättningar.²¹

Anpassningar och innovationer

Vi har iakttagit flera sådana anpassningar som man i vissa fall kan kalla innovationer. Översättningen från fotboll till andra sporter, såsom boxning eller taekwondo, är en nyöversättning på flera sätt. En lagidrott som lockar med intensivt matchspel i en idrottshall omsätts till en kampsport med enskilda utövare. Den hågade spontanidrottaren kan komma och bekanta sig med miljön i boxningsklubben och fysträna och, eftersom Drive in-aktiviteten erbjuds i klubbens egna lokaler, ta del i ett socialt sammanhang med bestämda uppförandenormer.

En specialkonstruerad stödjande struktur skapades i Landskrona i det parallellprojekt med engagemangsguider, Connecting LA, som följde Drive in-implementeringen hösten 2010. Deltagarstatistiken tyder på att denna stödjande struktur hade positiv betydelse för deltagarantalet.

Ytterligare en variant var ambitionen att bredda utbudet under Drive in-kvällarna, och skapa ett ”smörgåsbord” med olika idrottsliga aktiviteter under en sekvens av fredagskvällar. Ett motiv som angivits var att målgruppen äldre ungdomar kan vara svår att organisera i lag, men däremot enskild idrottsutövning kan leda vidare in i ett idrottsligt engagemang

Dragkamp och uttunning

Drive in-idén i RF:s tappning tecknades 2009 ganska vagt. Som hjälp att uttyda den tog man inom RF:s projekt hjälp av Djurgårdens Patrik Asplund, och som nämnts har även Huddinge IF:s resurspersoner använts för att sprida idén om den organiserade spontanidrotten. Även Örebro boxningsklubb har fått berätta om sina erfarenheter i ett nätverksmöte för Drive in-ledare anordnat av RF i oktober 2010.

²⁰ Projektplan DRIVE IN IDROTT – en mötesplats för ungdomar, beslutad av styrgruppen för Idrottslyftet 4 maj 2009, s.3

²⁰ Projektplan DRIVE IN IDROTT – en mötesplats för ungdomar, beslutad av styrgruppen för Idrottslyftet 4 maj 2009

Att idén förändrats är enligt teorin om översättning ingen överraskning, och delvis har det legat i projektets intention att så skulle ske. Det som då eftersträvades var ju lokala anpassningar och utvecklingsförsök, sådana som beskrivits ovan. I vissa fall har RF satt gränser för utvecklingsansatserna som inte syntes motsvara projektets intentioner (Cruz Azul).

Men förändringarna i idéns utformning styrs inte bara av en anpassning till för det lokala sammanhanget lämpliga metoder. Att föreningen är den primära aktören syns ha tagits för givet i RF:s version av Drive in-idén. Projektpengarna har utbetalats till föreningarna. Men det har också funnits andra synsätt på hur Drive in-idén bäst ska borde förverkligas. Östgötaidrotten har givit uttryck för en annan tolkning, och gör sig själv till aktör i relation till kommunen. Föreningarna beskrivs i denna östgötska ansökan, som författades av distriktets tjänstemän, som ”utförare”. I ett annat distrikt uppfattades projektet spontant av en intervjuad medarbetare som ett kommunalt projekt. Även efter implementering gör distriktskonsulenten bedömningen att det borde vara ett kommunalt projekt, bl.a. utifrån erfarenheten att alla föreningar inte har förmågan att bära projektet.

Vi kan således iaktta en dragkamp om projektmedlen mellan intressenter inom fältet, där det finns röster som betonar vikten av att det är föreningarna som är aktörerna, respektive helst ser att distriktet tillsammans med kommunala aktörer driver projektet med föreningarna som utförare. Det påverkar naturligtvis hur idén utformas lokalt.

Det är dock svårare att avgränsa det som inte kan beskrivas som innovation utan snarare uttunning. Frågan är till slut: vad blir kvar? Om det enda kriteriet är meningsfull fritidsysselsättning av idrottskaraktär i segregerade förorter så blir det rimliga framgångsmåttet att ungdomar finner dem meningsfyllda och deltar. Om så, visar de studerade casen både på framgångshistorier och mycket begränsade resultat.

Konkurrerande logiker

Sättet att tänka påverkar hur vi organiserar. Ibland uppstår spänningar och konflikter, ibland kanske mest förvirring. Det vi har samma begrepp för, är det ändå inte säkert att vi förstår på samma sätt. Om man inte är medveten om skillnaderna finns risken att man pratar förbi varandra. Inom institutionell organisationsteori används begreppet institutionella logiker för att beskriva hur det inom en och samma organisation kan uppstå motsättningar mellan idé och praktik (Friedland & Alford 1991). Institutionella logiker kan definieras som ”föreställningsramar, utgående från kulturella och symboliska särdrag, som inverkar styrande på organisationer” (Grape et al. 2006). Ett klassiskt exempel på hur sådana institutionella logiker konkurrerar är frågan om skolan åstadkommer ett demokratiskt och jämställt samhälle genom lärande eller tvärtom upprätthåller ojämlikhet genom att eleverna kategoriseras? En liknande konflikt finns inom idrotten.²² Här har vi å ena sidan leken, breddidrotten där alla ska inbjudas på sina villkor, å andra sidan tävlingsidrotten som går ut på att rangordna deltagarna, från den förste till den siste. Idrottsforskare pekar även på kommersialiseringen och professionaliseringen som utmanande logiker till äldre institutionella logiker inom sportandet (Stenling & Fahlén 2009).

I den lokala uttolkningen av Drive in-idén ryms flera sätt att tänka, olika logiker, och vi ska här beskriva ett par idealiserade typer. Det innebär att ingenstans tänker man så ensidigt som här kommer att beskrivas, men inslag av tänkandet, logiken, finns mer eller mindre uttalat. För att beskriva komplexa sammanhang kan en uppdelning i idealtyper tjäna som ett redskap för att beskriva situationer och skeenden. Det innebär inte att vi värderar det ena eller andra sättet som bättre eller sämre. Vi kallar de två typerna ”den ideella idrottföreningens logik” respektive ”det kommunala fritidsutbudets logik”.

²² Idrotten vill – en utvärdering av barn- och ungdomsidrotten. FOU-rapport 2007:1, Riksidrottsförbundet.

Den ideella idrottsföreningens logik

En idrottsförening förnyas genom vad man kan kalla för ”socialisering”, äldre blir ledare för yngre, och det finns ofta utbildningsprogram för denna ”re-formering” av föreningen. Identifikationen med äldre ledare där dessa blir förebilder är en grundläggande mekanism i denna socialisering. Det är en fostran till ansvarstagande och social förmåga. Engagemanget är i huvudsak ideellt, med inga eller låga arvoden. Föreningen organiserar lag, träningar och seriespel. Erövrade troféer uppvisas med stolthet i klubbstugans vitrinskåp, vars väggar pryds med lagbilder. En idrottsförening på lokalplanet är ofta organiserad omkring en viss idrott som dominerar klubbens verksamhet, exempelvis ”Huddinge basket”.

Det är beståndsdelarna i denna den ”ideella idrottsföreningens logik” som gör att man igenkänner en idrottsförening i det stora organisationslandskapet och också bidrar till att skapa legitimitet för idrottsrörelsen i samhället.

I fallbeskrivningarna möter vi också andra sätt att tänka. Här vill vi summera ett tankemönster, synliggjort i fallstudierna, som skiljer sig från det ovan beskrivna.

Den kommunala fritidsutbudslogiken

En organisation inom det kommunala fritidsväsendet annonserar möjligheten att pröva på olika sporter. Utbudet varierar i syfte att kunna passa kommuninvånarnas skilda smaker. Den lokala idrottsföreningens roll blir här annorlunda. Inom den kommunala fritidsutbudslogiken blir föreningens roll istället ”utförarens”, som erbjuder sina ”tjänster”. Inom ramen för det kommunala fritidsutbudet erbjuder föreningen en viss målgrupp möjligheten att ”aktiveras”, dvs. att utöva en viss idrottsaktivitet. Föreningsfunktionärerna som kommer till en viss plats ett visst datum har inte huvudansvaret för Drive in-arrangemanget utan det står den kommunala organisationen (i någon form) för. Föreningsfunktionärerna avlönas för sin informeraende insats.

Två sätt att tänka

Idrottsföreningslogik	Kommunal fritidsutbudslogik
Seriespel, lagutveckling	Aktivitet här och nu
Medlemmar och ledare	Fritidskonsumenter
Vi vill göra detta! (fotboll, basket etc)	Vad vill ni göra?
Ideell oavlönad insats	Arvode
Huvudman	Utförare
Socialisering genom interaktion med förebilder	Aktivering genom erbjudanden

Vi ser i Drive in-projektet (liksom i annan idrottsverksamhet) att båda sätten att tänka finns med, också i en och samma lokala verksamhet. Vi ska beskriva några exempel som läsaren vid det här laget känner igen.

Uttryck för den lokala idrottsföreningslogiken enligt vår tolkning av fallstudiematerialet:

RF:s projektplan förutsätter som nämnts föreningen som den huvudsakliga aktören. Det syns bland annat i att ett av målen: att Drive in ska ”fungera som ett rekryteringsverktyg till idrottens ordinarie föreningsverksamhet”.

I Örebro boxningsklubb får den egna föreningen ett särskilt värde i och med att ledarna inte arvoderas utan Drive in-bidraget går till klubben, för gemensam nytta och glädje.

I Landskrona menar Taekwondoakademin att man inte har några problem att ordna fram ledare inom den egna föreningen, det ligger i systemet med instruktörer. På liknande sätt har man hoppats att Korpen ska kunna organisera äldre ungdomar i lag och dansaktiviteter. I Cruz Azul i Biskopsgården, där den dåvarande projektledaren själv vuxit upp i området, pratas om respekt och förtroende. Föreningens aktiviteter uttrycker både ett idrottsligt engagemang, och ett socialt patos med fokus på stadsdelens situation. Pojklagens segrar annonseras på hemsidan samtidigt som man tar ut ungdomarna på fiske- och spårvagnsturer utanför Biskopsgården. Detta, menar man, skapar identifikation och förtroende. (”Sedan vi tog över [klubbstugan] har vi inte haft ett enda inbrott”.)

I Norrköping vill DF nyttja Drive in-projektet för att stötta eller skapa nya föreningar i området där föreningslivet är svagt.

I Huddinge är föreningsstrukturen en resurs. Strukturen med en breddidrottsverksamhet ger både tillgång till ledare och möjlighet att lotsa Drive in-deltagare in i ledaruppdrag.

Men ingen lokal verksamhet är enbart det ena eller det andra. Föreningarna måste också ta hänsyn till det kommunala fritidsutbudets logik:

RF på olika nivåer är mycket medvetna om att kommunen är en med- och motspelare att förhålla sig strategiskt till, såsom när Drive in-projektet explicit förutsätter att RF:s insats ska ”växlas upp genom att en kommunal insats görs...”²³

I Örebro är boxningsklubben beroende av den kommunala fritidsgården som infrastruktur (lokaler, anställningen av klubbens huvudledare).

I Landskrona har ett ”smörgåsbord” av olika aktiviteter marknadsförts: ”Sumba, Street Dance, Taekwondo, Volleyboll, Basket, Innebandy:Gratis!” Kommunal personal från fritidsförvaltningen finns med som väktare över ordningen.

I Biskopsgården är den lokala föreningen plågsamt medveten om att den mer sociala profileringen av klubbens aktiviteter som området utmanar till innebär att man är beroende av samverkan med flera kommunala instanser: skola, fritidsgård, socialförvaltning.

I Norrköping beskrivs föreningarna som utförare, och ett kommunalt projekt, på uppdrag av det regionala idrottsförbundet, planerar och samordnar Drive in-aktiviteterna där 7-8 föreningar annonseras komma och förevisa sina idrotter: dans, parcour, fotboll, basket, innebandy, rugby, rullstolsbasket, capoeira.

I Huddinge ger man sina ledare en ”bra lön” för att få bra ledare som man kan ställa krav på.

Föreningslogiken utmanad

När vi studerar Drive in-projektet i dess olika tappningar ser vi att den ideella idrottsfören-

ings logik på flera sätt utmanas av Drive in-idén. Drive in-konceptet som ett uttryck för breddidrott är en idé som spänner emot tanken att idrottens huvudsakliga innebörd, och verksamhet, är tävling/seriespel. Rent praktiskt har ledare vi intervjuat berättat om att det blir en konkurrens om ledarnas tid, inte minst på helgerna när turneringar och tävlingar ska genomföras parallellt med Drive in.

Att Drive in är en social insats utöver den vanliga idrottsliga föreningsverksamheten ställer krav. Som en distriktsansvarig uttrycker det:

Att en traditionell idrottsförening ska starta upp sådan verksamhet där huvudsyftet inte är att rekrytera in dom till tävlingsidrotten - därför blir det kollisioner. Föreningar tycker det är samhällets sak.

Att arbeta med projekt i socialt besvärliga situationer kräver stabilitet och organiseringskapacitet, något som både tarvar tid, pengar samt en kompetens som en idrottsförening inte automatiskt har tillgång till. Aktiviteten är dessutom inte berättigad till LOK-stöd och kräver arbetsinsatser för extern finansiering.

Att flera intervjuade antingen bortser från RF:s rekryteringsmål, eller ser det som svårt att uppfylla, försvagar också föreningslogiken som ju är baserad på organiseringen av medlemmar. Till detta kan noteras att flera intervjuade beskriver hur man har svårt att få in medlemsavgifter i föreningen, få har råd att betala (ÖBK, Cruz). Även om Drive in-aktiviteten är gratis, innebär det bristfälliga ”ordinarie” medlemsunderstödet att föreningens ekonomi är försvagad.

Den ideella föreningslogikens bidrag

De olika logikerna kan användas i samspelet inom och utom föreningen. Legitimiteten som ideell organisation främjar kontakterna med andra samhällsaktörer, säger konsulenten i Huddinge IF, liksom med ungdomarna.

Sen kommer vi som en klubb in med en lite annan cred än fritidsgården.

Bemötandet blir annorlunda, menar han och drar sin inledningsreplik: ”Tjena, jag kommer från Huddinge IF. Jag jobbar med fotboll. Ni

²³ Projektplan DRIVE IN IDROTT – en mötesplats för ungdomar, beslutad av styrgruppen för Idrottslyftet 4 maj 2009, s.5

är välkomna på fredag. Vi kör varje fredag, då och då, bara match. Kom och testa!”

*Du blir bemött på ett helt annat sätt.
... Som [kommunal] fritidsledare är du
ändå i förlängningen representant för
Big Brother på något sätt.*

Även i relation till närpolis och brandförsvaret kan den ideella föreningen stå för något annorlunda när frågan om medverkan i Drive in ställs. Drive in-verksamheten kan således ses som en social insats, men baserad på föreningens autonoma ideella insats och legitimitet. Vissa ser den också som kvalitativt bättre än en kommunal insats, mindre regelstyrd och effektivare.

Den kommunala fritidsutbudslagens bidrag

Argumenten för att erbjuda ett bredare utbud av idrottsliga aktiviteter baseras både på att man i projektet önskat attrahera flera, och en hänsyn taget till målgruppen tonåringar som inte är aktiva, då lagidrott inte alltid är enkel att organisera för dessa åldrar.

Att arvoda ledarna är en strategi som kan förstås som en del av en kommunal utförarlogik. Tanken är att arvodet ska ge ”beställaren” en kontroll över att en aktivitet blir utförd. I fallstudierna möter vi till exempel det för kommunal ungdomsverksamhet relativt höga arvoden i Huddinge.

Kommunen har också, vad någon kallade, ”muskler”. Det kommunala stödet är en oundgänglig stödstruktur till Drive in-idéns förverkligande. Nödvändigt, men inte alltid tillräckligt.

Aktivering eller socialisering?

En fråga värd att diskutera är vad de olika aktörerna tänker sig ska hända under en Drive in-aktivitet, och vilken betydelse det har. Sättet att organisera speglar en olikhet i synsätt. Utbudslogiken ska, på någons uppdrag, erbjuda aktiviteter med hjälp av intressanta erbjudanden, en slags marknadsföring. När Huddinge IF sätter in lokala ”auktoriteter” som ledare, välkända och aktiva som, är det tänkt, ska förtjäna respekt, är det rimligen något annat

man tänker sig ska hända än om det kommer olika idrottsledare varje tillfälle (om än det finns någon fast person/”platsansvarig”). Om ledarna inte ses som utbytbara, tolkar vi det som att det är identifikation och normskapande som är ett underliggande syfte, förutom lusten att spela fotboll. Det är också uttalat av ledarna. Det ska vara en trygg plats, där ordningen säkras av relationer och ett delat ansvar. Tryggheten ska också byggas upp av förutsägbarheten (innehåll, tider, ledare, normer).

Utifrån vår tolkning av fallstudiematerialet ser vi här en skillnad inte bara i sättet att organisera. Skillnaden gäller även den lokala betydelsen av vad Drive in-verksamheten är tänkt att leda till. I föreningslogiken finns en tanke om socialisering in i ett ömsesidigt ansvarstagande för i detta fall en idrottsaktivitet, och för vissa en ledarroll, baserad på relationer och identifikation. Även enligt det kommunala fritidsutbudets logik kan detta relationskapande ske, men inte i första hand under Drive in-aktiviteten, utan i bästa fall senare, när den intresserade sökt upp den förening som intresserat honom och börjat ta del i föreningens verksamhet. Om så sker är dock en öppen fråga.

Avslutande reflektioner

Avslutningsvis formulerar vi några reflektioner och frågor utifrån våra fem fallstudier. I fallstudierna ser vi fem olika vägar att implementera Drive in-idén. I detta arbete har vi iakttagit en rad spänningsfält och några dilemman.

Drive in som kommunalt ansvar.

I intervjuerna med distriktsansvariga talas om idrottens trovärdighet där Drive in-projektet har en önskvärd profil med sin sociala inriktning och målgrupp. Men den retoriska frågan ställs också om förverkligandet av projektet är "idrottens ensamma uppdrag? Att RF förutsätter samverkan kan betraktas som ett nekande svar på den frågan. Och om så, vilka ska dela på uppdraget? I praktiken ser vi i de studerade fallen att det kommunala stödet och infrastrukturen är en nödvändig förutsättning.

Men det finns spänningar att hantera. Vad är idrottens uppgift? Ska Drive in-verksamheten förstås som ett bejakande av allmänmänniska insatser och främjandet av social gemenskap, eller är Drive in ett sätt för idrotten att ta ansvar för konkreta sociala problem? (Frågan är inte ny, se Riksidrottsförbundets FoU-rapport 2007:3, Det sociala ledarskapet.) Är föreningens roll att åta sig att hantera sociala problem eller ska idrotten inrikta sig på att erbjuda positiva alternativ? Att hänvisa till sociala myndigheter kan ses som att värna idrottens autonomi.

Drive in som socialt ansvarstagande.

När vi har studerat de lokala Drive in-projekten är det flera som resonerat om sociala dimensioner och samhällsnytta, bland annat är de sociala ambitionerna i boxningsklubben i Örebro uttalade. Boxning skiljer sig åt jämfört med andra idrotter, enligt Börjeson och von Essen (2007). Boxningen uppmärksammar av tradition idrottens sociala betydelse. Även i Cruz Azul har de sociala målsättningarna tydligt uttalats av de ledare som vi har intervjuat. Klubbens ambitioner kan sägas vara mer av gränsöverskridande karaktär. De menar att det inte bara är idrott som ger ungdomar självförtroende utan även kulturella sysselsättningar

och ser samverkan med andra ungdomsorganisationer som en möjlighet. Man söker även kontakt med sociala myndigheter just för att komplettera dessa. Även i de andra föreningarna har vi mött ett betydande socialt engagemang. Detta kanske inte är förvånande – dessa klubbar skulle annars inte tagit sig an Drive in-projektet. Det är likväl viktigt att lyfta fram detta engagemang som en viktig kvalitet. När Drive in blir en integrerande kraft i lokalsamhället menar vi, liksom Börjeson och von Essen (2007), att ledarskapet kan uppfattas som ett aktivt medborgarskap.

Drive in i frivilligorganisationer.

Hur påverkar organiseringen av Drive in-aktiviteterna föreningens karaktär som ideell organisation? Vi har sett att Drive in-bidraget kan bli ett tillskott som tillsammans med andra resurser möjliggör att en förening får råd att anställa medarbetare, såsom projektledare, konsulent eller chefstränare/chief instructor. Detta är inte ovanligt i frivilligorganisationer som också kan ha heltidsanställda tjänstemän. Tendensen till professionalisering inom ideella organisationer är en tydligt identifierbar trend (Wijkström & Einarsson 2006). Fallstudierna visar också att ledare för Drive in-aktiviteterna också kan vara ideella i meningen obetalda ledare, och att bidraget från RF därför kan användas på andra sätt inom föreningen.

Drive in som projektorganisering.

Drive in-projektet innebär inte att Drive in-ledarna antar rollen som anställda medarbetare. Likväl är det tydligt att det är så det ofta tänks. Det kan vara svårt att som ideell idrottsledare tillgodose de sociala dimensionerna. Drive in betraktas på många håll som en verksamhet där man behöver anställda medarbetare, både för att jobbet är tufft, man behöver kontinuitet och kompetens, och för att, som några säger, kunna ställa krav. Även om Drive in-projektet, som sagt, inte nödvändigtvis driver mot en "anställningskultur" vad gäller ledarna på golvet, så leder projektet, liksom andra projekt, mot en professionalisering av föreningarnas ledning. Vi har sett att hanteringen av dessa projekt kräver en stödjande

administration, en iver att förankra och starta upp projektet, uthållighet samt kompetens att dokumentera för att få tillgång till både kulturellt och ekonomiskt kapital. Det är svårt att tänka sig detta utan anställd personal. I ett samhälle där bidrag till föreningslivet alltmer knyts till prestationer är detta inget unikt för Drive in. Tvärtom är Drive in-projektet ytterligare ett exempel på detta skifte mot resultatstyrning inom ideell sektor.

Det till synes enkla Drive in-konceptet, organiserad spontanidrott, aktualiserar en rad komplexa frågor. Dessa frågeställningar är inte nya, men blir synliga i de processer utvärderingen beskriver.

Avslutningsvis: Alla tre parter i det ”triangel-drama” som en distriktsansvarig kallade rolltagandet mellan förening, kommun och distriktsidrottsförbund har ett ansvar att försöka bibehålla en sund balans, så att idrottsföreningen får ett sådant stöd att den kan behålla sin ”ideella kraft” och både idrottsliga och sociala engagemang. Utan det riskerar Drive in-idén att falla platt till marken.

Fem fallstudier

Här presenteras Drive in-verksamheterna i de fem områdena: Örebro, Landskrona, Biskopsgården, Hageby och Huddinge. Efter en kort bakgrundbeskrivning ges en ögonblicksbild, kallad snapshot, från våra besök. Efter det beskriver vi hur verksamheten organiserats, vilka samverkande parter som deltagit och det lokala projektets motiv och drivkrafter. Efter som Huddinge är utvärderingens pilotprojekt är den studien mer omfattande än de övriga.

Örebroandan - Örebro boxningsklubb

<http://www.orebroandan.se/2011-08-04>

Ansvarig för Drive in	Drive in-aktivitet
Örebro Boxningsklubb Drygt 350 medlemmar	Uppstart våren 2010. En av fyra föreningar i "Örebroandan". Fredagskvällar kl. 20 – 24 är klubblokalen med gym öppen, målgrupp 13-20 år.

Områdesfakta och bakgrund

Markbackens bostadsområde ligger på Väster, nära centrala Örebro (2 200 invånare). Det byggdes under åren 1958-1963 och har totalt 1 200 lägenheter, många små, fördelade i flerfamiljshus om tre till åtta våningar. Under 2000-talet har flera hus renoverats. 2012 planeras bygget av ett Ungdomens Hus i Markbacken vara klart.

Invånarantal	Andel med eftergymnasial utbildning	Andel utrikes födda
2190 personer	31,7% I Örebro kommun: 41 %	34,2% I Örebro kommun: 14,8%

Källa : Örebro kommuns statistik 2010

Snapshot Drive in på Örebro boxningsklubb, april 2011

I det rödmålade rummet med boxningsringen hänger ett par tunga sandsäckar, en vägg rymmer en större uppsättning boxningshandskar i olika kulörer och vid utgången mot hallen sitter ett boxningspärön fäst i taket. De ungdomar som rör sig runt i lokalerna är påfallande trevliga, artiga och lätta att få kontakt med. Boxningsklubbens chefstränare och tills helt nyligen ordförande kommer utifrån,

aningen försenad till vårt avtalade möte. Efter att ha hälsat oss välkomna går han fram till en grabb i 12-13-årsåldern, lägger armen om hans axlar, ler och säger "Hej! Vad heter du?" Han visar på några hyllor i det lilla rummet med soffgruppen som gränsar både till gymlokalen och rummet med boxningsringen. "Kan du inte lägga din mössa här? Och din jacka med – det är ingen som snor dom!" Så vänder han sig till en välklädd ung man i mörk kostym och vit skjorta som sitter i tvåsitssoffan. "Hur gick begravningen?"

Från rummet intill hörs ett litet barns trötta kinkande. En träningsklädd kvinna i trettioårsåldern har sin två-åring på höften. Hon blir för en stund avlöst av en av kvällens frivilliga ledare, en 20-årig sjuksköterskestuderande, som tar sig an den lilla en stund. En annan ledare (även han bär ett namn som jag associerar till min mormors generation, men som åter blivit populära) går runt med en blankett och noterar kvällens besökare. Han går fram mot ett par yngre killar som hoppat in i ringen med höjda handskar. Han förklarar att de handskar de tagit på är säckhandskar. "Börjar man slå på varandra kan man skada sig ordentligt." "Vill ni boxas får ni boxas med mig!" I gymlokalen intill får två tonårstjejer instruktion hur de ska hantera redskapen.

I det lilla kontoret, med fönster inåt lokalerna, får vi prata med klubbens upphovsman, en världsmästare som startade boxningsklubb när den egna karriären var över. "Jag finns ju här, jag lever här, det är jag som har skapat det här". När vi ställer den tydliga vanliga frågan hur de får plats i lokalerna - "Jag visste att den frågan skulle komma" – blir vi visade runt i fritidsgården som ligger vägg i vägg, med både innebandyhall och stora samlingslokaler som kan nyttjas vid behov.

I boxningsringen börjar två äldre killar öva slagserier, en slår mot den andres skydd.

Urval och ansökan

Inspirerad av Djurgårdens IF och Charlton FC i London ansökte Örebro läns idrottsförbund om att starta Örebroandan 2009. Det var K från Örebro boxningsklubb som kom i kontakt med Patrik Asplund på Fryshuset 2009 och när han efter presentationen av "Djurgårdsandan" kom tillbaka till Örebro togs frågan upp att tillsammans med Fotbollsförbundet starta "Örebroandan". Fyra områden som samtliga ligger inom Örebro kommun valdes ut. Örebro boxningsklubb den enda klubb där Drive-in-aktiviteterna inte innebär fotboll. De övriga tre föreningarna är Örebro Syrianska, Karlslunds fotbollsklubb och Rynninge fotbollsklubb. Målgruppen skulle vara ungdomar mellan 15-18 år i segregerade bostadsområden med hög brottslighet i Örebro kommun.

Det fanns tre tydliga mål formulerade i ansökan. Målet för Örebroandan är att skapa en organiserad idrottsverksamhet för ungdomar inom segregerade och socialt utsatta områden genom

- att öppna upp idrottshallar och gräsytor inom dessa områden där ungdomarna får komma och gå som de vill utan att det kostar dem något.
- att rekrytera in spelare och även ledare till föreningslivet genom projektet genom att uppmärksamma ungdomar som brinner för idrotten och i vissa fall även ungdomar som har ledaregenskaper att bli idrottsledare.
- att sänka skadegörelsen och annan typ av brottslighet i dessa områden genom att ha verksamheten öppen under kvällar där brottsligheten är som störst. Dvs. speciellt under fredags- och lördagskvällar samt storhelger.

Vidare skriver man i ansökan att projektet ska omfatta idrottsutbildningar för idrottsledarna, studiebesök hos liknande projekt samt föreläsningar. Verksamheten tar också sikte på samarbete med andra ungdomsverksamheter i syfte att upptäcka så stor del som möjligt av berörd målgrupp.

I syftet ser man det allmänt övergripande syfte med projektet: att för målgruppen skapa idrottsliga förutsättningar i vissa bostadsområden där alla är välkomna oavsett etnicitet och kön.

Verksamheten ska ses som en positiv mötesplats för ungdomar där Djurgårdens IF:s projekt motto även ska genomsyra Örebroandan: ”Glädje, värdighet och respekt -alltid oavsett”.

Det fanns även långsiktiga mål som att utöka verksamheten och utöka åldersspannet samt att bedriva Drive in i fem bostadsområden i Örebro. Ett annat långsiktigt mål är att man vill avlägsna skadegörelsen i dessa områden så att den ”i princip försvinner helt” (Projektansökan till RF).

Tillgång till resurser

Boxningsklubben har sina lokaler i Markbackens bostadsområde där den kommunala fritidsgården ligger vägg i vägg. Fritidsgården upplåter sina lokaler, gymanläggning och café till deltagarna i Drive in när det är många i grupperna. Chefstränaren och tills helt nyligen ordföranden i boxningsklubben, K, är anställd av fritidsgården, dvs. kommunen betalar en heltidstjänst för att driva boxningsklubben.

K uppger att det är svårt att få ungdomarna att betala medlemsavgift till föreningen. Många har svårt att ha råd. Det ska inte vara något hinder för att vara med. Då ställs istället motkrav, ”har de inte råd, då får de hjälpa till i föreningen och göra rätt för sig”. Drive in-aktiviteten är dock inte förenat med någon avgift.

Det kan vara värt att notera att klubben har ungefär lika många pojkar som flickor bland sina drygt 300 medlemmar. De flesta tjejer är mellan 16 och 26 år. Några av dem är ledare i Drive in-verksamheten på fredagarna.

Den lokala organiseringen

I en skriven plan för ansvarsuppgifter, krav & riktlinjer framgår att den lokala idrottsföreningen har ansvaret för att rekrytera och utse områdes-/föreningsansvarig för Drive in aktiviteten. Områdesansvarig har ansvar för sitt område och för bemanningen av ledare. Ansvaret omfattar att alla ledare ska vara utbildade enligt projektets riktlinjer. Områdesansvarig är även ansvarig för marknadsföring och ska delta i avstämningsmöten med styr- och projektgruppen.

Boxningsklubben tillämpar ett eget system med fördelningen av Drive in-bidraget. De arvoderar inte sina ledare utan hela bidraget går till klubben som använder pengarna till utbildning och allmänt till aktiviteter som exempelvis att gå ut någon gång med ledarna och äta på restaurang.

De här pengarna är lite mer, föreningens pengar, vi kan göra vad vi vill med dem i stort sätt. Vi har utgått från att ingen får arvode, men vi gör något kul tillsammans. Förra året kunde några utav dem vara med och åka iväg på en resa till Ryssland (Ledare i boxningsklubben).

Det är inte många föräldrar som deltar eller kommer för att se vad ungdomarna gör. Det är inget unikt för Drive in. Under de tio år som K har jobbat i klubben har han inte lyckats få med föräldrarna.

Vi får inte hit föräldrarna för att ställa upp för sina barn, men vi får hit ungdomarna att ställa upp för sig själva, och för de yngre, och för verksamheten.

Metod.

På fredagar, den särskilda Drive in-kvällen, får de ungdomar som inte annars besöker klubben möjlighet att delta. Det betyder att de inte behöver vara medlemmar eller skriva på det avtal som krävs för alla ungdomar som är med i verksamheten under veckorna.

Vi har märkt att det är personer som inte vågar komma in på en måndag, tisdag eller torsdagskväll då det är öppet här. Då kan de komma in [fredagskväll] och känna in och andas in luften och vara med i verksamheten utan att ställa för mycket krav på dem. (Ledare i boxningsklubben).

Kraven är att deltagarna i Drive in ska vara rök-och drogfria och att de visar respekt. Nu fungerar det bra, menar K, men första terminen var det lite problem. Några ungdomar har varit drogpåverkade och ledarna har fått avvisa dem.

Den som besöker klubben på Drive in-kvällen möter en ledare som kan lotsa till den aktivitet man vill ägna sig åt: gymet med träningsred-

skap, boxningsinstruktion, slå på sandsäcken eller boxningspäronet, eller sitta och prata.

Om de inte är fulla eller om de inte är påverkade så plockar vi in dem här, kom in här, var här, titta på tv här eller, var här en stund istället. Då får man bort dem från torget. (Ledare i boxningsklubben).

Ledarna i Örebroandan har delat upp uppgifterna mellan sig, berättar en av kvinnliga ledarna. Någon tar emot, någon instruerar och någon ”checkar av läget liksom och kollar”. Om ledare kan avvaras inne i klubblokalen, berättar huvudledaren, går ledarna runt i området fredags- eller lördagskvällar och kontrollerar trasiga lyktor och förekomst av graffiti. De tar kort på och skriver en rapport, berättar K. Rapporten lämnas sedan in till bostadsbolaget.

Information.

Örebroandan har en egen hemsida:
www.orebroandan.se.

Ledarrollen.

I Örebroandans riktlinjer beskrivs strävan att ha sex till nio ledare, ”så dom kan vara där varannan eller var tredje vecka”. Ledarna vi träffade vid vårt besök var runt tjugo år. Av ett dussintal personer på listan med ledare som hänger i det lilla kontoret är ungefär en tredjedel tjejer. Ledarna rekryteras ur medlemsskaran, ”som är lite förebilder, som kan hantera saker och ting”.

Chefstränaren K fungerar som en förebild för ledarna och ungdomarna. Själv uttrycker han det som att han är en ”magnet”. Han kan fånga upp ungdomar och de lyssnar på honom. Han har klara tydliga värderingar och ställer villkor:

Jag måste vara klar med mitt förflutna för att kunna göra det här, så att det är ett krav jag också ställer på mina ledare att de har ordnat med sitt sociala liv innan de börjar hjälpa andra.

De ledare som inte motsvarar kraven får sluta och K säger att det finns de som har fått sluta som ledare.

Samverkande parter

K som är områdesansvarig för Drive in i boxningsklubben säger att han kan känna att ”det är ett måste” att samarbeta med kommunen. Samarbetet är nödvändigt för kommunen har ju ”muskler och krafter och resurser”. Boxningsklubben har inga regelbundna möten med kommunen men träffar polis, socialtjänst, bostadsföretag och andra föreningar efter behov. K säger att de hjälper varandra.

Vi har mycket kontakt med polisen och allt, vi har väldigt tät kontakt. (Ledare i boxningsklubben).

Med fritidsgården har man, förutom att dela byggnad och lokalutnyttjande, också personalutbyte. Eftersom K också är aktiv i kommunpolitiska sammanhang får han också kontakt med nyckelpersoner inom kommun och polis etc.

Deltagare

Målgruppen är ungdomar 13-20 år. Områdesansvarig uppger att det kommer 20-25 personer per fredagskväll till boxningsklubbens Drive in. När utvärderarna besökte klubben var det sammanlagt 15 personer.

Vi har haft någon period när vi har haft 15-16 personer så men annars har det legat mellan 25-30 personer som kommer in och ut, blandade åldergrupper. (Ledare i boxningsklubben).

Distriktets roll

Örebro läns fotbollsförbund visade tidigt intresse att driva Drive-in som projekt, som man kallade för Örebroandan. Örebros läns idrottsförbunds roll har varit att finnas med i en styrgrupp. Man har funnits med som bollplank och på ett visst sätt försökt styra så att de fått en verksamhet som är lite mer än bara fotboll. Distriktsansvarig för Drive in menar att det är en bra verksamhet för att få fler medlemmar och extra pengar till klubbkassan.

Det kan man inte sticka under stol med. Men det är en bra verksamhet för att göra ännu bättre verksamhet. Eller mer verksamhet, ett bättre ord. (Drive in-ansvarig i Örebro läns idrottsförbund).

Han menar också att det inte har varit problem att få tag i ledare för Drive in i Örebro. Det

har mera varit brist på ungdomar. ”Jag vet bland annat Syrianska en period när det varit lite tungt att få in medlemmar, eller ungdomar” (Drive in ansvarig i Örebro läns idrottsförbund). I Örebro har fotbollsförbundet haft ansvaret att utbilda alla Drive-in ledarna i de fyra klubbarna oavsett om de kommer från fotbollsföreningarna eller boxningsklubben.

Diskussioner förs om att utveckla och få till ett ytterligare område i Örebro, Brickebacken, som är ett område där det finns både badhall och bra gymnastikhall och allting ligger centrerat där ungdomarna håller till. För att driva Drive in i framtiden har distriktet planer på att söka pengar på andra sätt genom Rotary eller andra organisationer.

Kanske ett försäkringsbolag, vi vet inte alls, men vi funderar mycket och klurar på hur man kan gå vidare (Drive in ansvarig i Örebro läns idrottsförbund).

När det gäller redovisning och administration har distriktet en förmedlande roll. Föreningen tar kontakt med fotbollsförbundet, fotbollsförbundet tar kontakt med distriktet och den Drive in ansvarige där kontaktar RF.

Den enkla vägen går det..., Jag får ett mail, eftersom jag är projektledare för Örebroandan, med den verksamhet som har bedrivits och sedan tar jag kontakt med projektledaren på RF. Och sedan sköter de betalningen till klubbarna, så det tycker jag fungerar väldigt enkelt och smidigt. (Drive in ansvarig i Örebro distriktet).

I det dokument som reglerar ansvar och krav påtar sig Örebro läns fotbollsförbund ansvar för övergripande marknadsföring, kvalitets-säkring samt att ”finansiellt säkra projektet”. Till detta hör att ”aktivt bearbeta olika intresgrupper/företag”.

Distriktet har inte medverkat till att samla ihop föreningarna till erfarenhetsutbyte. Deras roll har varit att hålla i styrmöten, men att det har funnits nationella träffar där projektledarna från klubbarna erbjuds att delta (RF:s initiativ). Vidare menar distriktets ansvarige att deras förhoppning är att det kommer in fler idrotter i Drive in verksamheterna:

Vi tycker det är jättebra att vi har boxningen med, som är en jättebra verk-

samhet, men vi önskar ju att det skulle bli ännu flera. (Drive in ansvarig i Örebro distriktet)

Motiv och drivkrafter

Det är tydligt att det finns en eldsjäl i boxningsklubben som står för både kontinuitet, entusiasm och engagemang för ungdomarna. Vad detta har betytt för Drive in-projektet är svårt att avgöra men Drive in finns med som en del av alla aktiviteter i boxningsklubben.

K menar att de hjälper ungdomarna med problem ”Vi ger dom kläder, vi ger dom mat till de som behöver, hjälper dem med bostad. Vi gör allt här. Och vi har ju kontaktnät”. Om ungdomarna behöver hjälp med att komma i kontakt med kuratorer och socialtjänsten så hjälper ledarna till. För oss som intervjuar K har vi svårt att förstå hur han hinner med eftersom K tycks vara inblandad överallt och med i allt. Hans drivkraft, som han själv uttrycker det, är att arbetet ger energi och ungdomarna ger mycket tillbaka. Sedan under lågsäsong, på sommaren drar han sig tillbaka med sin familj under sex veckor.

Landskrona och Centrum-Öster lyftet

Ansvaret för Drive in	Drive in-aktivitet
Centrum-Öster-lyftet/ Taekwondoakademin Medverkan från lokala idrottsföreningar Taekwondoakademin harknappt 200 medlemmar	Uppstart våren 2010, omstart hösten 2010 med inriktning på flickor. I ett annat område Drive in utan könsuppdelning, senare nedlagt. Omorganisering vt 2011 då Taekwondoakademin övertar organiseringsansvaret. Tider vt 2011: lördagar i Dammhagskolan, tjejer 13-25 år, kl. 16-18. Aktiviteter: street-dance, sumba, volleyboll, taekwondo, fotboll.

Områdesfakta och bakgrund

Vilka förändringar under efterkrigstiden har haft påverkan på Landskronas utveckling?

I en studie av Jesper Johansson (2011) beskrivs utvecklingen i Landskrona i förhållande till den nationella och internationella ekonomiska och industriella utvecklingen. Sammanfattningsvis visar han på tre olika tidsperioder:

den första som varar mellan åren 1945-1970 som en period som kännetecknas av stark ekonomisk och industriell tillväxt i Landskrona, som landet i övrigt. Landskrona hade dynamiska industrier och social harmoni, det byggdes miljonprogram för arbetskraftinvandrare. Mellan 1970 och 1985 präglades Landskrona av industrinedläggningar och stagnation. Textilindustrin upphör i staden och Öresundsvarvet läggs ned med över 2500 anställda som mister sina arbeten. Här kan, enligt Johansson, en brytningstid märkas och han uttrycker det som att staten och myndigheterna svek när varvskrisen slog till på 1970-talet. Den tredje perioden från sent 1980-tal kan sägas vara präglad av att industristaden upphör och informationssamhället bryter fram. Arbetskraftsinvandringen i Landskrona byts efter hand ut mot att bli flyktingmottagande och Landskrona utvecklas till att bli en multikulturell stad. En negativ befolkningsutveckling behövde vändas i staden och ett sätt var att öka flyktingmottagandet för att fylla antalet tomma bostäder. Främst var det jugoslaver som flyttade in och senare bosnier och kosovoalbener. Särskilt stor var ökningen av flyktingmottagande under första hälften av 1990-talet i Landskrona. Kommunens invånarantal ökade och befolkningsammansättningen förändrades. Den specifika bostadssociala situationen i Landskrona, har enligt Johansson, gett staden större problem med etnisk segregation än på andra håll i landet. Men den politiska arenan har också förändrats i staden. Den tidigare samförståndsandan har ersatts av politisk oenighet. Missnöje fanns med det stora antal flyktingar som flyttade in och den segregation i boende som uppstod. Det saknas, enligt Johansson, en beredskap för omprövning och acceptering av en stad präglad av social, kulturell och ekonomisk mångfald.

Invånarantal	Andel med eftergymnasial utbildning	Utrikes födda
41 724 personer (2010)	26 % (2008) Riket: 36 % (2008)	24,2% (2010) Riket 14,7% (2010)

Källa: SCB, Landskronas kommunstatistik

Snapshot Landskrona en novemberfredag

I korsningen utanför Kulturhuset står T och A, två av engagemangsguiderna i projektet "Connecting LA", tillsammans med ett tiotal tjejer i nedre tonåren. Ytterligare en lite grupp ansluter innan vi rör oss längs en allé bort mot Dammhagskolans idrottshall. Där kommer S från Tekwondoakademin bärande på en stor bag. Där finns också M som spelar i damernas a-lag i IK Wormo. Några av tjejerna springer in i omklädningsrummet för att byta om. Andra drar ner ringarna i den stora hallen och börjar gunga. Det är höstens fjärde kväll med Drive in och antalet deltagare har ökat varje gång. Engagemangsguiderna har skickat påminnelse-sms till de sextio telefonnummer de har i sina mobiler.

S har bytt om och knyter det svarta bältet om sitt liv. M klappar i händerna och börjar värma upp. Efter en stund springer de flesta i den gamla leken: "Kom alla mina kycklingar!"

- Vill du vara med? frågar S en flicka med slöja som sitter på bänken med sin mamma och två småsyskon. De förblir sittande. A och T går runt och bjuder in till en kväll med Zumba och får en lista med tjugotalet namn.

- Det är bästa sättet att lära sig svenskan på – det är att vara ute och prata!

Hallen är stor nog att ha flera aktiviteter i. I ena halvan instruerar M och en ledare till hur man kan träna passningar. I den andra delen av salen ställer S upp ett tiotal tjejer på led och instruerar först slagväxling (i luften). Dubbla slag: Ett – Kiya! Två – Kiya! Tre – Kiya! Om man skriker skrämmer man sin motståndare, instruerar han, vilket övas. Efter några slagserier, tånjningar och böjningar övergår man så till självförsvarsövningar. Hur bryter man sig loss om någon tar tag i en?

*- Hur många känner du till namn? frågar jag T.
- Alla utom tre som är nya.*

Nu har en medarbetare från kommunens Fält & Fritid, iklädd röd jacka också anslutit. Hon ska ansvara för ytterligare öppethållande i hallen efter Drive in slutar kl. 21.00. Då brukar det komma mest pojkar berättar

hon. En liten grupp tjejer tränar sparkar med S, innan aktiviteten i rummet börjar avta. Fält & Fritids-medarbetarens kollega har inte kommit, och hon uttrycker att hon inte känner sig trygg med situationen när vi lämnar hallen. Det är tämligen ödsligt utanför i den parkallé som enligt uppgift uppfattas som Landskronas ”farligaste”.

Snapshot Drive in en lördagskväll på Pilängsskolan

Det var tur att jag hade T med mig, annars hade jag inte hittat till Pilängsskolans gymnastikhall. T, en av engagemangsguiderna, hade lovat att följa med mig och visa Drive in den här novemberlördagen. Vi åkte bil de tre kilometrarna från centrala Landskrona till besöket på Pilängsskolan och Drive in för killar.

Det var blåsigt men mildt väder ute, det skymde tidigt och det var nästan mörkt när vi klev in i fritidslokalerna som låg på den ena sidan av skolan. Jag hade aldrig lagt märke till ingången om inte jag hade haft sällskap. Jag såg ingen skylt som talade om att det var en fritidsgård. Inne i de trånga lokalerna, ett caféliknande rum men utan café, fanns ca 10-15 unga killar. Ingen hälsade på mig men T verkade känna igen flera av killarna. Några tittade på TV, andra spelade biljard och en del killar satt i soffor och väntade på de ledare som skulle komma och hålla i fotbollen den här kvällen. Det fanns inga tjejer i lokalen frånsett T och jag. Jag blev presenterad för några av kommunala fritidsledarna. Stämningen var lite tryckt, killarna verkade uppjagade samtidigt som de var ivriga att komma igång med fotbollen. Vi gick tillsammans till en lite mycket liten idrottssal. Jag undrade hur de skulle få rum i den lilla salen. Vi satte oss på bänkar runt om och det var några fler vuxna med, jag antar att de var bekanta till pojkarna. Några var äldre killar men som jag inte förstod om de hade något med Drive in att göra.

En av Drive in-ledarna hade meddelat att han inte kunde komma den här kvällen, så det var

en ledare från idrottsföreningen och de två fritidsledarna. En av dem försvann ett tag, men kom tillbaks igen. Det var tydligt att det var svårt att hålla i gruppen, ingen samling i början av matchen för att tala om vad som skulle ske och jag förstod väldigt lite av vad som hände på planen. Två lag hade uppenbarligen satts ihop innan vi kom dit. Efter hand byttes ungdomarna ut så att alla i salen skulle få spela. Tempot drevs upp. Efter hand förstod jag att det var match på allvar. Biobiljetter hade utlovats till det lag som vann för kvällen. Alla kämpade hårt och det var höga rop och när någon gjorde ett mål blev det högljutt, alla skrek i munnen på varandra. T och jag kunde konstatera att det var ingen strukturerad aktivitet, inga instruktioner gavs och alla killar spelade precis som de själva önskade. Främst saknades en ledare för att styra upp de livliga killarna. Yngre pojkar kämpade med de äldre, mellan dem var det hårda tag. När jag för tredje gången fick en hårt skjuten boll direkt på mig flyttade jag med T ut i korridoren. Det gick inte längre att vistas i hallen. Så småningom avslutades matchen. Jag vet inte vem som vann, det var oklara regler eftersom lagen hade bytt deltagare och många byttes ut under tiden. Kvällen avslutades utan att det meddelades någon vinnare - vilket av lagen vann biobiljetterna? Jag uppfattade heller inte att man gjorde något avslut på själva aktiviteten den här lördagskvällen. Vi åkte tillbaks till centrum och båda var rätt tysta i bilen. Vi visste inte då att Drive in i Pilängsskolan skulle läggas ned.

Bakgrund, urval och ansökan

I Landskrona organiserades Drive in-idén inledningsvis av ett kommunalt projekt: Centrum-Öster-lyftet. Initiativet och organiseringen av Drive in leddes av Centrum-Öster-lyftets projektledare. Fyra områden var påtänkta. Efter en försöksverksamhet beskrivs i en rapport från Vuxenförvaltningen i Landskrona juni 2010 erfarenheterna av Drive in-aktiviteter från vårterminen 2010: att det är svårt att få tjejer till aktiviteterna, att pojkarna som deltar har ett stort fotbollsintresse och är ”svårflörtade till att

prova andra sporter”. Därpå konstaterar man att den kommunala fritidsförvaltningen kan tillgodose fotbollsintresset genom sin egna öppna verksamhet, som framför allt byggs på deltagarnas önskemål, dvs oftast fotboll. Slutsatsen är att man bör ”fokusera på tjejerna”, vilket man förankrade med distriktet, samt förbättra marknadsföringen (med ett projekt med engagemangsguider).

Tillgång till resurser

I Landskrona var en av förutsättningarna för att Drive in-konceptet etablerades på Dammhagskolan ett samarbete mellan kommunens projektorganisation för lokal utveckling, Centrum Öster-lyftet, och idrottsföreningen Taekwondoakademien. Centrum Öster-lyftet har byggt upp ett nätverk mellan föreningar, kulturföreningar idrottsföreningar och näringsliv. Den kommunalt anställde projektledaren tog på sig rollen som samordnare för Drive in-verksamheten. Via Landskrona Idrottsföreningars Samarbetsorganisation (LISA) har man samlat föreningar och spridit information, kontaktat intressenter och bokat in tider för lokalbehov. Lokalerna, dvs. skolornas idrottshallar har lånats ut gratis av kommunen. Marknadsföring av aktiviteterna har gjorts via affischering på skolor och platser där ungdomar samlas men hösten 2010 huvudsakligen genom personliga besök på skolor och klasser genom engagemangsguiderna i projektet Connecting LA (se nedan). Att det funnits ett separat finansierat rekryteringsprojekt har avlastat Drive in-budgeten den kostnaden.

Kommunen har haft ett lokalt utvecklingsavtal med staten vilket innebär att kommunen kan ta del av flera statliga bidrag. Avtalet innebär att de kan söka medel från integrations- och jämställdhetsdepartementet. Ekonomiska bidrag har också sökts från Allmänna arvsfonden för utvecklingen av lokalt idrottsarbete.

Den lokala organiseringen

Under hösten 2010 togs ett beslut i samråd med distrikt och RF:s projektledare att främst satsa på flickor.

Till Drive in-projektet kopplades ett annat projekt som kallades Connecting LA (Landskrona), finansierat av Ungdomsstyrelsen. Tre engagemangsguider (varav två kvinnor) rekryterade deltagande tjejer till Drive-in med hjälp av sms, skol- och ibland hembesök. När detta projekt avslutades i och med 2010, tappade man deltagare. Även Centrum Öster-lyftet lades ned vid årsskiftet och ansvaret för Drive-in överlämnades till Taekwondoakademien i Landskrona. I Landskrona har Taekwondoakademins idrottsförening arbetat med att samordna egna och andra föreningars erbjudanden om aktiviteter. För samordnaren i Centrum-Öster-lyftet fanns också planer på att samarbeta med andra föreningar och andra idrotter som volleyboll och badminton samt med Korpen som redan har etablerat samarbete Taekwondoakademien. Taekwondoakademien ville först driva Drive in i föreningens egen lokal men de rättade sig så småningom efter vad samordnaren ansåg var de bästa förutsättningarna för Drive in

I Landskrona har Drive in-projektet haft tillgång till en skola med en stor idrottshall som ligger centralt i staden. Projektet Connecting LA fick i uppgift att rekrytera flickor till Drive in-aktiviteterna på Dammhagskolan. Drive in fanns även i en annan stadsdel, i Pilängskolan, men den lades ned under våren 2011 av ett flertal orsaker, enligt rapport till RF på grund av oroligheter och stök.

Från distriktet pekar man på att den modell distriktet har valt ger mycket genomföransvar på föreningarna eftersom de som distriktets ansvarige uttrycker det ”kan sin verksamhet”. Drive in har organiserats i samspel mellan distriktet som initierade och kommunerna som givit stöd och uppbackning utifrån sina förutsättningar. Distriktets ansvarige menar att det är ett ”triangelndrama”, dv. det är tre parter som ska samverka. Sedan finns det olika aktiviteter och det varierar hur många som deltar.

Metod och information.

Alla ledare som vi intervjuade är ense om att det behövs en särskild tid för flickor i Drive in i Landskrona. Connecting LA har arrangerat tjejkvällar på skolorna där de har berättat om för-

eningslivet i Landskrona och vad de kan göra exempelvis inom idrottsföreningarna. Engagemangsguiderna i Connecting LA rekryterade flickorna genom uppsökande verksamhet i skolorna. De kunde då presentera en verksamhet som enbart var till för flickor och garantera att det endast kommer flickor till idrottshallen under den särskilda Drive in tiden. Det var många av flickorna som inte fick gå ut för föräldrarna men genom ett bra samarbete förändrades attityden hos föräldrarna. Guiderna berättade också att flickorna kunde ta med sig sina föräldrar om de ville. Föräldrarna kunde då försäkra sig om att det var bara flickor där och då ge tillstånd att gå dit i fortsättningen. Främst pratade man med mammorna. De kvinnliga engagemangsguiderna säger att det gäller att vinna föräldrarnas förtroende:

De har tittat in och försäkrat sig om att deras dotter har det bra, och att det bara är tjejer (engagemangsguide).

Språket är viktigt för ledarna och en av guiderna påpekar att hennes egen bakgrund gör att hon känner till ungdomarnas hemland. Genom att pratar samma språk kan hon lättare sätta sig in i deras situation. Även samarbetet med de andra föreningarna underlättar kommunikationen med föräldrarna.

Ett särskilt rutin utvecklades när det gällde att samla ihop flickorna. Genom sms berättade guiderna på fredagseftermiddagen var de skulle samlas. Ofta var det ett ställe som alla flickor kände till i närheten av skolan och

där engagemangsguiderna mötte upp. Flickorna ville inte komma direkt till lokalen så att mötas vid träffpunkten innan gjorde det lättare för dem att komma till idrottsaktiviteten.

Jag tror här i stan så krävs det just det som Connecting LA kan bidra med till projektet. Möten, leta upp, uppsökande verksamhet, som inte finns inbakat egentligen i de medel och de möjligheter som man har kanske (Projektsamordnare Centrum Öster-lyftet).

Förutom affischering har man under våren 2011 också informerat via Facebook.

Ledarrollen.

Ett problem har varit att tjejerna inte kommer till fritidsgårdarna och därför har engagemangsguiderna i Connecting LA vänt sig till stadens skolor. De kvinnliga guiderna som medverkar på Drive in-aktiviteterna förankringar på skolan, vilket har gett dem möjligheter att gå in på idrottstimmarna och prata om Drive in. Guiderna har varit drivande på ett särskilt sätt. De har sagt till tjejerna "kom igen här nu det är häftigt, vi ska prova det här". När sedan flickorna kommer till Drive in känner de redan guiderna samtidigt som fritidsgårdens personal finns där.

Läs mer om ledarrollen i Taekwandoakademien under avsnittet Motiv och drivkrafter nedan.

Samverkande parter

Drive in samarbetar med fält- och fritidsgruppen i Landskrona kommun. Medverkande föreningar har varit IK Wormo, Landskrona Taekwondoakademin, Korpen, Friskis och Svettis och LISA. Minst två av ledarna från föreningarna har varit på plats varje kväll och kommunens fält- och fritidsenhet har haft personal på aktiviteterna. Även nattvandrarerna besöker aktiviteterna. Men det är ett tidigare arbete med "Cityidrott" och skolsamverkan som har varit grunden för hur Landskronamodellen har växt fram. I Landskrona är fotbollsklubben Landskrona BOIS stadens stolthet när det gäller idrott. Under åtta år drev Landskrona Bois ett projekt på skolorna som hette BOIS i centrum, Projektet blev uppmärksammat men handlade enbart om fotboll. Cityidrotten är en utveckling genom att fler idrotter involveras. Projektet har finansierats med kommunala medel. Tillsammans med LISA och Skåneidrotten finns även ett projekt som heter Grannsamverkan för motion som är ett mindre projekt som vänder sig till människor som har svårt att komma igång att motionera. Tanken är man får hjälp att komma igång med idrott.

Centrum-Öster-lyftet betyder otroligt mycket kontakter och tar man ett projekt som man ska jobba med, det handlar ju ofta om, eftersom det är människor som ska vara delaktiga, att hitta vägarna ut till de här människorna. Då är vår enorma fördel här, och kalla det då ett icke-kommunalt sätt att jobba på, åtminstone i denna kommun, att vi så att säga bjuder in föreningslivet att vara delaktiga hela tiden (Samordnare, Centrum Öster-lyftet).

Centrum Öster lyftet blir en spindel i många nätverk där de har kontakter med många föreningar och kan binda dem samman. Vilket innebär som en av ledarna säger att "det är lättare att jobba, man får mycket bättre effekt". De berättar ett annat av projekten i kommunen, "Tobaksprojektet", där man arbetar sektorsövergripande med alla kommunala verksamheter. Ledaren pekar på att de inte ska göra "små insatser" utan att göra det tillsammans.

Vi ska marschera i takt, inte tända tomtebloss utan tända en fackla som blir långvarig. Och då blir det ganska naturligt att vi står för nätverksbildandet (Samordnare, Centrum Öster-lyftet).

Tack vare Drive in finns en möjlighet att täcka in åldersspannet som inte finns på Cityidrotten (Cityidrotten arbetar med åldrarna upp till 12 år). "Drive in är då s.a.s. den pusselbiten som skulle kunna täcka in hela spannet".

Deltagare

Målgruppen förändrades, som nämnts, till att bli "Endast för tjejer 13-25 år".

Enligt rapport för höstterminen 2010 har aktiviteterna besökts av ca 20 flickor per tillfälle som kommer till Dammhagskolan fredagskvällar. Under vårterminen 2011 har Taekwondoakademin ansvarige ledare inte fört någon statistik, men uppger att det kommit mellan tre och femton personer.²⁴ Hösten 2010 fanns Drive in också på Pilängskolan, med fotboll och taekwondoaktiviteter, men där har verksamheten som nämnts lades ned. Vid utvärderarens besök på Pilängskolan november 2010 var det 10-15 pojkar som deltog.

Enkätmaterial - vad säger ungdomarna?

Ungdomarna i Landskrona skrev inte många kommentarer på enkäterna. De flesta av flickorna uppgav att de trodde att det var en av guiderna som hade initierat Drive-in aktiviteten. De uppgav även att det var guiderna som informerat dem om möjligheten att delta i Drive in. Flickorna svarade att de i första hand uppskattade att ledarna var hjälpsamma och trevliga.

Distriktets roll

Skåneidrottens konsulent menar att distriktet har strategiska, rådgivande, utbildande, stödjande och uppföljande roller när det gäller Drive in-projekten i Skåne. Den strategiska rollen var att försöka identifiera var det fanns behov av Drive in i distriktet och varför de ska bedriva Drive-in aktiviteterna. Distriktet kom fram till att de ville etablera projektet åtminstone i några av de större städerna i Skånere-

24

E-brev 110824

gionen där Drive in skulle initieras i utsatta områdena.

Distriktet försökte att identifiera vilka föreningar som skulle kunna vara intresserade av den här typen av uppdrag.

Det är lite speciellt att försöka driva verksamhet, det är inte alla som vill (Distriktsansvarig, Skåneidrotten).

I början försökte distriktet föra en form av modellsamtal med föreningarna och med kommunerna om de var beredda att ställa upp med lokaler och liknande. De diskuterade mycket med föreningarna, rent rådgivande, kring hur de skulle marknadsföra Drive in och hur de skulle kunna jobba med sina ledarresurser. En tredje uppgift var den direkt utbildande delen där distriktet utbildade vissa ledare. Den fjärde rollen de haft är ett ”väldigt stödjande arbete rent idrottspolitiskt, i samverkan med kommunerna” och i dialog med dem trycka på vikten av att uppmuntra föreningarna att de bedriver verksamheten. Den sista och femte rollen har varit den uppföljande rollen. Distriktet har inte kunnat finnas med under tiden eftersom det saknades resurser till det. Däremot har distriktet under tiden följt upp verksamheten och visat för föreningarna att distriktet har funnits där för dem. Föreningarna ska kunna vända sig till distriktet när de behövde ha hjälp och stöd. Hur detta fungerat praktiskt är oklart då kontakten varit bristfällig mellan Taekwondoakademien och Skåneidrotten sedan den förra tog över ansvaret i Landskrona.

I Landskrona var grundtanken från början att där finns ett väldigt livaktigt föreningsliv och distriktet ville att de skulle kunna vara med. Det fanns ingen annorlunda strategi i Landskrona än den som var i Malmö eller Helsingborg. Distriktets ansvariga har haft bra samtal med kommunerna där alla tre kommuner har livaktiga allianser. Idrottsföreningarna har varit viktigaste samtalspartner. Distriktet kallar det för partnerskap:

De kan kugga ihop och skapa samman - och vi kan utrusta och stödja. (Distriktsansvarig, Skåneidrotten).

Distrikten betonar vikten av att föreningarna och kommunerna tillsammans lokalt har ett huvudansvar för Drive in.

Vidare håller distriktet i själva budgetproces-

sen för Drive in. Distriktet godkänner och skickar upp den centralt där RF får samtycka eller ha en avvikande uppfattning. Sedan rekviderar distriktet bidragen till föreningarna, på det överenskomna beloppet.

Motiv och drivkrafter

Ett av motiven för Taekwondoakademins ledare är att de vill få ungdomar att sporta. De som inte tycker om att träna ute får möjlighet att komma och testa Taekwondo. Det är lättare att gå hit med en kompis eller ett gäng ungdomar. Skillnaden mellan att nå dem i skolan och på taekwondon att här kommer de med sina kamrater. Särskilt gäller detta flickorna som sällan gör något ensam, enligt en av ledarna. Klubben blir viktig för ungdomarna som en ung ledare uttrycker det:

Jag kommer som vanlig kille, jag kan inte så bra svenska och det är klart att K [huvudledaren] ställer upp och hjälper mig. Fixa så att jag kan hålla träning och att min svenska förbättras. K hjälper mig med allting, skolan också så nu ställer jag upp och tränar (Ledare i föreningen).

En annan viktig del som ledarna tar fram är att de kan hjälpa ungdomarna att bygga upp sitt självförtroende. Att få vara instruktör och tränare stärker ungdomarnas självförtroende. Att kunna aktivera är guld värt, säger en av ledarna. De är också en stor kampsportförening, berättar huvudinstruktören, och har duktiga utövare som syns mycket i media vilket i sin tur bidrar med att det lockar fler ungdomar att komma. Sammantaget ger det ledarna möjlighet att kunna påverka och fostra ungdomarna. Rektorer och lärare på skolorna i kommunen hör av sig angående ungdomar som de anser behöver hjälp att bygga upp självförtroendet. Huvudledaren kommenterar:

De är inte Guds bästa barn alla. Vi blir medvetna om det rätt snabbt, ja man får dra dom i örat, sedan sköter dom sig ju. Dom trivs med oss.

Ledarna för Taekwondoakademien lyfter fram värdegrunden för idrotten. ”Vi ställer upp för varandra, underlättar för varandra.” Det ligger i den interna strukturen, och hierarkin. Kommer man till en viss nivå, bältesgrad, måste man gå som hjälpinstruktör bredvid. Och för att få det svarta bältet måste man leda

pass, och ha lett ett visst antal träningar. På så sätt ”fostrar” kampsporten nya ledare. Klubben ser till att alla ledare har utbildning: ”Vi är väldigt noga med att se till att alla är utbildade”. (Huvudinstruktör i föreningen).

Taekwondoakademin har två heltidsanställda instruktörer. Huvudinstruktören påpekar att en grundläggande förutsättning för att driva klubbens verksamheter, inklusive Drive in, är de heltidsanställda ledarna:

Det är ingen som gör det gratis. Det är det ingen som kan göra, lägga ned så mycket tid. .

***

Cruz Azul i Biskopsgården

Ansvarig för Drive in	Drive in-aktivitet
Cruz Azul i Biskopsgården 150 – 200 medlemmar	Uppstart april 2010 – året ut. Nystart maj 2011 sommaruppehåll juli och sedan sporadisk verksamhet resten av sommaren. Varierande tider beroende på lokaltillgång, mest fotboll med killar. Sommartid utomhus, fredags- eller lördagskvällar Aug.-dec 2010: Tisdagar yngre tonåringar Torsdagar äldre tonåringar

Områdesfakta och bakgrund

Biskopsgården ligger på Hisingen i Göteborg. På stadens hemsida beskrivs stadsdelen ha ”en stor andel födda utomlands, en låg andel småhus och stor andel hyresrätter, få höginkomsttagare och höga tal för försörjningsstöd, arbetslöshet och ohälsa.”

Det moderna Biskopsgården bebyggdes på 50-talet. När förr industrierna i Göteborg behövde arbetskraft kom människor från Norden, Portugal och Turkiet bosatte sig i Biskopsgården. Idag är det fler folkgrupper med rötter i andra länder som av bland annat flyktingskäl flyttat in. Göteborgs stads hemsida beskriver Biskopsgården som en ”förebild för andra stadsdelar, med sina tidiga erfarenheter av multikulturell utveckling och integration”. I Biskopsgården bor ca 25 000 människor, men är förvaltningsmässigt uppdelat i flera delar. Idrottsföreningen Cruz Azuls klubbstuga ligger mellan Länsmansgården och Norra Biskopsgården.

	Invånarantal	Andel med eftergymnasial utbildning	Utrikes födda
Norra Biskopsgården	4653 personer	25,7% Göteborgs stad: 31%	56,8% Göteborgs stad: 22,4%
Länsmansgården	4786 personer	23,3% Göteborgs stad: 31%	39,7% Göteborgs stad: 22,4%

Källa: Göteborgs stads statistik 2010

Snapshot Länsmansgården november 2010

- Vet ni var fritidsgården Vårvinden ligger? Den ena kvinnan pekade mot det håll jag kom ifrån.

-Det är väl den som ligger där uppe, till höger? Jag hade inte vetat om den om inte fackelmarschen hade utgått därifrån.

På vägen mellan spårvagnshållplatsen och Länsmansgårdens centrum går man förbi en trädunge. Lutad mot en klippa stod ett inramat foto, och framför det slocknade ljus och ledsna blombuketter. ”Fackelmarschen” som enligt Göteborgsposten samlade 1500 personer anordnades några dagar efter mordet på den 27-åriga kvinnan en natt i september.

- Ungarna blir rädda, berättade RB, ansvarig för Drive in-aktiviteterna i föreningen Cruz Azul.Vi fick följa dom till spårvagnen när det här hade hänt.

Efter att ha samlats utomhus hela sommaren hade nu Cruz Azul fått låna en mindre idrotts-hall av fritidsgården. Tisdag- och torsdagkvällar mellan 19 och 21 var det första beskedet, men den här torsdagen hade RB ändå fått tjata sig till. Mellan 17 och 19 skulle han och ledarkollegan L få vara där. RB har ringt runt för att få tillgång till en annan hall i närheten som aldrig används efter kl. 18.00 på lördagskvällar. Han vill hellre ha Drive in på helger. Men någon hall har han inte fått tillgång till, bara hänvisats, än till den ena kommunala instansen, än till den andra.

I somras samlades man vid Cruz Azuls klubbstuga, spelade musik på bergsprängaren som en signal att här händer det något, och så spelade man boll med de ungar som kom. Men nu är det höst och snart vinter. Man kan bygga

nya Ullevi, säger RB kritiskt, men inte nya gymnastikhallar.

Det stod ingen affisch på dörren, ingen skylt om Drive in. Behövs inte, menar RB. Det enda man behöver göra är att samla in telefonnummer. Ett grupp-sms, och så vet alla.

I den slitna handbollshallen med uppmålade mål på kortväggarna spelar man (enbart grabbar) sju-minutersmatcher. Målgruppen är högstadieungdomar, men även äldre ungdomar är där. Innebandymål i stål vaktas av en målvakt. Några spelare har kortbyxor, andra overallbyxor, någon med täckjacka, en annan med stickad luva. Lätta gymnastikskor sitter på de flestas fötter. Bollen som Roy köpt är en läderboll för inomhusfotboll. Den skumgummiboll som fritidsgården tillhandahåller gillas inte.

Tre unga somaliska män kommer in och hälsar på Roy och mig. En av dem, berättar RB, arbetade tidigare i Cruz Azul med Drive in, när dom körde på helgerna.

- Det var bra, eftersom de flesta som bor där borta är somalier. Man kunde säga till honom: "Du, kom igen, lugna ner ditt folk nu!". Och så gjorde han det då, på deras sätt.

Somliga är känsliga, andra måste man ta tag i, berättar Roy. Han frågade en pojke som aldrig lyssnade. Vad ska jag göra? frågade han. "Slå till mig", fick han till svar.

- Då vet jag att jag kan ta tag i honom.

RB pekar på en annan pojke.

- Han har åtta mindre syskon hemma. Där får man nog höja rösten.

I hallen finns också grabbar med rötter i Nigeria, forna Jugoslavien, Turkiet för att ta några exempel. Många, berättar RB, lever i Biskopsgården men i sin egen kultur, kritisk till andra. Då reagerar RB:

- Din pappa och mamma kan vara födda på mars! Du är född här, och ska vara stolt för det.

Urval och ansökan

I Västsvenska idrottsförbundets sökande efter möjliga föreningar som skulle kunna bli aktuella för ett Drive in-projekt var ett viktigt kriterium att det skulle vara områden med problem. Distriktsansvarig tog kontakt med Göteborgs och Härryda kommun och beskrev Drive in-konceptet. Sedan kom kommunen med förslag på föreningar. Cruz Azuls ordförande berättar att han fick information om projektet från kommunens chef för Idrotts- och föreningsförvaltningen.

Projektansökan är daterad januari 2010. De aktiviteter som planerades däri var till en stor del en fritidsklubb under kvällar (man driver sedan några år en fritidsklubb på eftermiddagarna), men även disco- och biokvällar. Distriktets respons på ansökan var att föreningen behövde minska på bio och disco och "lägga in mer idrott." Projektplanen justerades och medlen från RF beviljades.

Tillgång till resurser

Cruz Azul har haft problem både med tillgång till idrottshall och rekryteringen av projektledare.

Cruz Azuls funktionärer berättar hur de skickas från den ena tjänstemannen till den andra, utan att varken central fritidsförvaltning eller stadsdelen kunnat erbjuda en lokal. På sommaren var det möjligt att vara ute. När det blev höst och vinter fick man låna en mindre hall i fritidsgården Vårvindens nedre plan, under tisdagskvällar (yngre tonåringar) och torsdagar (äldre tonåringar).

Västsvenska idrottsförbundets chef summerar situationen som sådan att kommunen inte svarat upp mot sina löften: förvaltningarna skyller på varandra, Idrotts- och Föreningsförvaltningen (IOFF) lovar, men det är skolan som äger frågan (och lokalen) och som inte vill bekosta vaktmästarna som låser upp utan tycker att det ska IOFF göra.

Projektledaren slutade vintern 2011 och Drive in-aktiviteterna avstannade. I maj 2011 har man rekryterat ledare för att kunna få igång verksamheten igen. Att ledarkontinuiteten är

bräcklig bekräftades vid vårt besök i augusti 2011. Erbjuds en ledare ett fast jobb riskerar klubben att stå utan igen.

Fortfarande saknades våren 2011 lokal. Man undersökte möjligheten att "boka" en mindre plan för spontanidrott som Bostadsbolaget äger. Styrelsen berättade vid utvärderarens besök i maj 2011 om sina planer på att kunna anlägga en beachvolleyplan på allmänningen bredvid klubbstugan. Hoppet står också till den idrottsbarnhall som enligt rykten ska kunna stå färdig hösten 2011. Vid vårt besök i augusti kvarstod problemet när den skolidrottsbarnhall som var erbjuden var låst.

Cruz Azul har i sin vanliga föreningsverksamhet problem med att få in medlemsavgifter. Ordförande uppskattar att det är i storleksordningen fem procent av de deltagande barnen som betalar medlemsavgifter.

Den lokala organiseringen

Cruz Azul är en relativt liten förening, med ett varierande medlemsantal runt ett par hundra, majoriteten barn och ungdomar. Några basket- och flera fotbollslag (pojklag från 94-02, tränande damlag och ett herrlag i div 6), en eftermiddagsfritidsklubb och närradioverksamhet tillhör klubbens verksamheter, och man har även ansvarat för en fotbollsprofil på en skola i Biskopsgården. De administrativa resurserna är begränsade.

Föreningens styrelse tänkte sig, som nämnts, Drive in som ett bredare grepp.

Vi hade tänkt på olika aktiviteter som var mer socialt inriktade än idrottsinriktade.

En styrelseledamot berättar om hur man i föreningen diskuterat ett samarbete med SSU, då SSU funnit att de inte hade någon aktivitet i Biskopsgården. Man talade då om att dra igång ett tjejecafé. Styrelsen är medveten om att det inte är någon idrottsaktivitet, men tycker att det ändå går att koppla det till Drive in.

För får vi in tjejerna, när vi har café, när tjejerna har sin fristad här... [tillträde förbjudet för killar, flickor en annan ledamot in] då kan vi börja fråga dom, vad vill dom göra? Och kanske blir det någon idrottsaktivitet, prova på.

Begränsar man sig till idrott, blir det begrän-

sat, menar föreningens ordförande, "för här finns inga barn som spelar hockey, inga barn som spelar handboll, inga barn som spelar innebandy... då blir det fotboll, och basket ibland."

Ändock vittnar verksamhetsstatistiken om enstaka tillfällen där man spelat minigolf, "samt fotboll", orientering, "volleyboll som avslutades med fotboll", basket för nybörjare och vid ett tillfälle "intro boxning".

Något erfarenhetsutbyte kring metodfrågor har inte ägt rum mellan de involverade Göteborgsföreningarna, däremot deltog projektledaren och en ledare till i RF:s nätverksmöte i oktober 2010.

Från SISUs sida framför åsikten att föreningen har en begränsad administrativ kapacitet, och att en projektledare skulle behöva stöd från ett kansli.

Metod.

Vi vill ha ett ställe, så det blir rutin för ungarna att komma.(Dåvarande projektledare)

Så hur gör man när man inte har en lokal? Projektledaren berättar att man under sommaren 2010 samlade ungdomarna utanför Cruz Azuls klubbstuga genom att sätta på musik på hög volym för att signalera att det var en aktivitet på gång. Fritidsgårdens lilla sporthall fick man sedan låna ett par vardagskvällar. Men det tyckte den dåvarande projektledaren inte var bra,

...för att många går ju i skolan, och så om man gör detta på vardagarna så kommer de att komma men då hindrar man dem att göra sina läxor till exempel.

Drive in-aktiviteter måste ha specifika regler, menar projektledaren. Svordomar är inte tillåtna.

Det är alltid någon som kläcker ur sig någonting, men då får man ju vara där, så att dom ser att det blir en reaktion om dom gör någonting. Inget tjafs, inget bråk, dom som bråkar får gå ut. Men det har inte hänt under hela sommaren.

Men man måste ha fingertoppskänsla. ”Man måste prata på svenska, fast på ett annat språk.” På frågan hur han jobbar med regler hänvisar projektledaren efter en kort tvekan till att han har ”lite pondus”. Med projektledarens lokalkännedom och kontakter ”vet de [ungdomarna] att de ska ha lite respekt”. Det handlar mycket om respekt för dem, menar han. För att upprätthålla ordning är relationen till killarna viktig:

De flesta känner jag men det kommer alltid nya, så man ska vara lite försiktig. Men man säger till dem man känner mest, att nu gör vi så och så och så!

Information.

Drive in nämns inte på föreningens hemsida. Vid utvärderarens besök på fritidsgården Vårvinden syntes ingen affisch om Drive in. Projektledaren kommunicerar genom att samla in mobilnummer och skicka grupp-sms.

Ledarrollen.

Projektledaren anställdes våren 2010. Han har en bakgrund som professionell fotbollsspelare i Sydeuropa, men han är uppvuxen i Biskopsgården. I hans anställning ingick förutom Drive in-verksamheten en rad uppgifter. Ett par dagar i veckan var han ute på skolor där han bland annat arrangerat skolmästerskap. Han var också ledare i fritidsklubben. Han tränade även ett P96-lag. Periodvis har även andra personer varit timanställda i föreningen.

Den pondus projektledaren menar att han besitter härleder han till att han är uppväxt i området, och känner uppväxtvillkoren och flera generationers biskopsgårdsbor. Så berättar han hur han kan gå runt och hälsa, och till de unga säga ”Vad gör du nu?” ”Det du gjort, det har jag redan gjort och jag vet vad det leder till”, och ”Håll dig undan från det där”.

Samverkande parter

Sociala myndigheter.

Med de sociala ambitioner föreningsstyrelsen har är man medveten om nödvändigheten av att samarbeta med sociala myndigheter. Man

beskriver hur man skulle kunna avlasta de sociala fältarbetarna på fredagkvällar genom en Drive in-aktivitet. Visst kan man, som en av styrelseledamöterna säger, ”göra mycket cirkus”, dvs. aktiviteter på egen hand, men om föreningen inte samarbetar med myndigheterna, ”då är det här värdelöst”, menar han. ”Det är pengar som man slänger i sjön.” Därför har man sökt upp socialchefen, pratat med polisen, och bokat möte med fältarna.

Fritidsgården.

I jakten på lokal lyckades man under höst- och vintermånaderna få tillgång till fritidsgården Vårvindens mindre sporthall i fastighetens nedre regioner. Men inte på de tider som man önskade (fredagar, lördagar), utan vardagkvällar.

Bostadsbolaget.

I närheten av klubbstugan finns en mindre bollplan, en sådan ”spontan idrottsyta”. När Cruz Azul arrangerade en påskcup förra året hängde bostadsbolaget upp lappar: ”Planen är bokad mellan då och då”. Bostadsbolaget stöttar även Drive in med priser, såsom till den nämnda påskcupen, med biobiljetter till vinnande lag. Föreningen hoppas också få hjälp av Bostadsbolaget med att gräva en plan för beachvolley.

Arbetsförmedlingen.

Instegsjobb, lönebidrag och andra anställningsstöd från arbetsförmedlingen är betydelsefulla för att kunna avlöna medarbetare för klubbens verksamheter.

Deltagarna

Enligt projektansökan är målgruppen framför allt högstadiel elever. I verksamhetsrapporten för hösten 2010 har man delat upp ungdomarna i två åldersklasser: 13-16 år och 16-19 år.

Under perioden april - september 2010 var det i genomsnitt tjugo personer vid femtio Drive in-tillfällen. Under tre ”riskhelger” räknade man sammantaget in drygt etthundra besök. Under hösten-vintern sjönk medeltalet deltagare till

sjutton. Genomgående är att deltagarna varit pojkar. Någon särskild ansats för att involvera tjejer i Drive in-aktiviteterna syns inte i projektdokumentationen. De idéer man berättat om har sträckt sig utanför det rent idrottsliga, såsom tanken på ett tjejecafé. Ledarna har varit alla män.

Distriktets roll

Distriktets roll var i initialskedet att i samtal med kommunerna lansera och intressera en ”mottagare” för projektiden. För de utvalda föreningarna i Härryda, Angered och Biskopsgården och andra intresserade anordnade distriktet en informationsträff med Hudinge IF:s konsulent. Chefen för Västsvenska idrottsförbundet menar att så här i efterhand ser han vikten av att lägga mer vikt vid starten och nätverksbyggandet.

*Innan man börjar ska man kanske lägga ett halvår för att förklara syftet och hitta de som är berörda. Kanske också för-
äldrainformation på olika språk.*

SISUs konsulent beskriver distriktets roll som varande en länk mellan RF och föreningen, med en uppgift att följa upp och rapportera. Man har inte samlat till erfarenhetsutbyte mellan de tre föreningar inom distriktet som har Drive in-aktiviteter.

Det är svårt för distrikten att ta för stor roll i projekten, det är en fråga för föreningarna.

Distriktets engagemang i projektet beskrivs mestadels ha rört Cruz Azul och deras förfrågningar om lokal, där distriktet försökt trycka på ansvariga kommunala instanser, dock med klen resultat. Konsulenten uppskattade nätverksträffen i Stockholm oktober 2010. Han menar också att månatliga träffar med projekt-föreningarna, som i Stockholmsdistriktet, inte är någon dum idé.

Man skulle kunna ställa krav på sådana, nu kommer det lätt vid sidan av.

SISUs konsulent menar att det läggs mycket på föreningarna som föreningarna gärna vill men inte orkar. Han berättar att han först uppfattade Drive in-projektet som ett kom-

munalt projekt och menar att det hade kunnat bli bättre om kommunen fått pengarna och anställt fritidsledare och sedan plockat in föreningarna.

Distriktschefen menar att han tror mycket på Drive in. Största problemet är föreningarna. Att en traditionell idrottsförening ska starta upp en sådan verksamhet där huvudsyftet inte är att rekrytera in till tävlingsidrotten leder till kollisioner. Projektets sociala inriktning - att det händer något och ungdomar sysselsätts - stärker också idrottens trovärdighet som en del av samhället.

Föreningens motiv och drivkrafter

Cruz Azuls ordförande och de styrelseledamöter som deltog i ett samtal i maj 2011 med anledning av utvärderingen beskriver en socialt engagerad förening där idrotten är en viktig del men inte allt. Cruz Azul har systerklubbar runt om i världen. Ordföranden berättar att klubben har ett kollektivt ursprung i Mexico där arbetarna i en gemensamt ägd cementfabrik drev radikala frågor.

Drive in-projektet har inneburit både stolthet och frustration, berättar klubbens ordförande. Stolthet för att föreningen var en av de som valdes ut i landet, frustration över svårigheterna med projektledareavhoppet, lokalbristen och svårigheterna att upparbeta samarbete med de lokala myndigheterna. Den ansvarige för fotbollssektionen i Cruz Azul beskriver klubbens situation:

Vi bedriver en verksamhet under omänskliga förhållanden. Ingen annan klubb hade orkat det vi orkar. Det är till och med så att de svenska anrika klub-

barna här i området, de orkar inte. Dom har inga ungdomslag.

Projektmedlen ger oss möjligheter, menar han ...att ge oss tillkänna gentemot myndigheterna, för i det här området saknas det pengar för allting.

Projektpengarna från RF blir ur den synpunkten ett tillskott till lokalsamhället, till området. Men det krävs, menar samma engagerade styrelseledamot, att man samverkar.

Norrköping/Hageby (Idrott utan gränser/Hagahöjdens BK m.fl.)

Ansvarig för Drive in	Drive in-aktivitet
Östergötlands idrottsförbund/ Idrott utan gränser/ Hagahöjdens BK/ Medverkan från lokala idrottsföreningar	Uppstart hösten 2010 Våren 2011: Drop in i Hagebyhallen fredagskvällar kl. 20 - 22 februari t.o.m. april 2011: fotboll, basket, parkour, innebandy, dans och rugby, 13-18 år

Områdesfakta och bakgrund

Hageby är en stadsdel i södra Norrköping. Hageby domineras av de flerfamiljshus som byggdes under 1950- och 1960-talen. I stadsdelen finns Norrköpings största köpcentrum. Under devisen Det goda livet strävar kommunen efter att knyta ihop de södrastadsdelarna med centrum, bland annat med hjälp av utbyggd spårvagnstrafik. Området fick för några år sedan en "spontanidrottsyta", en konstgräsplan som ett av resultaten från ett områdesprojekt ("Ditt Nya Hageby") baserat på "eldsjälar" som fick stöd att genomföra projekt i området.

Invånarantal	Andel med eftergymnasial utbildning	Utrikes födda
7822 personer	16,7% Norrköping: 32,1%	38,8% Norrköping 15,1%

Källa: Norrköpings kommunstatistik 2009

Snapshot Hageby april 2011

"Välkommen till Drop in-idrott, för dig mellan 13-18 år", står det på affischen. "Fredagar 4 februari till 29 april 2011, kl. 21.00 – 23.00."

Denna kväll annonseras aktiviteten Capoeira. Halv nio skulle de som är engagerade i Drop in samlas på fritidsgården Hageby hus hade jag fått veta, för att gå upp till idrottshallen en liten bit bort. Ingen dök upp. En fritidsledare frågade några grabbar om de skulle på Drop in, men de skulle spela fotboll någonstans.

Jag ringer LP som är ledare för Drop in i Hageby och får klart för mig att han finns i Hagebyhallen några hundra meter bort, dit jag då beger mig. Några killar i femtonårsåldern dyker upp längs vägen, tydligen är vi på väg mot samma mål. Vi blir allihop insläppta av en vaktmästare och, som det visar sig, LP. LP, en medelålders bredaxlad man med skägg, är där varje fredagskväll. Han är även tränare för Hagahöjdens damlag. Det är projektledaren för det kommunala projektet "Idrott utan gränser" som har engagerat LP att vara på plats fredagskvällar, jämte det arbete på skolor med fotboll och idrott han också gör. Någon från föreningen som ska lära ut Capoeira syns inte till. Jag förstår på LP att det inte är första gången det händer att en förening uteblir. Killarna frågar vad det ska bli, och LP säger att "De har ju inte kommit, så...". Killarna har en egen boll med sig och börjar lira. Åtta stycken, senare under kvällen kommer tre-fyra till, samtidigt som några andra droppar av. LP berättar att när innebandyklubben inte kom till drop in-kvällen, så fick de som kom "spela boll" med en handske istället.

Killarna, där några har träningskläder och någon byxor och kofta, spelar stundtals hårt men när det blir ruffigt så stannar de upp, det blir ett ganska högljutt resonemang på ett språk som jag inte förstår, och en frispark. Ett par briljerar med att göra volter. "Jag förstår inte vad de säger, men det är inget bråk", konstaterar LP. Jag frågar en av killarna vilket språk han talar. "Arabiska". "Från Irak?" undrar jag. "Palestina", blir svaret.

LP berättar att klubben han är fotbollstränare i förutom damlaget har ett herrlag, och "småtisar". Inga däremellan. Så han har att hän-

visa intresserade Drop in-deltagare som vill börja träna till andra klubbar i staden.

Killarna är trevliga. Några har svårt att uttrycka sig på svenska, men när jag undrar om de vill fylla i enkäter så ställer de genast upp. Man hjälper varandra att förstå. "Är det här rätt?", undrar en.

Bortåt 22.30 är det färdigspelat, killarna drar iväg. LP går sist och stänger.

Urval och ansökan

I Norrköping ville Östergötlands Idrottsförbund med hjälp av Drive in-projektet stötta Hageby IF, en förening som "var på väg utför" och tappade lag. Men, berättar distriktets utvecklingschef, föreningen orkade inte. Då gjorde han en överenskommelse med Norrköpings kommun att kommunen skulle samordna Drive in (och skolsamverkan). Planen var att personal skulle finna på plats och föreningarna skulle komma dit. Ansökan som är skriven av Östergötlands idrottsförbund och inte av någon förening beskriver målet i två punkter:

- Att stärka upp de föreningar som finns i området så att de kan fortsätta detta arbete efter projektets slut. Detta ske genom att utbilda fler organisations och ungdomsledare under perioden.
- I samverkan med fritidsgården Hageby hus, skolan och Norrköpings kommun starta en skolidrottsförening i Hagebyskolan.

I ansökan beskrivs RF som projektägare och Östergötlands Idrottsförbund som "RFs förlängda arm som ansvarar för att projektet genomförs utifrån planerad verksamhets- och tidsplan". I ansökan beskrivs hur etableringen i fastställda områden ska ske: i överenskommelse med kommunen, genom att inventera befintliga nätverk, "marknadsföra Drop In i området" samt "rekrytera föreningar och ledare som utförare". I tidplanen anges att verksamheten i Hageby under fredagar skulle startas oktober 2010, och månaden efter även på lördagar.

Tillgång till resurser

Hagebyhallen, en sporthall i anslutning till skola och konstgräsplan, har upplåtits åt Drop in-idrotten. Projektledaren för Idrott utan gränser säger att lokalfrågan inte är något problem, politikerna är positiva. Motiveringen är att det blir tryggare på gatorna. I projektplanen anges att fritidsgården i Hageby hus ansvarar för fritidsledarinsatser under fredagar och att kommunen går in med extra projektpengar för att skapa verksamhet i området.

Det kommunala projektet Idrott utan gränser har enligt projektledaren fungerat som ett "hjälpmedel", i en överenskommelse med Östergötlands idrottsförbund och Norrköpings kommun. Projektledaren, som tidigare arbetat på Östergötlands idrottsförbund, har anlätats som kontaktperson till föreningarna och beskriver sig själv som "en förlängd arm" att organisera Drive in/Drop in-aktiviteter i Norrköping.

Den lokala organiseringen

Det kommunala projektet Idrott utan gränser (IUG) har haft ansvaret för att göra ett schema, och kontaktat olika föreningar om medverkan. IUG har även haft ansvaret för att det ska finnas en "huvudledare", en platsansvarig, som varje fredagskväll är på plats, och är back-up om föreningen inte kommer. Om den annonserade föreningen inte kommer blir aktiviteten oftast fotboll. Vissa kvällar har fritidsgården varit medansvarig för Drop in i Hagebyhallen.

Distriktets kontaktperson beskriver erfarenheterna av projektet som dåliga. Det är inte alltid föreningsledarna kommit. "Man måste ringa och påminna", kommenterar projektledaren för Idrott utan gränser. Den platsansvarige i Hagebyhallen har haft till uppgift att föra deltagarstatistik och rapportera denna. Likväl har statistiken varit svår att få in, enligt ansvarig på Östergötlands idrottsförbund. Den distriktsansvarige uppger att det varit svårt att få kontakt och återkoppling från IUG:s projektledare.

Distriktets utvecklingschef berättar i juni 2010 att han för samtal med kommunen om att det inte har fungerat under våren. Han säger att han har hittat en ny förening, och funderar på att köra Drive in i ett annat område.

Hagahöjdens BK, som i någon mening varit platsansvarig förening, har bestämt sig att avsluta samarbetet med Idrott utan gränser (som förutom Drop in omfattat skolaktiviteter), berättar föreningens ordförande i juni 2011. Som ett skäl anger han krångel med utbetalning av ledararvoden.

Metod.

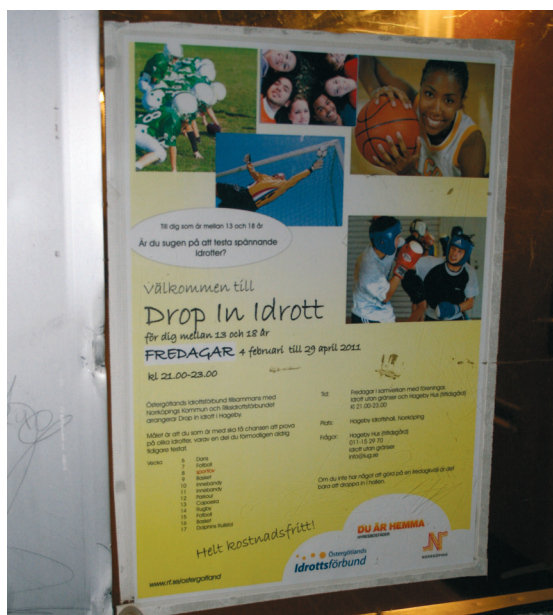
Olika sporter har erbjudits, från Capoeira (som beskrivs som en kombination av kampsport och dans), till rullstolsbasket. Platsansvarig ledare för Drop in beskriver hur han försöker matcha in/kombinera den ”besökande” aktiviteten med fotboll, så att inte besökarna ska gå därifrån.

Varannan fredagskväll har fritidsgården stängt för att istället gå upp till sporthallen till Drop in-aktiviteten. Då kan det bli upp till femtio personer som spelar fotboll, säger en fritidsledare. När fritidsgården inte stänger, utan det enbart är någon förening och den platsansvarige ledaren som står för Drop in i Hagebyhallen, blir det färre besökare till Drop in, berättar fritidsledaren.

I utvärderarens kontakt med en av de föreningar ”som inte kom” till Drop in i Hageby framkommer att föreningen är engagerad av projektet Idrott utan gränser. Föreningen är då ute i skolorna (åk 4-9) och finns även med i lovaktiviteter ex. under sportlovet. Vad gäller Drop in har föreningen varit i Hageby en fredagskväll, men då har det inte varit någon som varit intresserad, uppger föreningens representant. Det har varit oklart vem som ansvarar, menar hon, om det är fritidsgården eller Idrott utan gränser som skulle hålla i det. Att föreningen stod uppsatt på programmet säger sig föreningens representant inte veta om. De hade fått förfrågan om de var intresserade, men hon hade inte uppfattat att det var bestämt. Föreningsledaren tror inte heller att ungdomar vill träna kl. 21.00 en fredagskväll. Hon skulle föredra föranmälan.

Någon genomgång av regler eller prat om värdegrund i inledningen av kvällen ägde inte rum vid utvärderarens besök. Polis och brandkår har inte varit involverade i Drop in.

Information.

Ledarrollen.

Projektledaren för Idrott utan gränser rekryterar också ledare, och ett villkor är då att man då också ska göra en ideell insats i en förening. Den platsansvarige ledaren, tillika tränare i Hagahöjdens BK, beskriver vad som krävs av en ledare för Drop in: ”Man får inte vara rädd... och sedan pondus, tålmod, bjuda på sig själv.”

Samverkande parter

Se ovan, avsnittet Den lokala organiseringen. Fritidsgården beskrivs av projektansvarig (IUG) som en samverkande och stöttande part.

Deltagare

Målgruppen är ungdomar mellan 13-18 år. Under vårterminen 2011 har antalet deltagare, under de tio fredagarna, i medeltal varit 13,7, enligt distriktets rapport. Deltagarna har enbart varit killar.

Distriktets roll

I Östergötlands idrottsförbund har man två Drive in-projekt, ett i Linköping (Berga) och ett i Norrköping (Hageby). Distriktets utvecklingschef menar att man vill göra mer än att lägga ansvaret på en förening. Det är en svår verksamhet, menar utvecklingschefen.

Vi tänker ofta i lag från 7 år. Dom [i Drop in] är för gamla för att börja, det är svårt för klubbarna att ta in ett 15-årslag. Möjligen för träning, inte tävling. Därför lyfter vi i Drop in andra idrotter än lagidrotter.

Han menar att distriktet har nytta av ett projekt som Drive in-projektet. ”Vi kommer med en idé och har pengar”. Han berättar om kontakter med kommunala stadsdelsutvecklare, liksom om samarbetet om kommunavlönade sommarjobbare som SISU utbildat för idrottsaktiviteter.

Om man bygger ihop saker kan det bli riktigt spännande.

Distriktets utvecklingschef tycker det är ett problem att projektpengarna från RF inte hamnar på distriktet utan betalas ut till föreningarna.

Jag tänker att fritidsgårdarna i kommunen och vi ska vara samarbetspartners när RF-projektet går ut, och att kommunen pyntar i pengar. Det är en billig verksamhet.

Distriktet har inte arrangerat träffar för erfarenhetsutbyte mellan medverkande föreningar och ledare.

Motiv och drivkrafter

Den drivande aktören i detta case är Östgötaidrotten, dvs. distriktsorganisationen. I ansökan ansluter Östergötlands distrikt till projektets huvudsyfte att ”öppna upp dörarna för fler ungdomar”, samt ”utveckla verksamheten så att de kan idrotta längre upp i åldrarna utifrån sina egna förutsättningar och ambitionsnivå”. Projektledaren för Idrott utan gränser anlägger ett individperspektiv när han säger att ”om vi får in en ung människa i idrotten så är det stort”.

Den platsansvarige ledarens resonemang är något mer pragmatiskt:

Huvudsaken är ju att ungdomar kommer ut och gör någonting. Det är ju skrämmande hur mycket de... de rör liksom inte på sig, och sen kommer de på; ”Men oj jag är ju duktig, jag kan det här!” Och det är ju skitkul att se.

Ett annat motiv synliggörs i hans reflektion över de fotbollsspelande tonåringarna vid utvärderarens besök: ”Idag är de åtta. Då är det ändå åtta ungar som inte är här ute och springer och gör djävulskap.”

Hagahöjdens BK:s ordförande säger ingenting negativt om Drive in-idén men i praktiken, menar han, har det varit mest problem. Han är också tveksam till fredagskvällar: ”det är svårt, det gäller att det finns stöd”.

Flemingsberg och Vårby m.fl. / Huddinge IF

Ansvarig för Drive in	Drive in-aktivitet
Huddinge IF 1500 medlemmar	Uppstart i Flemingsberg nov 2009 (i Vårby gård sedan 2008) samt under 2010 i Kvarnbergsskolan i närheten av Huddinge centrum. Football Friday i Vårby och Flemingsberg, (okt-mars): Målgrupper: flickor 11-15 år 17.00 – 18.00 pojkar 13-16 år 19.00-20.30 pojkar 17-23 år 20.30-23.00 Samverkan med Huddinge basket i Skogås, varje fredag i Edboskolan mellan kl. 20-23

Områdesfakta och bakgrund

Flemingsberg är en kommunedel i Huddinge kommun. Västra Flemingsberg som idag kallas Grantorp byggdes upp i början av 1970-talet som en del av miljonprogrammet. Här ligger centrum affärer, kyrka och fritidsgård. Från stambanan som klyver Flemingsberg ser man de karaktäristiska åtta-, elva-, tolv- och fjortonvåningshusen i regnbågens klara färger. Här ligger även Södertörns högskola och Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Sajten www.flemingsberg.se lanserar Flemingsberg med devisen ”From brains to business”. I en folkhälsorapport från Huddinge kommun

2009 beskrivs att i Vårby, Flemingsberg och Skogås finns den största andelen rökare i kommunen, men den minsta alkoholkonsumtionen.

Invånarantal	Andel med eftergymnasial utbildning	Utrikes födda
14 600 personer	36,2 % I hela Huddinge kommun: 36,4%	47,6% I hela Huddinge kommun: 25,6%

Källa: Huddinge kommuns statistik 2010

Snapshot Flemingsberg december 2009.

I Flemingsbergs centrum, mitt emot Flemingsbergs kyrka, ser jag en stor svart affisch med en fotboll på glasdörren: "Football Fridays", och med ledarnas namn under.

Innanför dörren till fritidsgården möter Huddinge IF:s konsulent, och presenterar oss för två av ledarna R och U. Båda är några år över 20. Genom korridorerna för de oss in till den stora idrottshallen där tretton tjejer i åldern 10-14 spelar fotboll, de flesta i strumplästen. Somliga i idrottssshorts, somliga inte ombytta, andra i mjukisbyxor. En äldre tjej står i ena målet. När spelandet är över peppar en annan tjej, kanske 16 år, de spelande. "Ni har utvecklats jättemycket", säger hon. Hon pratar om att spela träningsmatcher, och jag associerar till det konsumenten just sagt att de här ledarna har ambitionen att bilda lag av de som kommer till fredagskvällarnas spel. Tre spelare får en burk läsk: Kvällens snyggaste mål, kvällens bästa kompis och ytterligare ett pris som jag inte uppfattade vad det handlade om. Samtidigt börjar R och U lägga ut högar med

västar på golvet, gröna, orange, gula, blå. Klockan är runt halv åtta. Då är tid för pojkar 12-16 år. De kommer in, hälsar på ledarna, sätter sig på bänkarna längs väggarna, eller studsar omkring. R tar ett hårt grepp om den gula filtballen och börjar dela upp lagen. "Du är röd", du är grön!", pekandes på högarna med västar. U tar kontakt med en yngre kille som fortfarande sitter: "Vill du spela?"

"Överenergi". Jag tittar den långa grabben som fortfarande studsar omkring. Riksidrottsförbundets projektledare för "Drive in-idrott", som också är på plats i Flemingsberg denna kväll, kommenterade: "Vore det här en vanlig träning skulle han åka ut". Samling i mitten av planen. "Schysst spel", "Samarbete", peppar R. "Spela fotboll, det är därför vi är här."

U återkommer till pojken som sitter. "Vilket lag vill du spela i?"

"Vi kör ringen! Alla i ringen!" Killarna, ett trettiotal, samlas i en klunga och ropar något jag inte uppfattar, daskar till varandras handflator och vänder sig sedan utåt. Om jag räknar rätt så står fem åttamannalag på plan. Första målet vinner och vinnarlaget står kvar, matchtid max fem minuter. Hallen har inga läktare, man får sitta på låga bänkar längs med sidorna.

U får vid sitt tredje försök ett svar från pojken, som nu tar av sig täckjackan och får en röd väst.

Bredvid konsumenten sitter två yngre män med rakade huvuden som presenteras som nya ledare. En av dem tränar ett par pojklag redan, men vill nu pröva Football Fridays. Han tycker det är roligare att träna än att spela, och lägger två-tre kvällar och tid i helgerna för matcher och cuper på tränarsysslan. Han har skaffat sig ett jobb med kontorstider så att det går att göra, och tar ledigt när det behövs. Den andre ledaren är nybörjare i tränarskrået. Konsumenten ber honom skicka in

sina uppgifter, och säger att han ska få gå en ledarkurs.

Huddinge IF vill starta upp Football Friday också i Huddinge centrum. Polisen och fältarna menar att det är där det nu är mest bråk. "Ja, jag vet", säger en av de nya ledarna, "min brorsa blev misshandlad där". "Vi startar den 15 januari, jag ska hämta affischerna i morgon", meddelar konsumenten. Han undrar om det finns tid för de båda att gå ut på skolorna en eftermiddag och informera att man kör igång? "Jag kan ta både skolan och gymnasiet", säger den ena, "det är där jag bor".

U tar på en blå tröja med sitt namn på ryggen. Han var tidigare A-lagspelare i Huddinge IF. Ledarna på fredagskvällarna ska vara med och spela. Då är man mitt i, motiverar Huddinge IF:s konsulent. Man märker vad som sker. Och U är så duktig att han har respekt med sig, som spelare.

Spelet löper på, tre- fyra-fem minuter per match. Sedan nya lag in. Jag ser knappt några irritationer, några spelar över lite, men inget strul. Somliga glänser, och glänser gärna, med tekniskt spel. Men inget stök, som jag upplever. Funderar på om fritidsgården som ligger på vägen in i bollhallen kan vara en orosdämpande filtrering. Dom som kommer verkar komma för att spela.

R sätter sig bredvid några flickor som jag tycker mig känna igen från den förra timmen då tjejerna spelade. Ber dem gå och hämta läsk (till prisceremonin, antar jag). "Läser du på manus?" säger han uppfordrande till en kille i trettonårsåldern. "Du måste läsa manus!" Manus? frågar jag. R berättar att de håller på att göra en film han skrivit manuskriptet till, om mobbing och om att få vara sig själv.

Flickorna, berättar konsumenten, vill inte ha åskådare när dom spelar. Har man inga särskilda tider för flickor, utan "alla" får spela, så kommer inga tjejer, det har man lärt sig. När man nu drar igång i Huddinge centrum så blir det för "alla", dvs. det kommer inte att

komma några flickor.

R har räknat till 55 pojkar i hallen. De troppar nu av och äldre killar (17-23 år) kommer i deras ställe. "Ha det bra brorsan", säger R. Flera kommer fram till honom på vägen ut och de klappar om varandra. Klockan är halv nio. När lagindelningen börjar räknar jag till 32 killar. Men sedan kommer en hel grupp, jag får intrycket att de uppfattar sig som ett lag. Killarna byter om inne i hallen. Flera har med sig en plastpåse med skor, shorts, t-shirt. Jackorna hänger de upp på ribbstolarna.

Ibland kommer brandkåren ner och spelar, berättar konsumenten. Deras chef har sagt att de ska. Men ikväll fick de kanske uttryckning, brandkåren dyker inte upp. Strax efter nio så tar jag på mig mina skor i omklädningsrummet och ger mig ut i vinterkylan. Det är mer än 10 frostgrader. Vid rulltrappan ner till pendeltågsstationen sitter tre välsminkade tjejer i 15-16-årsåldern på ett betongfundament. Nere i biljetthallen hänger ett större tjejgäng. Två ligger, till synes demonstrativt, på golvet. Kanske är de på väg någonstans, kanske inte.

Bakgrund, urval och ansökan

Det i denna utvärdering aktuella projektet inom RF har en historia i bland annat södra Stockholm med Huddinge IF som en viktig aktör. När Vårby IF lade ner sin verksamhet funderade styrelsen i Huddinge IF om man kunde göra något och bjöd in till spontanfotboll för 9-12-åringar. Det kom tvåhundra, så det fick organiseras om. De yngre pojkarnas större bröder ville också spela spontanfotboll. Djurgården utvecklade också idén, och lyckades få bättre publicitet, konstaterar Huddinge IF:s dåvarande idrottskonsulent. DIF lyckades göra det till ett nationellt projekt och få med RF i en projektsatsning.

När det gäller fotboll klev Huddinge IF in i Flemingsberg för ett par år sedan när den lokala fotbollsklubben gick i konkurs. De senaste åren har föreningen ansvarat för en sommarfotbollsskola till reducerat pris och har organiserat ett antal ungdomslag för 6-12 åringar. I projektansökan till RF står att läsa:

Huddinge IF har en mångårig erfarenhet av idrottsverksamhet i allmänhet och fotbollsverksamhet i synnerhet i Flemingsberg. Genom Idrottslyftet och Handslaget har vi som samordnande förening sett till att basket, speedway, brottning, dans m.fl. idrotter nått ut till barnen i Flemingsberg.

I ansökan beskrivs relationen mellan närpolis och en grupp äldre ungdomar i området som "skakig", liksom var fallet i Vårby gård där föreningen driver Football Friday sedan hösten 2008. Man pekar i ansökan på intresset från närpolis, brandförsvaret och säkerhetsbolaget att skapa en relation till ungdomarna i området. Handlarna i Flemingsbergs centrum beskrivs också ha ett intresse av att "få slut på 'hänget' under framför allt fredagskvällar" då det varit en del stök och brott.

Det man vill göra i Football Fridays (FF) beskrivs sammanfattat i punkterna:

- Gratis, utan anmälningsplikt.
- Involvera ungdomarna själva att utforma verksamheten och sätta regler samt se till att de efterföljs.
- Involvera närpolis, brandförsvaret och säkerhetsbolaget att delta i verksamheten.

Tillgång till resurser

För Football Fridays går det inte att få LOK-stöd, inte heller medlemsavgifter. Klubbens ordförande konstaterar:

Ett sådant här projekt som Football Fridays är inte i sig ett ideellt idrottsprojekt, även om klubben är ideell.

Så projektet är egentligen ett kommersiellt projekt, hävdar Huddinge IF:s ordförande, och tillägger att "kommersiellt" kanske är fel ordval, "men finns inte pengarna så blir det inget av".

Extern finansiering.

Huddinge IF har haft kompetens och kapacitet att söka medel för och driva projekt. För Football Friday har man förutom från RF fått extern finansiering från Allmänna arvsfonden, Huddinge kommun och Brottsförebyggande rådet.

Hade föreningen inte haft pengar från Allmänna arvsfonden (till ett bredare projekt där Football Fridays var en del) och kunnat få en anställd konsulent att jobba med detta hade det inte gått, menar ordföranden. Det krävdes mer pengar än enbart till ledarsättningarna.

Projektet som Allmänna arvsfonden understött har i ansökan namnet "Huddingemodellen – ett mångkulturellt redskap". I detta ingår Football Fridays som en del. Andra delar var arbetet med flicklag som utvecklades parallellt med, och delvis ur, Football Fridays, lag som efterfrågar träning men inte seriespel. Som metodmaterial har en dvd med fotbollsövningar på fem olika språk arbetats fram. Våren 2010 beviljades man 150 000 kronor från Brottsförebyggande rådet för lokalt utvecklingsstöd. Denna ansökan omfattade Football Fridays på tre platser i kommunen.

Kommunen.

Föreningen beviljades 85 000 kr i dec 2009 för Football Fridays i Flemingsberg från Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge kommun. Då hade man tidigare under året även fått medel för verksamheten i Vårby.

Huddinge IF har under fredagskvällarna tillgång till idrottshallen i anslutning till fritidsgården i Flemingsberg centrum. Likaså i Vårby där skola, fritidsgård och idrottshall finns i samma byggnad. Båda fritidsgårdarna har öppet under samma tider som Football Fridays. Under 2010 även en idrottshall, Kvarnbergsskolans, i närheten av Huddinge centrum.

Det är egentligen fritidsgården som har tiderna i idrottshallen till sitt förfogande berättar ungdomschefen i Flemingsberg. "Tiden för Football Fridays är vår."

Den lokala organiseringen

Huddinge IF ansvarar för Football Fridays i Flemingsberg, Vårby och Huddinge centrum (det senare under 2010²⁵). I Flemingsberg och

25 Nedläggningen motiverades från föreningskonsulentens sida med att deltagarna helst ville spela i lag med sina kompisar, som man på andra tider tränade i lag med. Det blev inte heller den varma atmosfär man eftersträvar. Vid utvärderarens besök i december 2010 deltog endast pojkar.

Vårby ligger idrottshallen i samma byggnad som fritidsgården som varit behjälpliga med bland annat halltider. Ledarna, ett par i flickgrupperna och tre till fyra i pojkgrupperna, är handplockade och arvoderade. En i varje ledarteam är rapporteringsansvarig till föreningskonsulenterna som ofta, dock inte varje fredag, tittar till verksamheten, och finns nåbar på telefon om något skulle hända. Det är också föreningskonsulenterna som tagit kontakt med brandförsvaret, närpolis och fältassistenter. Syftet är att

erbjuda en miljö där dom på ett okrystat sätt kan få kontakt med ungdomarna. Och det har dom ju nappat på. Och riva dom där barriärerna.

Huddinge IF samverkar även med Huddinge Basket (KFUM) som på fredagar driver basket i Skogås, "Hang-out Fridays". De samplanerar i viss mån, (brandförsvaret åker även dit) och delar vissa projektansökningar.

Metod.

Football Fridays är, betonar konsulenterna i Huddinge IF, en organiserad verksamhet. Den ska vara trygg, med hjälp av vissa grundläggande regler. Tiderna ska vara fasta, man ska veta vad som ska hända och vilka ledarna är. Ett Football Fridays-pass inleds med att ledarna går igenom eller påminner om gemensamt beslutade regler och vad som gäller på Football Fridays.

Vi har alltid en ring i mitten där vi börjar. Och då är det så att ringen gör de själva och ledarna går in i ringen först när alla är tysta. Så vi står utanför och då kan de sprattla runt omkring och då säger de åt varandra "snabba er, tiden går! Det är vi själva som förlorar." Och det får ta två timmar, det får ta en halvtimme och det kan ta fem minuter. Men det är deras tid. (...) Så börjar vi med att "när vi pratar så lyssnar ni och när ni pratar så lyssnar vi". Så försöker vi hålla en så lugn röst som möjligt, alltså att tonen ska vara nere när vi talar med varandra. (...) Det är sådana här basic grejer som man ska ha på gympan, och som på vissa skolor inte ens fungerar. Men det här ska funka. Och vi kör på tills det funkade. (FF-ledare i Vårby.)

Reaktionen på ett olämpligt uppträdande blir: "Sätt dig och kyl ner! Du får stå över en match." En av ledarna i Vårby gård beskriver processen:

Att man säger något fullt till en vän, tyvärr, det accepterar vi inte. Och då har vi tagit upp det och då lägger vi över ansvaret till dem. "Okej, hur kan vi göra, eller hur kan du göra så att du kan funka här? Du måste bättra dig på något sätt. "Och då kommer de med "Okej jag ska inte göra om det". "Ja men om du blir arg igen? Hur tycker du vi ledare ska göra då?" "Ah men då måste ni göra så här. Ni måste lägga gränser. Jag får tre chanser." Då sa vi: "Okej men då gör vi regler, vi tillsammans med ungdomarna gör regler". Och det var det första, regler, metoder att kunna bete sig. Allt kommer från dem. De får göra reglerna.

Ledaren berättar att efter några veckor behövs ingen domare. "De sköter det själva." Den som tagit bollen med handen erkänner. Och det tas då upp efteråt: "Var det någon som märkte nåt speciellt idag?" "Ja, Allan tog hand, men han erkände, han sa att han tog den". "Aa jättebra, då ger vi en applåd till Allan".

Ledaren för tjejgruppen i Flemingsberg berättar att gruppen inte har riktigt samma inledande ritual med att sätta sig i ring som killarna har. Det motiveras av ledaren att "vi är lite mer konstanta. Det är sällan några som bara droppar in bara så, utan det är i princip femton tjejer som kommer varje gång". Att gruppen är mer konstant är en medveten tanke, berättar den kvinnliga ledaren för Football Fridays i Vårby. Det är en grupp, "ett lag" som fungerar som kärna på fredagarna.

Men vi är ju på dem hela tiden att hämta fler och fler och fler. Så de försöker ju få hit sina kompisar.

Huddinge IF:s konsulent är påtagligt stolt över ledarna inom Football Fridays. Med "sådana duktiga ledare" beskriver konsulenterna Football Fridays syfte som "att förändra människor".

Det låter så pretentiöst, men faktum är att beteendet hos många av de här ungdomarna har förändrats under dom här åren, fyra år som vi har hållit på nu.

En nyckelfaktor för Football Fridays är det som konsulenten i Huddinge IF kallar värdegrunden, ”hur man betar sig mot varandra”. Utgångspunkten är Huddinge IF:s policydokument ”Huddingemodellen”:

- *Fotboll för alla - Idrotten måste sträcka ut en hand och söka nya vägar för att välkomna alla.*
- *Fotbollsglädje, inte resultat - Vi spelar för att det är roligt och har roligt när vi spelar.*
- *Nolltolerans - Inget grovt eller kränkande språkbruk är tillåtet i Football Fridays.*
- *Respekt - För medspelare, motståndare, publik och funktionärer.*
- *Delaktighet - Deltagarna sätter reglerna och ser till att de efterföljs.*
- *Drogfritt - Vi följer RF:s riktlinjer och inga droger överhuvudtaget är tillåtna på FF.*

Nolltolerans mot droger och berusningsmedel i samband med Football Fridays är ett grundkrav som ställs på deltagarna. Man ska också respektera de grundläggande värderingar och ordningsregler som gäller på FF.

Jag trodde aldrig den skulle gå att implementera, att inte tolerera grovt språk! Det går inte i våra vanliga verksamheter. Men det har dom [ledarna i Football Fridays] liksom bankat in.

Normgivningen har man också diskuterat i erfarenhetsutbytet på distriktsnivå, med de andra tre klubbarna i Stockholms Drive in-projekt. Hur ska man hantera ungdomar som missköter sig? Ett val man gjort i Huddinge är att inte stänga av någon för något som personen begått utanför Football Fridays. ”Så länge man sköter sig är man välkommen”.

I ”förlängningen” finns också föreningens verksamhetsstruktur, bland annat de lag som behöver tränare. Föreningskonsulenten berättar om mellan tjugo och trettio ungdomar från Football Fridays som engagerats som ledare i föreningens knattelag. Från FF-ledarna får konsulent tips på lämpliga kandidater. Dessa får utbildning, ett ledararvode, och en overall.

Säsongen för FF börjar i oktober och tar slut sista mars. För begränsningen anges flera

motiv. Kostnadsskäl, behovet av inomhusaktivitet (och inomhus vill man vara för trygghetens och överblickbarhetens skull) och behovet att ”dra efter andan”. Huddinge IF:s konsulent menar att det är bättre att ha en bra verksamhet lite mer koncentrerat än att spä ut den. Han tänker också att ”det kan vara nyttigt att längta lite”.

Information.

Football Fridays annonseras förutom på Huddinge IF:s hemsida också på hemsidan för Ung Zon”, fritidsverksamheten i Flemingsbergsdelen av kommunen.

Information sprids också på skolorna via affischering, närvaro och kontakter.

Vi jobbar jättemycket med de tre skolorna här i Vårby gård och försöker, säger till idrottslärarna, idrottslärarna skickar dem vidare hit när de märker att det finns något speciellt intresse hos det barnet. (J, ledare för tjejerna i Vårby.)

För att nå tjejer menar J, ledare i Vårby, ”så tror jag att man ska satsa på tjejledare och gå via skolan”.

Ledarrollen.

I ansökan²⁶ till Allmänna arvsfonden beskriver man som en av Football Fridays-konceptets grunder: ”starka lokala ledare som har förmåga att arbeta med attityder och värderingar”. Föreningens ordförande beskriver ledarna som ”personligheter med sitt nätverk”. Stockholmsdistriktets projektledare beskriver ledarna som

handplockade utifrån relation till de ungdomar som finns i området. Dom ledare som finns har redan någon slags grundstatus. Och det var viktigt att ha det från början.

Relationen till ”det lokala” har flera dimensioner. Att vara uppvuxen i området är en. Att vara aktiv i lokalsamhället en annan, såsom R som också är engagerad på fritidsgården och J som också gör insatser på en av skolorna med fotboll inom Idrottslyftets ram. Men det handlar också om fotbollskunnande. U tränar ett utvecklingslag i Huddinge, R ett breddlag. J, som är ledare för FF för tjejer i Vårby, har gått i fotbollsklass och under sin uppväxt spelat i pojklag, i brist på tjejlag. Hennes krav på ledare är att ”det måste vara någon som kan och har spelat. Och kan jobba med barn”. En av de yngre ledarna säger när hon får frågan om varför hon vill bli ledare är att det var spännande.

... att få hjälpa yngre med träningen. Lära sig grejor. Himla roligt att lära dom, och tjejerna ser upp till oss. Dom få uppleva det som vi fick när vi var yngre. Dom säger ”Gud, vad ni är söta” (R en av ledarna i Flemingsberg).

Ledarna nämner också att de genom träningen ”håller dom borta från dåligt umgänge på kvällarna”. I enkäterna framkommer att en bra ledare gör att alla trivs på träningen. Ledarna har också bra kontroll på nolltoleransen dvs. att inte svära, etc.

(Om ledare för tjejer och tjejer som ledare har vi skrivit vi mer om i avsnittet ”Tjejerna i Huddinge” nedan.)

Det finns en skillnad i att vara ledare i Football Fridays och en vanlig tränarroll, menar J.

Vi anpassar oss efter dem och vad de vill, till skillnad från våra träningar. Då ska dom lyssna och ta order från oss. Här försöker vi istället få dem att säga vad de tycker är kul för att ha kvar dem.

Hon beskriver FF-ledaren som en som försöker lyssna på vad deltagarna egentligen vill.

Och att alla ska säga sitt, för vi har ett par stycken som är jättejättetysta. Men att verkligen få höra vad de tycker.

Lyhördheten handlar också om ansvar. En av ledarna för FF för killar i Vårby beskriver sin pedagogik som en medveten avvägning:

Dom ska styra och ställa, men ledarna är bredvid. Stärk dem. Vi försöker ju ta upp ungdomar som ska försöka vara ledare, som är 16 år (...) Jag säger: ”Nu dömer du”. ”Nu får du ta hand om ett yngre lag”. Och han växer ju i sin roll. ”Nu får jag ett ansvar”. Men jag överger inte och jag övertar inte heller.

Förhållningssätt för alla ledare beskrivs i verksamhetsplan 2010:

- En positiv stämning skall genomsyra verksamheten
- Alla hjälper alla i svåra situationer
- Vara en positiv förebild, både före och efter passet, eller när man inte är i tjänst
- Söka ögonkontakt och hälsa på alla du träffar
- Prata och mingla
- Lära känna ungdomarna, komma ihåg namnen
- Alltid vara trevlig, glad och sprida en positiv stämning

Om man säger att ”nu kommer det sjuttiofem ungar här ikväll och dom är lite stökiga”, är kan man inte skicka för unga ledare, konstaterar Huddinge IF:s ordförande. ”Det måste vara kvalitet på de ledarna som är där nere. Annars kommer det aldrig att funka.” För att hantera Football Fridays menar föreningens ordförande att man måste kunna ställa krav på ledarna: ”det här är det jobb du ska göra”. Därför är ledarna i Huddinge arvoderade, ”max tusen kronor per kväll”, för fyra timmar plus förberedelser, dvs. 250 kr/timme.

²⁶ Huddingemodellen – ett mångkulturellt redskap. Projektansökan År 2.

Deltagarna

Målgrupperna har mejslats ut allt eftersom. Huddinge IF:s konsulent berättar om lärandet i projektet.

Första lärdomen var att flickorna inte kom när vi skulle blanda. Den andra lärdomen var att det skulle vara flickledare till flickgrupperna. För vi bildade flickgrupper med kill-ledare först, men det var inte bra heller.

I enkätsvaren framgår att det finns flera deltagare som är äldre än de mellan 13-20 år som RF:s projekt pekat ut som målgrupp. Football Friday drar också deltagare från andra stadsdelar än Vårby respektive Flemingsberg.

Jag bor i Fittja, ni borde köra där också. Där är det kaos.

Enligt verksamhetsredovisningar från åren (ht)2009-(vt)2011 har deltagarantalet under en kväll i Flemingsberg legat runt 90 deltagare, medan Vårbys siffror är lite lägre. I verksamhetsplanen för 2010 beskrivs sammanlagt för Vårby och Flemingsberg 170 ungdomar delta varje fredagskväll, varav 30 flickor. I till distriktet inlämnad redovisning för år 2 redovisar man också den ungefärliga fördelningen bland de 90 deltagarna i Flemingsberg: flickor 15 st./ yngre pojkar 45 st./äldre pojkar 30st.

Tjejerna i Huddinge

I Huddinge har inriktningen på flickor blivit en tydlig och prioriterad verksamhet. I verksamhetsbeskrivningen från Huddinge IF (2010) formuleras inriktningen på flickor på följande sätt:

Erfarenheterna visar att "öppet för alla" i praktiken innebär stängt för tjejer. Genom att vika tider i schemat speciellt för tjejer och använda kvinnliga ledare ökar chansen att involvera även flickor i spontanidrotten. Erfarenheten visar också att flickor är mer positivt inställda än pojkar till att väva in övningsmoment i verksamheten, inte bara lägga fokus på tävling/match.

I ansökan som Huddinge IF gjorde 2009 till Allmänna arvsfonden (inför år 2) framkommer följande om satsning på flickor: (citat ur ansökan)

"Tjejerna – idrott utan tävlingsverksamhet Som idrottsförening gäller det att vara öppen för önskemål och nytänkande och en viktig del av projektet är att deltagarna själva formar verksamheten. Under två år vill vi fortsätta med och samtidigt utöka den nyskapande tjejverksamhet som uppstod första projektåret.

Utifrån brukarna egna önskemål startade vi en könssegregerad spontanfotboll dit endast tjejer bjöds in. Ledarna rekryterades i gruppen unga kvinnor med lokal förankring. Denna träningsgrupp växte och började så småningom "leva ett eget liv" och ge upphov till idéer om en typ av verksamhet inom förening en som tidigare inte funnits.

Tjejerna blandades i åldrarna från 11-14 år och de började hålla träningstillfällen på fasta tider två ggr/veckan på eget initiativ. Verksamheten kännetecknades av gemenskap, spontanitet och kravlöshet i positiv bemärkelse (inga krav på fotbollsskor och övrig utrustning eller närvaroplikt). Verksamheten skiljer sig från Huddinge IF:s traditionella lagverksamhet genom att de inte önskar delta i tävlingsverksamhet såsom cuper och seriesystem, men vill helt enkelt träffas och spela på regelbunden basis, få träningstider, material och ledarutbildning för ledarna i föreningen. För Huddinge IF som förening innebär det här en ny typ av verksamhet som vi inte haft tidigare och det kräver ändringar i föreningens policydokument samt förståelse och beslut i styrelsen när det gäller reducerade medlemsavgifter etc. Integration handlar inte om assimilering av en grupp invandrare, utan om tvåvägskommunikation där vi alla kan lära av och anpassa oss till varandra.

Under år 2 vill vi inom ramen för projektet starta fler träningsgrupper enligt denna modell, i första hand en för yngre tjejer 7-10 år och en för äldre tjejer 13-16 år, vilket efterfrågats av såväl flickorna själva som deras föräldrar. Utifrån brukarnas önskemål ska vi också satsa på mammorna som ledare i dessa träningsgrupper och genomföra speciella

mammaledare- utbildningar för att locka dem att ta steget till att bli idrottsledare”.

Vår en särskild tjejtid i Huddinge?
Det man bara sätter upp en lapp att man här drop-in-fotboll [så frågar tjejerna] "Ah, men vem kommer komma vara där och vem kommer?" (Yngre ledare, Flemingsberg)

Varför en särskild tjejtid i Huddinge?

Om man bara sätter upp en lapp att man kör drop-in-fotboll [så frågar tjejerna] "Ah, men vem kommer komma vara där och vem kommer?" (Yngre ledare, Flemingsberg)

Tjejer är mycket mer oroliga på det sättet, menar ledaren.

I Huddinge har man avsatt särskilda tider för flickorna. Det gäller både fotboll i Flemingsberg och Vårby samt basket i Skogås. Tiderna för flickorna börjar tidigare men ligger vanligtvis i anslutning till att pojkarnas fotboll/basket börjar. Ibland stannar flickorna kvar för att se på pojkarnas matcher. Men det underlättar att det inte är publik till tjejernas träning, menar en av ledarna. Det är lätt att flickorna fokusera på andra saker.

98:orna de har ju träning efter oss innan Football Fridays drar igång, och tjejerna fokuserar lite på fel saker, det gör säkert killarna också. Men jag stod inför träningen här och tjejerna satt en bänk på den väggen och så kommer killarna in klockan sex, och då ser jag blickarna (K en av ledarna i Flemingsberg).

K, ledaren säger också att tjejerna tycker att det är pinsamt och lite jobbigt med publik. Ledaren har gått ut med att Drive in konceptet är till för att folk ska kunna komma in och titta. Hennes erfarenhet är dock att det fanns

äldre tjejer med som satt och kommenterade de yngre flickornas träning. Kommentarer hade lagts in på sociala medier bl. a facebook och kunde röra en enskild flickas sätt att spela på träningen. Det här uppfattades som problematiskt vilket resulterade i att publiken fick lämna salen. Det är lite tuffare för tjejerna på det sättet än vad det är för killarna, tror ledaren. Så det kan vara en fördel när Football Fridays för tjejer ligger tidigare på fredagseftermiddagen då killarna ännu inte kommit.

Fritidsförvaltningens ungdomschef i Flemingsberg menar att fördelen med Drive in är att man inte blandar flickor och pojkar, tjejerna får vara i fred. Det är också en fördel att det finns tid för samtal. "Det kan vara viktigt för pojkarna också men särskilt för tjejerna". Hon framhåller också att Drive in är bra för att det är lätt att vara med. Man behöver inte köpa de senaste sportskorna och man kan ha slöja.

I enkäterna som flickorna i Flemingsberg fyllde i, kommenterar några flickor att de får möjlighet att träffa nya kompisar och ha roligt. De flesta uttrycker att det är roligt att spela fotboll, att det är billigt, nära och roligt, att vi får utveckla fotbollsformågan, får bra kondition och att de lär sig mycket. "Vi har en bra fotbollsledare". Men också att flickorna får tillgång till träning. "Jag tycker att jag blir vältränad och det är roligt att följa sporten i min familj". Några uttrycker att de vill Drive in flera dagar i veckan. "Det är dåligt att det bara är en timma". Flera säger också att de tidigare inte hade något fritidsintresse. "Vi hade tråkigt hemma men nu har vi något intresse och något att göra på fritiden".

Ledarna menar också att intresset är relativt stor både i Flemingsberg och i Vårby eftersom det finns fotbollsprofiler i skolan.

Tjejer som ledare – ledaregenskaper.

Vi ställer frågan om det finns anledning till att ha särskilda kvinnliga ledare för flickorna i Drive in. En av ledarna säger att det definitivt måste vara en tjej som ledare på grund av, som hon säger, den "ödmjuka" biten. Ledaren menar att hon får ta ansvar för den sociala delen. Det är lättare att som hon säger "deala"

i vissa lägen. Det är mycket som dyker upp i tonåren för flickor, ”mycket frågor och så” och då är det lättare om ledaren är tjej. Någon av flickorna har vid ett tillfälle sagt att ledaren kan vara ”vår mamma” till henne, något som ledaren uppfattade som något positivt. Man kan inte bara komma till gruppen och ”dra av” en träning utan det är andra saker som är viktiga som kommer fram från flickorna och som rör dem personligt. Den kvinnliga ledaren påpekar dock att det helst ska vara en kille och en tjej som ledare, ”helst en av varje så får man både ock, man kompletterar varandra, har olika bitar”.

Inför killarnas sätt, tror jag att man som tjej kan få fram lite mer ödmjukhet hos killarna, att det inte kanske blir lika gruffigt. Det är oftast lättare att gå in som tjej att gå in och bryta killgruff, samtidigt som jag tror att det är ganska viktigt att de får respekten för tjejer för jag tror att det är sånt som varierar. Det är mycket fula ord sinsemellan och killar som trycker ner tjejer. (K, en av ledarna i Flemingsberg).

När vi ställde frågan om ledarskap vid vårt första intervjutillfälle 2010 svarade ledarna en av de yngre ledarna att ”man ska vara positiv och behålla lugnet”. Ledaren hade då inte fått utbildning i ledarskap eller i Drive in, men hade blivit lovad utbildning i framtiden. Enligt en av ledarna ska en bra ledare visa att hon bryr sig och prata med tjejerna efteråt. ”så att dom känner att dom kan lita på en”. Ledarna säger att flickorna litar på dem till hundra procent. Samtidigt menar de att en ledare ska vara engagerad och bestämma. Ledarna vi intervjuade påpekar på att de har fått ett ansvar. ”Man har gett oss uppgifter, att prata med flickorna och styra upp”. Att ta på sig ledaransvar menar de yngre ledarna att de lärt sig genom att ta hand om sina småsyskon. När de nämner vad som karaktäriserar en bra träningskväll är det att flickorna lyssnar på vad ledarna har att säga. Att få flickorna att göra sitt bästa och att se hur de utvecklas är andra positiva delar. Enligt ledarna har flickorna blivit mycket bättre i fotboll på kort tid.

Vissa dagar fungerar inte Drive in träningen alls. Flickorna klagar på varandra och strular till det.

Det är det värsta om de skriker och ”skaffar” bråk. Då stoppar vi det direkt. Vi tar dom åt sidan och låter dom andra fortsätta. En tjej trodde att hon var bättre än alla andra. Då talade vi med henne och nästa gång berömde hon istället de andra och hon förstod att de andra inte var dåliga. De var inte sämre än henne men dom var inte heller bättre, de var på samma nivå. Nu sköter hon sig (R en av ledarna i Flemingsberg).

De yngre ledarna har egna erfarenheter av att delta i olika lag och menar att det inte är roligt själv att få kritik från sina lagkamrater. En av ledaren säger att de fortfarande kan vara så att tjejerna och ledarna blir irriterade på varandra. När de själva (ledarna) inte har sovit så bra och har för mycket att göra, pratar de med flickorna om varför det uppstår irritation. En av ledarna pendlade varje dag och hade långa tider hemifrån. Hon säger att det är viktigt att prata med tjejerna om sin egen situation. ”Det är oerhört mycket på mig, tjejerna vet om det, dom sköter sig” (S, en av ledarna i Flemingsberg).

Flickorna svarar själva i enkäterna att de tycker att en bra ledare ska vara snäll och hjälpsam men många skriver att de framförallt ska vara bra på fotboll. De är tydligt medvetna om kompetensen hos ledarna men flertalet nämner också att det ska vara roligt. Det lustfyllda och det som skapar glädje hos dem lyfts fram. Några av flickorna skriver i enkäterna att ledaren ska vara:

Snäll och hjälpsam, bra på fotboll och kunna regler, lyssna på de som vill säga något. Bestämda och snälla, man lär sig fotboll. Man lär sig mycket, ledaren ska vara sträng och samtidigt snäll och att orka verkligen att träna oss.

Olika villkor.

En av ledarna menar att tjejer och killar är på olika sätt, de har olika styrka och teknik. Om inte flickorna spelat fotboll tidigare gör det att det tar tid för dem att få självförtroende och våga spela. När de har spelat en tid tillsammans växer också självförtroendet.

Tjejerna får vara fred ett tag tills de kommer igång och blir lite varma i kläderna. För det är ju alltid en osäkerhet, för att få in så många tjejer som möjligt

gäller det att de är trygga i den situationen (F en av ledarna i Flemingsberg).

Det är svårare för dem att komma igång eftersom det finns färre fotbollsaktiviteter överhuvudtaget. Man påpekar också från ledarna att hittar man rätt forum att sätta igång tror de att det sprider sig snabbt. Några av flickorna kommer från fotbollsklasser i Flemingsberg där man kan börja i särskild profilklass i fotboll från och med årskurs fyra. Träningen i skolan gör mycket och en av ledarna beskriver att det är också ofta tjejer inblandade i pojkfotbollen på rasterna.

Kulturella skillnader.

Vi frågade ledarna om det finns kulturella skillnader bland flickorna och de berättar att det visar sig på olika sätt, bland annat att en del av flickorna bär schal under träning. En av ledarna berättar att det finns ett särskilt ansvarstagande hos tjejerna med annan än svensk bakgrund.

Där har vi ju de här kulturella skillnaderna, det är mycket mer ansvarstagande på invandrarflickor framför allt tror jag. Det händer ju att tjejerna kommer med småsyskon, att de har varit och hämtat på dagis och att det är ingen hemma och de tar med sig syskona hit. (...) De sköter väldigt mycket själva, mycket sådär ansvarstagande, och jag fick ett samtal idag från en tjej och sa jag kan inte komma idag för min mamma har opererat handen, jag måste vara hemma och hjälpa henne. Så det är många sådana bitar, man är en familj på andra villkor (K en av ledarna i Flemingsberg).

Föräldrar har ibland synpunkter på vad deras flickor gör:

Det är viktigt, just av sådana skäl att man faktiskt är minst en kvinnlig ledare i en tjejgrupp, för det är sådana saker, det finns pappor som tycker ett och annat och då är det inte okej. Men i övrigt så är fotboll samma sak världen över, så det är väldigt, väldigt enkelt, i det konceptet så finns det liksom inga skillnader, utan det är fotboll för alla på samma sätt (K en av ledarna i Flemingsberg).

Samtidigt menar en ledare att föräldrar till flickorna i Drive in aktiviteterna inte tar del av vad flickorna gör på träningar eller matcher. Ledaren säger att detta gäller alla föräldrar. Vid det senaste cupdeltagandet var det några föräldrar som deltog.

Och cupen i söndags som vi åkte iväg på då var det en mamma som åkte med mig på morgonen och sen under eftermiddagen så dök det upp två föräldrar till. Så det är de jag har träffat, av femton. Och det är ju lite tråkigt tycker jag faktiskt, för att det betyder ju på något sätt att de släpper sina barn och de har ingen aning om vem jag är. Jag skulle aldrig kunna tänka mig göra så med mina barn (K en av ledarna i Flemingsberg).

Football Fridays för tjejer i Flemingsberg.

Under den första terminen hösten 2009 deltog ca 20 flickor regelbundet i Drive in aktiviteterna i Flemingsbergs idrottshall. Rekruteringen av flickor sker främst via skolorna och genom kompisar. Det var fler flickor som deltog i fotboll jämfört med basket i Skogås. De ledare som vi har intervjuat nämner ofta idrottskonsulenten och en av de vuxna ledarna som stödjande personer. Vi intervjuade ledarna under 2010. När vi återkom nästan ett år senare hade det skett ett ledarbyte. Då intervjuade vi på nytt en av ledarna samt den grupp flickor som fanns vid första tillfället och som då hade fyllt i enkäter. Fokusgruppsintervjun omfattade elva flickor. Det var i stort samma flickor som fanns kvar sedan året innan och hade bildat ett lag. De hade inte deltagit i seriespel men hade planer att så småningom kunna delta. När vi genomförde den andra intervjun 2011 hade laget deltagit i cupspel.

En del av tjejerna kommer och går och har fotbollen som extra sysselsättning. De har talat om för de flickor som kommer regelbundet om det kommer nya tjejer så spelar de match. I annat fall när det är samma grupp av tjejer tränar de.

... är det så att vi märker klockan fem, och det bara är vi, då kan vi välja att träna om vi vill. Så att det har varierat lite grann, så vi har kört några träningar emellan varven också just så att de kommer igång att spela fotboll

på riktigt, för det är en himla skillnad att bara spela match och faktiskt lära sig spela fotboll (K en av ledarna i Flemingsberg).

Vårt andra besök i Flemingsberg.

Flickorna i Flemingsberg visar en annan säkerhet i vårt andra besök i Drive in aktiviteten. De är på samma gång både mer medvetna och kräver mer plats och utrymme för sina träningar. Alla svarar i enkäten att de vill ha flera gånger i veckan och många av dem kommenterar på enkäterna att de vill ha mer träningstid. ”Jag tycker att det ska vara två timmar”. I intervjuerna säger flickorna att de också vill ha fler tränare. ”Så att vi blir ett bättre lag.” Vi som har sett de dryga 20 talet tjejer ett år tidigare märker att de ställer krav nu och vill ha förändringar. Det är ett glatt och mycket samspelt ”lag” vi träffar och många pratar entusiastiskt om kommande deltagande i matcher och cuper.

Football Fridays för tjejer i Vårby.

I intervjuerna med Vårby ledare framkommer i stort samma erfarenheter. Tjejerna lockar med sig sina egna kompisar och en av ledarna säger att de också försöker att rekrytera fler flickor ”genom att gå in och rycka dem från fritidsgården och försöka få in dem, men det är svårt”. De sätter också upp affischer i skolorna. Det kommer även tjejer från Skärholmens skolor till Drive in och från andra delar av Huddinge. Till nästa år vill de ha en senare tid för att få med sig fler flickor. Både för att deltagare ska hinna ta sig från andra stadsdelar, men också av ett annat skäl. Ledare J tror

att det varit bättre om FF för tjejer låg precis före killarna,

...då hade de också sett vilket intresse det är bland pojkarna och då vill ju de också vara bra. Locka dem. För killarna kör ju fyra-fem lag, vi rullar ju på två lag.

Flickorna har sitt ursprung i olika länder.

Det är väldigt blandat, det är ingen speciell nationalitet om du tänker så, vi har alla från olika nationaliteter. Det är jättekul också faktiskt, alla länder. Vad har vi? Två helsvenskar bara, så det är roligt faktiskt (J ledare i Vårby).

Problemet är att få dit föräldrarna. De hade svårigheter att först få ett möte med föräldrarna men fick till sist med alla och det fungerade bra: ”Och då har man sett att tjejerna har fått lite friare när de väl är här”. Mötet kunde genomföras genom att de hade ringt och tjatat på föräldrarna att de skulle komma. Ledaren anser att ska man lyckas som tjejledare är det bra att de kan vara två stycken som jobbar tillsammans, vilket dom har erfarenhet av i Vårby.

Vårbys ledare anser att fördelarna med Drive in är att det är mer fritt och öppet. Det handlar också om, som en av ledarna i Vårby säger, att Drive in kan vara ett sätt för flickorna att spela ut, bara skjuta, bara leka: ”Här får de direkt lira med bollen”.

Samverkande parter

Kultur- och fritidsförvaltningen och fritidsgårdarna.

Uppbackningen från fritidsgården är tydlig, både i Flemingsberg och i Vårby, berättar konsulenterna i Huddinge IF. Ett par av ledarna är också anställda på fritidsgården, men ges möjlighet att tjänstgöra också inom Football Fridays. I krislägen, såsom våren 2011 då det var bråk i Vårby stängdes Football Fridays på polisens rekommendation. Då sammankallade fritidsgården till ett krismöte, tillsammans med några engagerade föräldrar och några representanter för ungdomarna: ”Vad kan vi göra?” Huddinge IF:s konsulent berättar att han

blev lite positivt förvånad och nästan rörd, att dom var sådär att: Football Fridays får inte ha uppehåll, det är den trygga miljön på en fredagskväll i Vårby. "Ha öppet för Guds skull!"

Ungdomschefen i Vårby berättar att de samarbetat med Huddinge IF sedan "Handslaget's" tid [satsningen före Idrottslyftet] särskilt kring tjejsfotboll. Hon berättar att hon utifrån sin personkännedom bl.a. tipsat om ledarämnen bland flickor. Huddinge IF:s konsulent har också varit inne på fritidsgården och pratat om friskvård.

Södertörnspolisens och brandförsvaret.

Som förening, menar konsulenterna i Huddinge IF, har det inte varit svårt att ta kontakt med närpolis och, brandförsvaret,

... lite som en ny spelare på den här marknaden. Lite så att, det här är ingenting som man kan förvänta sig av en fotbollsförening att göra. Om vi nu gör det, jamen då kan dom ju inte säga nej till ett möte i alla fall.

Likväl måste man hitta rätt person och vara idog i kontakten. Brandförsvaret har numera i sin verksamhetsplan att knyta kontakter med ungdomar. Att återkommande, om än inte varje vecka, delta i Football Fridays är ett sätt att göra detta (och kombinera det med fysträning).

Brandmän vid Södertörns brandförsvaret spelar fotboll på fredagskvällar både i Vårby och i Flemingsberg sedan 2009. Till en början fick förmannen beordra en del av brandmännen att delta, alla var inte lika villiga att ställa upp på att besöka idrottshallarna. Nu, berättar en av brandmännen, åker alla dit frivilligt och tycker att det är bra. Odelat positivt, som en av brandmännen uttrycker det. Sammanlagt tar det fyra timmar av deras fredagskväll. De prioriterar åldersgruppen 15-16 år eftersom de ser att pojkarna går att påverka. I senare åldrar är det svårare. De spelar inte med flickorna. Ofta sitter det flickor runt om i hallen och tittar på men de har inte mött flickorna i någon match.

Vi frågar om statistiken för brandförsvaret och om det går att påvisa att bränderna har minskat i Huddinge. Brandförsvaret för statistik över ungdomsrelaterade bränder i de två områdena men det går inte att säkerställa något samband. Resultatet är, som en av de intervjuade säger, att brandmännen blir igenkända och att killarna har en positiv attityd till brandförsvaret. När de sedan vid tjänstgöring i områdena träffar samma killar som de har spelat fotboll med, hälsar alltid killarna på dem.

I Vårby är det oftast en tävlingsstämning under fotbollskvällarna, berättar en brandman, medan det i Flemingsberg råder en mer lekfull atmosfär av att alla ska ha roligt. Fotbollsmatcherna är inte alltid lika strukturerade. Ledarna har också olika sätt att leda fotbollen. Brandmännen anser att ledarna är duktiga och sköter sitt uppdrag på ett bra sätt. De menar att ledarutbildning är viktigt. Brandförsvaret har mycket kommunikation med föreningen och är inte rädda för att säga till om något inte fungerar. Om det någon gång inte fungerar ringer de till Huddinge idrottsförenings ansvarige och pratar om det.

Närpolisen deltar inte lika frekvent. Det förklaras bl.a. av praktiska skäl. Polisen har svårt att lämna sina fordon på grund av risk för vandalisering, enligt samtal med närpolis. Fredagskvällar är dessutom belastade kvällar med många polisinsatser.

Distriktets roll

Distriktsansvarig på Stockholms Idrottsförbund har samlat de fyra stockholmsföreningarnas projektansvariga till lunchträffar, cirka fem gånger om året. Man berättar och planerar, stämmer av och byter idéer. Det har också hänt att man har lånat ut ledare till varandra. Ingen annan än Stockholms idrottsförbund skulle kunna arrangera detta utbyte av idéer och erfarenheter, menar Huddinge IF:s konsulent,

... då blir det ju med automatik ett slags kvalitetskontroll... Man känner att någon ser en också. Annars är det vi som ser andra hela tiden.

Stockholmsdistriktets ansvarige beskriver sig som projektledare för ett projekt som genomförs på fyra olika platser, med fyra olika grupper av ledare, i fyra kommuner (Botkyrka, Stockholm, Huddinge och Järfälla).

Vi hjälps åt. Man är lika intresserad i Kalhäll att det ska gå bra i Huddinge som man är i Huddinge.

Förutsättningarna för att vara med i projektet var tre:

- en platsansvarig ("en stark och driftig person")
- accept från kommunen
- en ansvarig förening.

Stockholms idrottsförbunds projektledare beskriver ansvarsfördelningen mellan lokal förening och distrikt:

Jag tycker nog egentligen att jag lagt ut ansvaret på respektive område, respektive klubb respektive person och att dom driver det på sitt sätt, men det finns en fara i det här. Och det är slentrian. Jag tycker mera att jag har tagit på mig rollen att hålla slentrian borta.

På frågan vad som är föreningarnas bidrag svarar distriktets ansvarige: "det ideella engagemanget".

Även ledarna ska drivas för att det är roligt, inte för att man utför ett uppdrag åt någon.

Samtidigt ställer distriktets projektansvarige frågan: "Är det här verkligen idrottens uppdrag?" följt av ytterligare en frågeställning: "Är det idrottens ensamma uppdrag?" Den frågan ger motivet till att distriktet under de två projektåren försökt att få flera andra att intressera sig för uppdraget, vilket också skett. "Vi har kunnat växla upp både verksamhet, personellt och ekonomiskt, och intresse."

Och det har tagit den väg det tagit, utan att det finns något skrivet eller bestämt i det, utan det är respektive plats eller persons intresse för det här som har skapat den möjligheten, som resurs. Det är en bra verksamhet, men återigen, det är inte idrottens ensamma ansvar.

Han betonar att Drive in inte är något saliggörande projekt, möjligen att det är det som driver projektet som är saliggörande. Därför

är det svårt att sätta absoluta mål för sådana processer,

utan det är snarare vägen till målet som är häftig och utvecklande och skapar en massa bra verksamhet.

Stockholms idrottsförbunds projektansvarige har också drivit frågan om ledarutbildning. Om det skulle "smälla" en dag och frågan ställs "Vad hade ledarna för utbildning egentligen?" ville han vara trygg i att han skulle kunna ge ett godtagbart svar. Utbildning har erbjudits både som en specialkomponerad variant av den s.k. "Plattformen", en konfliktanterningskurs med hjälp av Fryshuset, och lokala utbildningskvällar där en förening bjuder in de tre andra ledargrupperna.

Motiv och drivkrafter

Syftet är att "ge de här ungarna en möjlighet att göra nåt vettigt en fredagskväll eller lördagskväll, alltså på tider där det inte finns något att göra egentligen", säger Huddinge IF:s ordförande, och tillägger:

Att idrottsföreningar breddar sin inriktning och liksom hittar ett socialt varande i kommun.

Vi är ju en klubb från ett villaområde, konstaterar Huddinge IF:s ordförande. Och menar att han och några till utmanats av frågan vad man gör i ett samhälle som börjat präglas av främlingsfientlighet? Hur vrider man den skutan?

Hur får man det här accepterat i den här föreningen? Vilket det är nu och alla tycker det är jättebra.(...)Det går inte bara att köra på med någonn elitinriktning och vi ska hitta en Zlatan nånstans. Det tror jag inte. Det gäller att hitta någon bredare förankring.

Huddinge IF kommer aldrig att spela i allsvenskan, men har ändå att finna sin roll i samhället. Föreningen har en elitverksamhet, och en väldigt stor breddverksamhet. Och någonstans i den här breddverksamheten, menar föreningens ordförande, "måste vi ta det sociala ansvaret".

Det lokala aktivitetsstödet utbetalas inte för en sådan här icke-medlemsrelaterad verksamhet. Och några krav på medlemskap finns inte.

”Hur j-a spontant blir det då?” frågar klubbens ordförande retoriskt. Så för att driva projektet måste man hämta pengar någonstans ifrån. Och han tror inte på att Football Fridays-deltagarna någonsin kommer att betala en medlemsavgift, som i en klubb ligger på 1300-1500 kr.

Där tror jag man får tänka till rejält. Är det det vi vill ha? Eller ska vi skapa möjligheter för att minska ohälsotalen? Ja då får pengar komma någon annanstans ifrån än från den egna fickan. Skulle vi stå där och säga, det kostar 40 spänn att komma in här ikväll, då dödar vi projektet på en gång tror jag.

Han berättar hur man diskuterade frågan hur mycket pengar som behövs.

Ska det bli något, då går det inte att ha en kille som bara är passionerad. Man måste ha pengar för att kunna göra någonting. Och vi sa att runt hela det här projektet behöver man en viss summa pengar, det var så vi tänkte, och kan vi fixa dem?

Att pengarna till Drive in kommer till det civila samhället tror Huddinge IF:s ordförande är en av drivkrafterna. Om pengarna skickats till Huddinge kommun hade det inte blivit någonting, så inte heller Idrottslyftet, menar han.

Det är inget ont sagt om kommun, men de har ju liksom sina regler. Vi umgås bra med dem. Men de får ingen fart i en sådan här verksamhet.

Metodappendix

Syftet med föreliggande rapport är att redovisa en utvärdering av Drive in-projektet 2009- 2011. Utvärderingen kan dels ligga till grund för uppdragsgivaren framtida beslut om satsningar på Drive in som idé och verksamhet, dels utgöra en källa för lärande om organisationen av ”organiserad spontanidrott”. En viktig del är att identifiera framgångsfaktorer för sådan verksamhet.

Utvärderingsmodell

Den utvärderingsmodell vi valt kan övergripande karaktäriseras som en kombination av en processutvärdering genom fallstudier och en uppföljning av angivna mål (Vedung 2009). Ett syfte med utvärderingen är som nämnts ovan att identifiera framgångsrika inslag och även eventuella hinder som kan ha varit av betydelse för projektets genomförande. I utvärderingsteorin benämns ansatsen som responsiv eller reflexiv då den söker granska och förstå de arbetsmetoder som använts i Drive in-projekten, liksom de kvaliteter som skapats i verksamheterna (Shaw & Lishman 2003; Stake 2004)

Fallstudien som metod motiveras av att den är en relativt detaljerad undersökning, som kan pågå under en längre tid, i en eller flera organisationer, eller grupper inom organisationer (Hartley 1994). Genom fallstudien vill forskaren belysa både kontexten och processer som berör den företeelse som studeras. Fallstudier kan beskrivas som undersökningar av fall i förändring. Kvalitativa fallstudier används för att nå insikter, för upptäckt och tolkning, snarare än hypotesprövning eller mätning (Merriam 1994).

”Fallet” i denna utvärdering är Drive in-idén, processerna runt denna och hur den tar form i fem lokala sammanhang. Urvalet som gjordes i samråd med projektansvarig på Riksidrottsförbundet gjordes med avsikten att få så stor variation av Drive in-verksamheter som möjligt,

- i fem olika distrikt;
- med olika sätt att organisera;
- i som det visade sig, verksamheter i olika

- faser av implementering/genomförande;
- med skilda inriktningar killar/tjejer;
- både enskilda (kamp-)idrotter och lagidrotter;
- och, som det visade sig, olikheter i uppföljning från distriktsnivå.

Detta material får sedan utgöra grunden för en tematisering av viktiga faktorer i syfte att bidra till lärandet om Drive in-projektet. Fallstudierna redovisas också var och en för den läsare som vill ta del av dem. Vi tar också hjälp av teoretiska perspektiv för att ytterligare fördjupa förståelsen av Drive in som företeelse, och för att kunna ställa kritiska frågor. I denna utvärdering har vi skrivit ett avsnitt om genus och ett annat med hjälp av det nyinstitutionella perspektivet inom organisationsteorin.

Metoder för datainsamling

Flera olika former av datainsamlingsmetoder har använts i projektet. Vi har samlat dokument, delat ut enkäter, genomfört intervjuer med enskilda och i grupp samt gjort observationer.

Insamling av relevant material och skrivelser

I syfte att få en heltäckande bild av projektets intentioner och delmoment har olika typer av dokument och skrivelser som berör projektet samlats och bearbetats: Protokoll och utredningar, policyskrivelser, skrivelser som avser projektet och dess tillkomsthistoria, projektansökningar och lokala projektplaner, minnesanteckningar och projektstatistik från Riksidrottsförbundet, samt avrapporteringar från distrikt och idrottsföreningar.

Insamling av relevanta empiriska studier och aktuell forskning inom området

Syftet med insamlingen har varit att få en övergripande bild av forskningsläget inom området och tillgång till empiriska studier att relatera utvärderingen av Drive in-projektet till.

Observationer.

För att förstå hur Drive in-verksamhet fungerar har vi deltagit vid Drive in verksamhet under ett flertal kvällar. Ofta har vi båda besökt verksamheterna, men i ett fall enbart en av oss. Illustrationer ("snapshots") till varje besök ges i inledningen till varje fallbeskrivning, en beskrivande subjektiv bild förmedlad genom oss som var där just då.

Enkäter till ungdomarna

Totalt har vi samlat in 231 enkäter från fem olika Drive in aktiviteter. Detta har ägt rum under de fredagar och lördagskvällar då vi varit på plats och observerat själva Drive in-aktiviteten. Vi har tagit kontakt med ledarna i förväg. Till flickorna i Drive in-verksamheterna Huddinge delade vi ut enkäter vid två olika tillfällen, vilket innebär att det kan vara vissa ungdomar som har svarat två gånger på samma enkät (maximalt elva personer).

Intervjuer med nyckelpersoner

Utvärderingen baseras i hög grad på individuella intervjuer med nyckelpersoner inom projektet (se tabell nedan). Dessa intervjuer har genomförts med utgångspunkt från en intervjuguide²⁷ med valda intervjutema som fokuserar viktiga beståndsdelar i projektet. Frågorna har rört Drive in verksamhetens organisering, de olika aktörernas roller, motiv och drivkrafter samt samarbetet (på olika nivåer). Frågorna till ledare har fokuserat på deras roll och planering av verksamheten. Urvalet av intervjuer styrdes av syftet att klarlägga olika involverade aktörers gjorda erfarenheter, kunskap och åsikter om projektet. Vi önskade även få en breddad bild av pilotprojektet i Huddinge. Därför genomfördes där också fokusgruppintervjuer med deltagare. Intervjuerna med enskilda har varit kvalitativa halvstrukturerade forskningsintervjuer, som varat mellan en halvtimme och en dryg timme och spelats in digitalt.

För att kunna besvara undersökningens frågeställningar krävdes att personer på flera nivåer inom verksamheten ingick i urvalet.

²⁷ Se exempel bilaga

Totalt genomfördes fyrtioen intervjuer. Nedanstående tabell belyser vilka funktioner som berördes av intervjuerna samt inom vilken organisation de verkar.

Tabell: Intervjupersonernas funktion och organisation

Chefstränare, tidigare ordförande	Örebro boxningsklubb
Aktivitetsledare	Örebro boxningsklubb
Aktivitetsledare	Örebro boxningsklubb
Aktivitetsledare	Örebro boxningsklubb
Aktivitetsledare	Örebro boxningsklubb
Projektansvarig	Örebro läns idrottsförbund *
Projektansvarig	Örebro läns fotbollsförbund *
Projektledare	Landskrona Centrum-Öster-lyftet
Chefsinstruktör, ordförande	Taekwondoakademien, Landskrona
Aktivitetsledare	Taekwondoakademien, Landskrona
Engagemangsguide	Connecting LA, Landskrona
Engagemangsguide	Connecting LA, Landskrona
Samordnare	LISA Landskrona
Projektansvarig	Skånes idrottsförbund *
Projektledare	Cruz Azul, Biskopsgården
Ordförande	Cruz Azul, Biskopsgården**
Ansvarig för fotbollssektionen	Cruz Azul, Biskopsgården**
Chef	Västsvenska idrottsförbundet *
Konsulent	Västsvenska idrottsförbundet *
Ordförande	Hagahöjdens BK, Norrköping *
Platsansvarig	Hagahöjdens BK, Norrköping
Projektledare	Norrköpings kommun *
Projektansvarig	Östergötlands idrottsförbund *
Föreningsledare	Capoeiraföreningen Norrköping *
Chef	Östergötlands idrottsförbund *
Projektledare	Huddinge IF
Ordförande	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Aktivitetsledare	Huddinge IF
Närpolis	Huddinge *
Arbetsledare	Södertörns brandförsvärsförbund*
Brandman	Södertörns brandförsvärsförbund*
Ungdomschef	Huddinge kommun*
Fritidschef	Huddinge kommun *
Projektansvarig	Stockholms idrottsförbund

* intervju per telefon

** vid ett och samma intervjutillfälle

Genomförande

I samråd med RF:s projektledare påbörjade vi utvärderingsarbetet med vad vi kallade pilotprojektet i Huddinge under vinter- och vårmånaderna 2010. Insamling av data i de fyra andra verksamheterna påbörjades under

hösten 2010 och avslutades våren 2011. Under hela denna tid har vi återkommit till Huddinge-fallet för att lära oss mer om en Drive in-verksamhet över tid.

I studien har använts både empiriskt och teoretiskt material och kvantitativa och kvalitativa metoder. Det empiriska materialet har insamlats genom observationsstudier, enkäter och intervjuer med ledare och deltagare i Drive in-aktiviteterna. Vi har besökt varje Drive in-verksamhet minst en gång och några av verksamheterna vid flera tillfällen.

Besök i Drive in verksamheten i:	Tid	Utvärderare
Flemingsberg	Dec 2009	SL
Flemingsberg	Mars 2010	GE, SL
Skogås	April 2010	GE
Biskopsgården	Nov 2010	SL
Landskrona	Nov 2010	GE,SL
Landskrona	Nov 2010	GE
Huddinge	Dec 2010	SL
Vårby och Flemingsberg	Mars 2011	GE,SL
Hageby	April 2011	SL
Örebro	April 2011	GE,SL
Biskopsgården	Maj 2011	SL
Biskopsgården	Augusti 2011	GE

Efter att ha provat deltagarenkäten i Huddinge arbetade vi om den utifrån de svar vi fått in. Den första enkäten omfattade många öppna frågeställningar. Vi sammanförde olika svars-kategorier utifrån de öppna svarsalternativen där vi kunde se att ungdomarna svarade på ett visst sätt och efter bearbetning fick de utgöra fasta svarsalternativ. Vi gjorde också enkäten dubbelsidig. I den reviderade enkäten som vi använde under hösten 2010 och vinter - vår 2011 blev det lättare för ungdomarna att fylla i enkäten.

Enkäterna i Huddinge samlades in under våren 2010, i ett fall utan att vi var med med hjälp av en ledare. Under hösten 2010 var vi i Landskrona där ett trettiotal enkäter fylldes i. Våren 2011 samlades enkäter in i Norrköping och Örebro och slutligen gjordes ett återbesök i Flemingsberg och i Vårby. I samband med det genomfördes två fokusgruppsintervjuer med flickorna i Flemingsberg och i Vårby. Fördelen med att använda både intervjuer och enkäter är att vi kan följa upp svar i enkäterna och fördjupa resonemangen.

Intervjuer med ledare samt fokusgruppsintervjuerna med ungdomar gjordes i de allra flesta fall i idrottshallarna eller klubblokaler. Intervjuerna utgick från frågeställningar om Drive in-verksamhetens innehåll, deltagande, föreningar och ledare, samarbete, nolltolerans och ungdomarnas upplevelser och synpunkter. Några intervjuer är gjorda telefonledes, främst med distriktsansvariga. Dessa hade en av oss dock träffat vid ett inledande möte i mars 2010 i RF:s lokaler. Transkribering av intervju-material har med undantag av ett fåtal gjorts av oss själva.

Citaten har korrigerats vad gäller talspråk, slang. Detta dels för att förtydliga för läsaren, dels av hänsyn till de intervjuade ungdomarna.

Regelbundna samtal har förts med Riksidrottsförbundets ansvariga för Drive in-projektet. Vi har också medverkat i konferenser i Riksidrottsförbundets regi kring utvärderingar och erfarenhetsutbyte. Under tiden vi har utvärderat Drive in har en e-mailkonversation ägt rum med Drive in-ansvariga och vi har också läst och tagit del av dokument både från Riksidrottsförbundet och från distrikten samt föreningar.

Intervjupersonerna och ungdomarna som deltog i enkäterna har varit tillmötesgående och visat intresse för att bidra med så mycket som möjligt till utvärderingen. Vidare har representanter från respektive idrottsklubb och distrikt varit behjälpliga med att förmedla kontakten med presumtiva respondenter, vilket har varit avgörande för att kunna genomföra utvärderingen.

Begränsningar

Av resursskäl valdes fem olika områden (av sju) ut för att ingå i studien. Det begränsar naturligtvis värdet av utvärderingen. Några generaliseringar om hur ”Drive in” fungerar är svåra att göra. Snarare ser vi att verksamheterna utvecklar sig utifrån sina lokala förutsättningar. Det är detta vi får lära av.

Ofta var det stressigt i hallen efter en Drive in-aktivitet och ungdomarna var oroliga och

ville avsluta snabbt. Det fanns också oro bland deltagarna om hallen senare skulle användas för andra grupper och till andra aktiviteter. Genom att i samråd med ledarna avdela tid för ifyllandet var det lättare att få alla frågor ifyllda och vi kunde också genom att vi själva deltog se om det var någon av ungdomarna som hade hoppat över någon fråga. I vissa fall har språksvårigheter komplicerat ifyllandet av enkäter och ungdomarna har också sökt hjälp hos varandra. När vi gjorde enkäten tvåsidig märkte vi att det fanns en tendens att missa en sida på grund av det var lätta bläddra förbi sidor. Allt detta innebär att enkätmaterial har ett begränsat kunskapsvärde, främst vad gäller åsikter om verksamheten. Vi bedömer det ändå viktigt att låta deltagarnas åsikter speglas i utvärderingen. För mer faktamässiga svar, så som hur många gånger man deltagit i verksamheten, ger enkätmaterial en bättre kunskapsgrund.

Hur gjordes vår analys?

Vi utgick i analysen från intervjuutsagorna som hade sorterats efter olika frågeområden och vilken kategori av respondent som hade svarat. När materialet sorteras är det möjligt att sammanfatta och jämföra frågor eller olika grupper av respondenter (Ekholm och Lander, 1993). Förfarande ger på det sättet ett komprimerat datamaterial vilket oftast underlättar analysen eftersom materialet blir mer översiktligt. Det bearbetade materialet från intervjuerna har använts som underlag och stöd för den tematiska beskrivningen av projektet utifrån aktörernas perspektiv.

Referensmaterial Drive in-projektet

Riksidrottsförbundet (2009) *DRIVE IN IDROTT – en mötesplats för ungdomar*. Projektplan beslutad av styrgruppen för Idrottslyftet 4 maj 2009.

<http://www.rf.se/Nyheter/2009/Januari-juni/Drive-in-idrott-ny-satsning-pa-ungas-villkor/>

- Örebro
Projektbeskrivning ÖREBROANDAN (odaterad) Örebro läns fotbollsförbund/Örebro läns idrottsförbund.

Örebroandan [Powerpointpresentation med statistik] 2011-05-25

Örebroandan [dokument med angivande av Örebro Läns Fotbollsförbunds ansvarsuppgifter, Föreningens krav & riktlinjer, Kravprofil på föreningsansvarig och verksamhetsledare] (odaterad).

<http://www.orebroandan.se/>

Landskrona
Rapport Drive In Idrott. (2010-06-11) Vuxenförvaltningen. Landskrona stad

Drive In Idrott i Landskrona [odaterad ansökan gällande sept 2010-maj 2011, sannolikt skriven inom Centrum-Öster-lyftet].

<http://www.latkd.se/>

- Göteborg
Drive In projekt i Biskopsgården – en mötesplats för ungdomar (januari 2010) Cruz Azul IF – Göteborg [ett par versioner].

Rapport Drive In Hösten 2010 (2011-04-04) Cruz Azul.

<http://www.cruz-azul.se/>

- Norrköping
Bakgrund till projektet Drive in i Östergötland (odaterad) Östergötlands idrottsförbund.

<http://www.rf.se/RFdistrikt/Ostergotland/Verksamhet/Dropin-idrott/>

- Huddinge
Lokal projektplan Drive-in idrott i Huddinge (odaterad) Huddinge IF

Projektredovisning Football Fridays [perioden aug 2008-april 2009]. Huddinge IF.

Football Fridays. Verksamhetsplan 2010. Huddinge IF.

Football Fridays [Ansökan BRÅ 2010]. Huddinge IF.

Huddingemodellen – den gulsvarta tråden (2010) Huddinge IF.

Huddinge IF inbjuder till erfarenhetsutbytesträff i Flemingsberg (mars 2011) Huddinge IF.

<http://www5.idrottonline.se/HuddingeIF-Fotboll>

Protokoll. Kultur- och fritidsnämnden. 2009-05-12 Huddinge kommun.

Protokoll. Kultur- och fritidsnämnden. 2009-12-15. Huddinge kommun.

Minnesanteckningar "Drive in idrott – En försöksverksamhet initierad av RF" Stockholms Idrottsförbund: 2009-08-20, 2009-09-03, 2009-09-25, 2009-10-19, 2009-12-04, 2010-02-12, 2010-04-21, 2010-08-31, 2010-11-16, 2011-02-22, 2011-04-29,

Litteraturlista

Billis, David (2010) *Hybrid Organizations and the Third Sector*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan

Brännberg, Tore (1996) "Eldsjälar och projektmakare." I Sahlin, Ingrid. (red.) *Projektets paradoxer*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson Martin & Johan von Essen (2007) *Det sociala ledarskapet*. Riksidrottsförbundets FoU-rapport 2007:3.

Czarniawska, Barbara & Bernward Joerges (1996) "Travels of Ideas" I Czarniawska, Barbara & Guje Sevón (eds.) *Translating Organizational Change*. Berlin: Walter de Gruyter.

Conell, Reywyn (2003) *Om genus*. Göteborg: Daidalos

Dovborn, Cecilia & Mats Trondman (2007) *Bollhegemoni och genusregim. En etnografisk fallstudie om spontanidrott i skolan*. Publicerad på www.idrottsforum.org 2007-03-28.

Ekholm, Mats och Rolf Lander, (1993) *Utvärderingspraktikan. Att utvärdera skolans verksamhet*. Stockholm:Liber

- Engström, Lars-Magnus, Johan R Norberg, Joakim Åkesson (2007) *Idrotten Vill – utvärdering av barn- och ungdomsidrotten*. Riksidrottsförbundet FoU-rapport 2007:1.
- Fahlén Josef, Cecilia Stenling och Ludvig Vestling 2008 "Money Talks – a Qualitative Analysis of the Organizational Change Connected With the Corporation Formation of a Voluntary Sport Club". *Sport und Gesellschaft – Sport and Society*, 5(2): 153-177.
- Friedland, Roger & Robert R. Alford (1991) "Bringing Society back in: Symbols, Practices and Institutional Contradictions". I Powell, Walter W. & Paul DiMaggio (eds.) *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Grape, Ove, Björn Blom & Roine Johansson (red.) (2006) *Organisation och omvärld – en nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Habermann, Ulla (2001) *En postmoderne helgen? om motiver til frivillighed*. Lund, Socialhögskolan. Serie: Lund dissertations in social work, nr 3.
- Hartley, Jean F. (1994). »Case Studies in Organizational Research«. I Catherine Cassel & Gilian Symon (eds.) *Qualitative methods in Organizational Research*. London: Sage reprint 1999.
- Johansson, Jesper (2011) " 'Det var bättre förr'. Samhällsförändring och nostalgi". I Salonen, Tapio (red) *Social hållbarhet eller desintegration*. Umeå: Borèa bokförlag.
- Lundström, Tommy & Lars Svedberg (1998) "Svensk frivillighet i internationell belysning – en inledning". *Socialvetenskaplig tidskrift* (5) Nr 2-3, s. 106-127.
- Merriam, Sharan B. (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur
- Penner, Louis A. (2002). "Dispositional and Organisational Influences on Sustained Volunteerism an Integrationist Perspective." *Journal of Social Issues*. Vol 58, No 3, 447-467.
- Shaw Ian & Joyce Lishman (red.) (2003) *Evaluation and Social Work Practice*. London: Sage
- Skille, Eivind (2006) *Forskning om kjønn, etnisitet og ungdom som økt forståelse for forskjeller i ungdoms idrettsdeltakelse*. Publicerad på www.idrottsforum.org. 2006-09-13.
- Stake, Robert (2004) *Standards-Based & Responsive Evaluation*. Thousand Oaks: Sage
- Trondman, Mats (2005) *Unga och föreningsidrotten*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:9
- Trondman, Mats & Cecilia Dovborn (2006) "Idrott är ingenting för flickor", säger Karolina. *Om kultur, genus och idrott*. Publicerad på www.idrottsforum.org 2006-05-03
- Vedung, Evert (2009) *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur
- Wijkström, Filip & Torbjörn Einarsson (2006) *Från nationalstat till näringsliv? Det civila samhällets organisationsliv i förändring*. Stockholm: EFI, Handelshögskolan.

Bilaga Intervjuguide, exempel

Drive in-idrott

Frågeställningar till ordförande i föreningen.
Frågor kring ordföranderollen, anställd, arvoderad eller enbart ideell funktion.

Varför har föreningen beslutat sig för att genomföra drive in idrottsprojektet? Vad är anledningen till att man började intressera sig för projektet?

Vad är syftet med Drive in idrott i er förening?
Vad tror du krävs för att genomföra Drive in idrottsprojektet?

Finns det något som särskilt har inspirerat er när det gäller att starta Drive in idrottsprojektet? Andra klubbar, annat?

Vilka samarbetar ni kring Drive-in idrotten?
Hur fungerar detta samarbete?

Vilka ledare behövs för Drive in idrottsprojektet? Hur går rekryteringen till, urval av ledare för verksamheterna? Särskilda kvalifikationer?

Vilka löner utgår till ledarna? Belöningssystem för ungdomsledare? Får ledarna utbildning? Finns särskilt stöd till ledarna?

Finns det några eldsjälar i föreningen, finns de i Drive in idrottsaktiviteterna?

Kan du beskriva dessa eldsjälar.
Vilka ungdomar tror du söker sig till Drive-in idrott? Hur når ni ungdomarna, vilka ungdomar når ni inte?

Är det önskvärt att ungdomarna som besöker Drive in idrottsaktiviteter blir medlemmar i föreningen?

Hur ser du på fördelningen av pojkar och flickor idag i de olika Drive in idrottsaktiviteterna?

Behöver ni jobba på olika sätt när det gäller pojkar och flickor i Drive in idrottsprojektet?

Kan Drive in idrott genomföras på andra platser och inom andra idrotter?

Hur ser du på socialt ansvarstagandet i idrottsföreningar? Finns det ett socialt ansvarstagande i er förening, kan du beskriva idrottens roll i samhället när det gäller socialt ansvar?

Finns det någon särskild Huddinge/Örebro etc anda? Vad består den av?

Hur ser du på Drive in idrottsaktiviteterna i framtiden, hur ser det ut i föreningen om tre år - finns Drive in idrott kvar?

Slutligen -finns det några framgångsmått för Drive in-idrottsprojektet? Går det att säga att ni har lyckats och vilka mått går att använda? När är du nöjd med de insatser som föreningen gör när det gäller Drive in-idrott?

RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 114 73 Stockholm • Tel: 08-699 60 00 • Fax: 08-699 62 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se • Hemsida: www.rf.se